

МЕЂУНАРОДНА
НАУЧНОСТРУЧНА КОНФЕРЕНЦИЈА
INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE

МЕТОДИЧКИ ДАНИ 2014.
METHODOICAL DAYS 2014

**КОМПЕТЕНЦИЈЕ ВАСПИТАЧА
ЗА ДРУШТВО ЗНАЊА** *Књига резимеа*

**COMPETENCES OF PRESCHOOL
TEACHERS FOR THE
KNOWLEDGE SOCIETY** *The Book of Abstracts*

Висока школа струковних студија
за образовање васпитача у Кикинди
Preschool Teachers' Training College in Kikinda

Висока школа струковних студија за образовање васпитача у Кикинди, Република Србија | Факултет за менаџмент у Сремским Карловцима, Универзитет „Унион – Никола Тесла“ у Београду, Република Србија | Педагошки институт „Антон Чехов“ у Таганрогу, Русија | Филолошки, историјски и теолошки факултет, Катедра за модерне језике и књижевности, Западни универзитет у Темишвару, Румунија | Факултет за социологију и психологију, Катедра за педагогију, Западни универзитет у Темишвару, Румунија | Филозофски факултет, Катедра за музикологију, „Eötvös Loránd“ Универзитет (ЕЛТЕ) у Будимпешти, Мађарска | Факултет за педагогију и практичну психологију, Катедра за психологију образовања, Јужни Универзитет у Ростову, Русија | Педагошки факултет, Катедра за психологију и социјални рад, Универзитет у Скадру „Luigj Gurakuqi“, Албанија | Факултет друштвених наука, Катедра за албански језик, Универзитет у Скадру „Luigj Gurakuqi“, Албанија

МЕЂУНАРОДНА НАУЧНОСТРУЧНА КОНФЕРЕНЦИЈА

МЕТОДИЧКИ ДАНИ 2014.

КОМПЕТЕНЦИЈЕ ВАСПИТАЧА ЗА ДРУШТВО ЗНАЊА

КЊИГА РЕЗИМЕА

Кикинда, 2014.

Висока школа струковних студија за образовање васпитача
у Кикинди

Међународна научностручна конференција

КОМПЕТЕНЦИЈЕ ВАСПИТАЧА ЗА ДРУШТВО ЗНАЊА

Књига резимеа

Мај, 2014.
Кикинда

Тема Међународне научностручне конференције Компетенције васпитача за друштво знања

Тематска конкретизација:

Европске димензије компетенција васпитача и наставника свих нивоа образовања,

Моделу управљања променама у окружењу система васпитања и образовања (друштвене, економске, културне, информационо-комуникационе, технолошке и друге промене) – трендови и изазови,

Развојна процена и евалуација образовних исхода као део интеракције система васпитања и образовања са другим националним системима (привреда, култура, наука и технологија, јавне службе, администрација и сл.),

Професионални развој васпитача и наставника свих нивоа образовања са аспекта дигитализације и информатизације друштва и

Истраживачки приступи и примери из праксе.

Организатори конференције:

Висока школа струковних студија за образовање васпитача у Кикинди, Република Србија

Факултет за менаџмент у Сремским Карловцима, Универзитет „Унион – Никола Тесла“ у Београду, Република Србија

Педагошки институт „Антон Чехов“ у Таганрогу, Русија

Филолошки, историјски и теолошки факултет, Катедра за модерне језике и књижевности, Западни универзитет у Темишвару, Румунија

Факултет за социологију и психологију, Катедра за педагогију, Западни универзитет у Темишвару, Румунија

Филозофски факултет, Катедра за музикологију, Универзитет „Eötvös Loránd“ (ЕЛТЕ) у Будимпешти, Мађарска

Факултет за педагогију и практичну психологију, Катедра за психологију образовања, Јужни Универзитет у Ростову, Русија

Педагошки факултет, Катедра за психологију и социјални рад, Универзитет у Скадру „Luigj Gurakuqi“, Албанија

Факултет друштвених наука, Катедра за албански језик, Универзитет у Скадру „Luigj Gurakuqi“, Албанија

Програмски одбор

Председник: др Тамара Грујић, директор и професор струковних студија (Висока школа струковних студија за образовање васпитача у Кикинди, Република Србија)

Чланови:

Академик Иван Алексејевич Чарота, шеф Катедре за словенске књижевности (Белоруски државни универзитет у Минску, Белорусија), Академик Марина Чухрова Генадевна (Академија поларне медицине и екстремне хумане екологије, Новосибирск, Русија), Академик Јулијан Тамаш (Војвођанска академија наука и уметности, Нови Сад, Република Србија), Александар Федоров, редовни професор, проректор (Педагошки институт „Антон Чехов“, Таганрог, Русија), Михај Радан, редовни професор (Филолошки, историјски и теолошки факултет, Западни универзитет у Темишвару, Румунија), Зоран Трпугец, редовни професор, декан Факултета за менаџмент ресурса ЦКМ (Свеучилиште „Херцеговина“, Мостар, Босна и Херцеговина), Јон Думитру, редовни професор, шеф Катедре за педагогију (Факултет за социологију и психологију, Западни универзитет у Темишвару, Румунија), Ала Белусова, редовни професор, шеф Катедре за психологију обазовања (Факултет за педагогију и практичну психологију, Јужни државни универзитет, Ростов, Русија), Анета Баракоска, редовни професор (Филозофски факултет у Скопљу, Универзитет „Св. Кирил и Методије“, Македонија), Гезим Дибра, декан Педагошког факултета (Универзитет у Скадру „Luigj Gurakuqi“, Албанија), Мимоза Прику, ванредни професор, декан Факултета друштвених наука (Универзитет у Скадру „Luigj Gurakuqi“, Албанија), Милица Андевски, редовни професор (Филозофски факултет, Универзитет у Новом Саду, Република Србија), Оливера Васић, редовни професор (Факултет музичких уметности, Универзитет у Београду, Република Србија), Љиљана Пешикан-Љуштановић, редовни професор (Филозофски факултет, Универзитет у Новом Саду, Република Србија), Јовица Тркуља, редовни професор (Правни факултет, Универзитет у Београду, Република Србија), Миомир Милнковић, редовни професор (Учитељски факултет у Ужицу, Универзитет у Крагујевцу, Република Србија), Бирут Струкцинскин, ванредни професор (Факултет здравствених наука, Универзитет Клаипеда, Клаипеда, Литванија), Алин Гаврелиуц, декан Факултета за социологију и психологију (Западни универзитет у Темишвару,

Румунија), Магдалена Думитрана, ванредни професор (Педагошки факултет, Катедра за педагошку психологију, Универзитет у Питестиу, Румунија), Габор Боднар, ванредни професор, шеф Катедре за музикологију Филозофског факултета (Универзитет „Eötvös Loránd“, (ЕЛТЕ) Будимпешта, Мађарска), Драгана Павловић Бренеселовић, ванредни професор (Филозофски факултет, Универзитет у Београду, Одељење за педагогију – Катедра за предшколску педагогију, Република Србија), Живка Крњаја, ванредни професор (Филозофски факултет, Универзитет у Београду, Одељење за педагогију – Катедра за предшколску педагогију, Република Србија), Мирјана Миланков, ванредни професор (Национални центар за превенцију повреда и промоцију безбедности, Развојни центар за безбедне заједнице при Колаборативном центру Светске здравствене организације за промоцију безбедних заједница, Безбедна деца Србије, Нови Сад, Висока школа струковних студија за образовање васпитача у Кикинди, Република Србија), Оља Арсенијевић, ванредни професор (Факултет за менаџмент у Сремским Карловцима, Универзитет „Унион – Никола Тесла“ у Београду, Република Србија), Горан Булатовић, ванредни професор (Факултет за менаџмент у Сремским Карловцима, Универзитет „Унион – Никола Тесла“ у Београду, Република Србија), Оксана Барсукова, ванредни професор (Факултет за педагогију и практичну психологију, Катедра за образовну психологију, Јужни државни универзитет, Ростов, Русија), Елена Кришченко, ванредни професор (Факултет за педагогију и практичну психологију, Катедра за образовну психологију, Јужни државни универзитет, Ростов, Русија), Наталија Мозговаја, ванредни професор (Факултет за педагогију и практичну психологију, Катедра за образовну психологију, Јужни државни универзитет, Ростов, Русија), Питер Спицер, др фил. (Безбедна деца Аустрије, Медицински универзитет Грац, Грац, Аустрија), Јованка Денкова, ванредни професор (Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“, Штип, Македонија), Иван Тасић, доцент (Технички факултет „Михајло Пупин“ у Зрењанину, Универзитет у Новом Саду, Република Србија), Предраг Јашовић, доцент (Департман за Филолошке науке, Државни универзитет у Новом Пазару, Република Србија), Јован Љуштановић, професор струковних студија (Висока школа струковних студија за образовање васпитача у Новом Саду, Република Србија), Милутин Ђуричковић, професор струковних студија (Висока школа за васпитаче струковних студија у Алексинцу, Република Србија), Светлана Калезић Радоњић, доцент (Филозофски факултет у Никшићу, Универзитет Црне Горе, Црна Гора), Маријана

Крашован, професор (Факултет за социологију и психологију, Западни универзитет у Темишвару, Румунија), Брор Салмелин, мастер, Саветник за иновационе системе (Генерални директорат Европске комисије за комуникационе мреже, садржаје и технологије, Белгија), Марко Мијатовић (Факултет друштвених знаности др Миленка Бркића, Бијаковићи, Међугорје, Свеучилиште „Херцеговина“, Босна и Херцеговина), Милош Латиновић, мастер, директор Битеф театра, Београд, Република Србија, Лидија Мишкељин, доцент (Филозофски факултет, Универзитет у Београду, Одељење за педагогију – Катедра за предшколску педагогију, Република Србија), Весна Срдић, професор струковних студија (Висока школа струковних студија за образовање васпитача у Кикинди, Република Србија), Ђурђа Солеша Гријак, професор струковних студија (Висока школа струковних студија за образовање васпитача у Кикинди, Република Србија), Јасмина Арсенијевић, професор струковних студија (Висока школа струковних студија за образовање васпитача у Кикинди, Република Србија).

Организациони одбор

Председник: др Јасмина Арсенијевић (Висока школа струковних студија за образовање васпитача у Кикинди, Република Србија)

Чланови:

Др Тамара Грујић (Висока школа струковних студија за образовање васпитача у Кикинди, Република Србија), др Весна Срдић (Висока школа струковних студија за образовање васпитача у Кикинди, Република Србија), доц. др Лидија Мишкељин (Филозофски факултет, Одељење за педагогију – Катедра за предшколску педагогију, Универзитет у Београду, Република Србија), Ђурђа Солеша Гријак, професор струковних студија (Висока школа струковних студија за образовање васпитача у Кикинди, Република Србија), Слободанка Радосављевић, председница Савеза удружења васпитача Србије и председница Балканског савеза удружења васпитача, Јадранка Спасић, председница Савеза удружења медицинских сестара предшколских установа Србије, мр Стеван Илић (Висока школа струковних студија за образовање васпитача у Кикинди, Република Србија), мр Србислава Павлов (Висока школа струковних студија за образовање васпитача у Кикинди, Република Србија), Тања Бркљач, мастер (Висока школа струковних студија за образовање васпитача у Кикинди, Република Србија), Гордана Рогановић, професор (Висока школа струковних студија за образовање васпитача у Кикинди, Република Србија).

дија за образовање васпитача у Кикинди, Република Србија), Јован Јовановић (Висока школа струковних студија за образовање васпитача у Кикинди, Република Србија).

Одржавање Међународне научностручне конференције финансијски је подржао Секретаријат за науку и технолошки развој Аутономне Покрајине Војводине.

Preschool Teacher Training College in Kikinda, The Republic of Serbia
| The Faculty of Management in Sremski Karlovci, University “Union
– Nikola Tesla” in Belgrade, The Republic of Serbia | “Anton Chekhov”
Taganrog State Pedagogical Institute, Russia | Faculty of Letters, History
and Theology, Department of Applied Modern Languages and Literatures,
the West University of Timișoara Romania | Faculty of Sociology and
Psychology, Department of Educational Sciences, West University of
Timișoara, Romania | Faculty of Philosophy, Music Department, “Eötvös
Loránd” University (ELTE) Budapest, Hungary | Faculty of Pedagogics
and Practical Psychology, Southern Federal University, Russia | Faculty
of Education, University of Shkodra “Luigj Gurakuqi”, Albania | Faculty
of Social Sciences, University of Shkodra “Luigj Gurakuqi”, Albania

INTERNATIONAL INTERDISCIPLINARY
SCIENTIFIC CONFERENCE
METHODICAL DAYS 2014

**COMPETENCES OF PRESCHOOL
TEACHERS IN KNOWLEDGE
SOCIETY**

THE BOOK OF ABSTRACTS

Kikinda, 2014

Conference topic

Competences of Preschool Teachers in Knowledge Society

Thematic fields of the conference:

European dimensions of teachers' competences,

Models of managing changes in the educational system's environment (social, economic, cultural, IT, technological, and other changes) – trends and challenges,

Developmental assessment and evaluation of the education outcomes as a part of the interaction between the educational system and other national systems (industry, culture, science and technology, public services, administration, etc.),

Professional development of teachers in terms of digitalization and informatization of society, and

Research approaches and best practice examples

The organizers of the conference:

Preschool Teacher Training College in Kikinda, The Republic of Serbia

The Faculty of Management in Sremski Karlovci, University "Union – Nikola Tesla" in Belgrade, The Republic of Serbia

"Anton Chekhov" Taganrog State Pedagogical Institute, Russia

Faculty of Letters, History and Theology, Department of Applied Modern Languages and Literatures, the West University of Timișoara Romania

Faculty of Sociology and Psychology, Department of Educational Sciences, West University of Timișoara, Romania

Faculty of Philosophy, Music Department, "Eötvös Loránd" University (ELTE) Budapest, Hungary

Faculty of Pedagogics and Practical Psychology, Southern Federal University, Russia

Faculty of Education, University of Shkodra "Luigj Gurakuqi", Albania

Faculty of Social Sciences, University of Shkodra "Luigj Gurakuqi", Albania

Program board

President: Tamara Grujic, Ph.D. Principal (Preschool Teachers' Training College in Kikinda, The Republic of Serbia)

Members:

Academician Cherota Ivan Alexeyevich, Head of Department for Slavic Literatures (Belarusian State University in Minsk, Belarus), Academician Marina Cuhrova Genadevna (Academy of Polar Medicine and Extremal Human Ecology, Novosibirsk, Russia), Academician Julijan Tamas (Academy of Sciences and Arts of Vojvodina, Novi Sad, The Republic of Serbia), Alexander Fedorov, full professor, pro-rector ("Anton Chekhov" Taganrog State Pedagogical Institute, Russia), Mihai Radan, full professor (Faculty of Letters, History and Theology, West University of Timisoara, Romania), Zoran Trpudec, full professor, Dean of the Faculty of Resource Management CKM (University "Hercegovina", Mostar, Bosnia and Herzegovina), Ion Dumitru, full professor, Head of Department of Educational Sciences (Faculty of Sociology and Psychology, West University of Timisoara, Romania), Alla Belousova, full professor, Head of Department of Educational Psychology (Faculty of Pedagogics and Practical Psychology, Southern Federal University, Russia), Aneta Barakoska, full professor (Faculty of Philosophy, "St. Cyril and Methodius" University of Skopje, The Republic of Macedonia), Gezim Dibra, associate professor, Dean of Faculty of Education (University of Shkodra "Luigj Gurakuqi", Albania), Mimoza Priku, associate professor, Dean of Faculty of Social Sciences (University of Shkodra "Luigj Gurakuqi", Albania), Milica Andevski, full professor (Faculty of Philosophy, University of Novi Sad, The Republic of Serbia), Olivera Vasic, full professor (Faculty of Music, University of Belgrade, The Republic of Serbia), Ljiljana Pesikan-Ljustanovic, full professor (Faculty of Philosophy, University of Novi Sad, The Republic of Serbia), Miomir Milinkovic, full professor (Faculty of education in Uzice, University of Kragujevac, The Republic of Serbia), Jovica Trkulja, full professor (Faculty of Law, University of Belgrade, The Republic of Serbia), Birute Strukcinskiene, associate professor (Faculty of Health Sciences, Klaipeda University, Klaipeda, Lithuania), Alin Gavreliuc, associate professor, Dean of Faculty of Sociology and Psychology (West University of Timisoara, Romania), Magdalena Dumitrana, associate professor (Faculty of Educational Sciences, Department of Psycho-Pedagogy, University of Pitesti, Romania), Gábor Bodnár, DLA associate professor, Head of the Music Department of "Eötvös Loránd" University (Faculty of Philosophy,

Budapest, Hungary), Dragana Pavlović Breneselovic, associate professor (Faculty of Philosophy, Department of Pedagogy – the Chair for Preschool Pedagogy, University of Belgrade, The Republic of Serbia), Zivka Krnjaja, associate professor (Faculty of Philosophy, Department of Pedagogy – the Chair for Preschool Pedagogy, University of Belgrade, The Republic of Serbia), Mirjana Milankov, associate professor (National center for injury prevention and safety promotion, Affilaiate safe community support center of World Health Organization Collaborative center for Community Safety Promotion, Safe kids Serbia, Novi Sad, Preschool Teachers' Training College in Kikinda, The Republic of Serbia), Olja Arsenijevic, associate professor (Faculty of Management in Sremski Karlovci, University "Union – Nikola Tesla" in Belgrade, The Republic of Serbia), Goran Bulatovic, associate professor (Faculty of Management in Sremski Karlovci, University "Union – Nikola Tesla" in Belgrade, The Republic of Serbia), Oksana Barsukova, associate professor (Educational Psychology Department, Southern Federal University, Rostov-on-Don, Russia), Elena Krishchenko, associate professor (Southern Federal University, Rostov-on-Don, Russia), Natalya Mozgovaya, associate professor (Southern Federal University, Rostov-on-Don, Russia), Peter Spitzer, Ph.D. (Safe Kids Austria, Medical University of Graz, Graz, Austria), Jovanka Denkova, associate professor (Faculty of Philology, "Goce Delchev" University of Stip, The Republic of Macedonia), Ivan Tasic, docent (Technical Faculty "Mihajlo Pupun" in Zrenjanin, University of Novi Sad, The Republic of Serbia), Predrag Jasovic, docent (Department of Philology at the State University in Novi Pazar, The Republic of Serbia), Jovan Ljustanovic, college professor (Preschool Teachers' Training College in Novi Sad, The Republic of Serbia), Milutin Djurickovic, college professor (Preschool Teachers' Training College in Aleksinac, The Republic of Serbia), Svetlana Kalezic Radonjic, docent (Faculty of Philosophy in Niksic, University of Montenegro), Mariana Crasovan (Faculty of Sociology and Psychology, Department of Educational Sciences, West University of Timisoara, Romania), Bror Salmelin, M.A., Adviser for Innovation Systems (Directorate-General Communications Networks, Contents and Technology, European Commission, Belgium), Marko Mijatovic (Faculty of Social Sciences dr Milenko Brkic, Bijakovici, Medjugorje, University "Herzegovina", Bosnia and Herzegovina), Milos Latinovic, M.A., Director of Bitef Theatre, Belgrade, The Republic of Serbia, Lidija Miskeljic, docent (Faculty of Philosophy, Department of Pedagogy – the Chair for Preschool Pedagogy, University of Belgrade, The Republic of Serbia), Vesna Srdic, college professor (Preschool Teachers' Training College in Kikinda, The Republic of Serbia), Djurdja Solesa Grijak, college professor (Preschool Teachers' Training College in Kikinda,

The Republic of Serbia), Jasmina Arsenijevic, college professor (Preschool Teachers' Training College in Kikinda, The Republic of Serbia).

Organization board

President: Jasmina Arsenijevic, Ph.D. (Preschool Teachers' Training College in Kikinda, The Republic of Serbia)

Members:

Tamara Grujic, Ph.D. (Preschool Teachers' Training College in Kikinda, The Republic of Serbia), Vesna Srdic, Ph.D. (Preschool Teachers' Training College in Kikinda, The Republic of Serbia), Lidija Miskeljin, Ph.D., assistant professor (Faculty of Philosophy, Department of Pedagogy – Department for Preschool Pedagogy, Belgrade, The Republic of Serbia), Djurdja Solesa Grijak, college professor (Preschool Teachers' Training College in Kikinda, The Republic of Serbia), Slobodanka Radosavljevic (the president of the Union of preschool teachers' associations of Serbia and the president of the Balkan association of preschool teachers, The Republic of Serbia), Jadranka Spasic (the president of the Association of nurses in preschool institutions in Serbia, The Republic of Serbia), Stevan Ilic, M.Sc. (Preschool Teachers' Training College in Kikinda, The Republic of Serbia), Srbislava Pavlov, M.Sc. (Preschool Teachers' Training College in Kikinda, The Republic of Serbia), Tanja Brkljac, M.Sc. (Preschool Teachers' Training College in Kikinda, The Republic of Serbia), Gordana Roganović, ethnomusicologist (Preschool Teachers' Training College in Kikinda, The Republic of Serbia), Jovan Jovanovic, (Preschool Teachers' Training College in Kikinda, The Republic of Serbia).

The International interdisciplinary scientific conference is financially supported by the Secretariat for Science and Technological Development of the Autonomous Province of Vojvodina.

САДРЖАЈ

<i>Др Ала Белусова, Јулија Фастовцева</i> ОСОБИНЕ ПРОФЕСИОНАЛНОГ САМООСТВАРЕЊА НАСТАВНИКА У СРЕДЊОЈ ШКОЛИ.....	37
<i>Др Јасмина Шефер</i> ДИВЕРГЕНТНО, ИНТЕРАКТИВНО И ИНТЕРДИСЦИПЛИНАРНО МИШЉЕЊЕ КАО КЉУЧНА КОМПЕТЕНЦИЈА ЗА БУДУЋНОСТ.....	37
<i>Др Лидија Радуловић</i> ОД ПРЕПОЗНАВАЊА КОМПЕТЕНЦИЈА НАСТАВНИКА КА РАЗВИЈАЊУ ВРТИЋА/ШКОЛЕ КАО ЗАЈЕДНИЦЕ КОЈА УЧИ.....	39
<i>Др Олег Донских</i> КОНФОРМИЗАМ КАО ОБРАЗОВНИ ЦИЉ.....	41
<i>Др Ана Виневскаја</i> ИНСТРУКЦИОНИ ДИЗАЈН У ПРЕДШКОЛСКОЈ ОБРАЗОВНОЈ УСТАНОВИ.....	42
<i>Др Људмила Косикова</i> РАЗВОЈ ПСИХОЛОШКЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ СПЕЦИЈАЛИСТА У ОБРАЗОВНОМ СИСТЕМУ.....	42
<i>Др Татјана Павлова</i> УЗРОЦИ КОМУНИКАЦИЈСКИХ ПОТЕШКОЋА ДЕЦЕ ПРЕДШКОЛСКОГ УЗРАСТА У САРАДНИЧКИМ МИСАОНИМ АКТИВНОСТИМА.....	43
<i>Др Људмила Василјељевна Филипова, др Јуриј Владимирович Филипов, др Ирина Владимировна Волкова, др Јелена Александровна Дрјаглова</i> МОДЕЛ УПРАВЉАЊА ИНОВАТИВНИМ ПСИХОЛОШКИМ И ПЕДАГОШКИМ АКТИВНОСТИМА У ОБРАЗОВНОЈ ИНСТИТУЦИЈИ КАО НЕОПХОДАН ПРЕДУСЛОВ ЗА ЊЕН РАЗВОЈ.....	44
<i>Др Отилиа Берсан, др Моника Косте</i> ПРОФИЛ КОМПЕТЕНЦИЈА ЕВРОПСКИХ НАСТАВНИКА С ПОСЕБНИМ ОСВРТОМ НА СОЦИЈАЛНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ.....	45
<i>Др Емилија Петрова Ђорђева, Снежана Кирова, мастер</i> УЛОГА ДИРЕКТОРА У МОТИВИСАЊУ ЗА ПРИХВАТАЊЕ ПРОМЕНА У ШКОЛИ.....	45
<i>Др Габор Боднар</i> ПРОМЕНЕ У МЕТОДАМА ОБУЧАВАЊА НАСТАВНИКА МУЗИЧКЕ КУЛТУРЕ У МАЂАРСКОЈ ТОКОМ ПРОТЕКЛИХ ДЕСЕТ ГОДИНА И ЊИХОВ УТИЦАЈ НА СТУДИЈСКЕ ПРОГРАМЕ УНИВЕРЗИТЕТА ЕТВОШ ЛОРАНД У БУДИМПЕШТИ.....	46
<i>Др Ана Виневскаја, Љубов Бирјукова, Екатерина Гурина, Екатерина Кононова</i> ПРИМЕНА ТЕХНОЛОШКОГ ДИЗАЈНА У ПРЕДШКОЛСКИМ УСТАНОВАМА (НА ПРИМЕРУ РУСКИХ ШКОЛА).....	47
<i>Др Дуња Њаради</i> УЧИТЕЉ НЕЗНАЛИЦА У ДРУШТВУ ЗНАЊА: ПРЕМИШЉАЊЕ ПРЕДАВАЧКИХ ПРАКСИ И СТРАТЕГИЈА ПРЕЖИВЉАВАЊА.....	47

<i>Др Марија Вишквиркина</i>	
КАРАКТЕРИСТИКЕ ОТПОРА ПРЕМА ШКОЛИ ДЕЦЕ МЛАЂЕГ ШКОЛСКОГ УЗРАСТА СА РАЗЛИЧИТОМ МОТИВАЦИЈОМ ЗА УЧЕЊЕ.....	49
<i>Др Јованка Денкова, др Махмут Челик</i>	
АУТОБИОГРАФСКИ ДИСКУРС У САВРЕМЕНОЈ МАКЕДОНСКОЈ КЊИЖЕВНОСТИ ЗА ДЕЦУ И МЛАДЕ.....	50
<i>Др Аленка Липовец, Дарја Антолин</i>	
ПРЕПОЗНАВАЊЕ ПРОСТОРНОГ ПРИКАЗА БРОЈЕВА.....	51
<i>Др Анка Луитреа</i>	
ИНКЛУЗИЈА ГЛУВИХ И НАГЛУВИХ УЧЕНИКА У РУМУНИЈИ.....	51
<i>Др Виолета Димова</i>	
СТАВОВИ И ГЛЕДИШТА СТУДЕНАТА О КОМПЕТЕНЦИЈАМА НАСТАВНИКА.....	52
<i>Др Јоана Дарјан, др Михај Предеску</i>	
ОСНОВНА ШКОЛА КАО ТЕРАПЕУТСКА ЗАЈЕДНИЦА.....	52
<i>Др Оксана В. Барсукова</i>	
МЕТОДОЛОГИЈА ПСИХОЛОШКОГ ИСТРАЖИВАЊА АМБИЦИОЗНОСТИ ДЕЦЕ ПРЕДШКОЛСКОГ УЗРАСТА.....	53
<i>Др Борка Клаудија-Василика</i>	
ПРОЦЕНА МЕТАКОГНИТИВНИХ КОМПЕТЕНЦИЈА У ШКОЛИ.....	54
<i>Др Маријана Крашован, др Силвија Лућика</i>	
ПЕДАГОШКА ПРАКСА КАО ОКРУЖЕЊЕ ЗА УЧЕЊЕ.....	54
<i>Др Махмут Челик, др Јованка Денкова</i>	
ПРОЦЕНА РЕЗУЛТАТА И СИСТЕМ ОЦЕЊИВАЊА У НАСТАВИ ТУРСКОГ ЈЕЗИКА У ОСНОВНИМ ШКОЛАМА У РЕПУБЛИЦИ МАКЕДОНИЈИ.....	55
<i>Др Мимоза Прику, др Гезим Дибра, др Јозеф Бушати</i>	
УТИЦАЈ ПИСМЕНОСТИ НА ОБРАЗОВАЊЕ ДЕЦЕ И УЛОГА ТЕХНОЛОГИЈЕ У ОВОМ ПРОЦЕСУ.....	56
<i>Др Маријана Крашован</i>	
ПРВЕ ГОДИНЕ ПОДУЧАВАЊА.....	57
<i>Др Михај Предеску, др Јоана Дарјан, др Анка Луитреа</i>	
КОМПЕТЕНЦИЈЕ ВАСПИТАЧА И УЧИТЕЉА ЗА СПЕЦИЈАЛНО ВАСПИТАЊЕ И ОБРАЗОВАЊЕ.....	57
<i>Др Јелена Кришченко</i>	
ФОРМИРАЊЕ СУБЈЕКТИВНОСТИ У СИСТЕМУ ВИСОКОГ ОБРАЗОВАЊА.....	58
<i>Др Ледиа Кашаху (Белил), др Гезим Дибра, др Јозеф Бушати</i>	
ЗНАЧАЈ АКАДЕМСКОГ ПОСТИГНУЋА ПЕТНАЕСТОГОДИШЊАКА И УЧЕШЋЕ АЛБАНСКИХ УЧЕНИКА У ПИСА-ТЕСТИРАЊИМА.....	58
<i>Др Весна Ковач, мр Ива Буџбергер</i>	
ДИСТРИБУТИВНО ВОЂЕЊЕ У ХРВАТСКИМ ШКОЛАМА: ТРЕНДОВИ И ИЗАЗОВИ.....	59
<i>Др Слободан Стаменковић, др Радица Павловић, Јелена Стајковић</i>	
РАЗВОЈ КВАЛИТЕТА И РЕЛЕВАНТНОСТИ ЗНАЊА НА ПУТУ КА ДРУШТВУ ЗНАЊА.....	60

<i>Др Миомир Милинковић</i>	ГОВОР ВАСПИТАЧА У ФУНКЦИЈИ ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОГ РАДА.....	62
<i>Др Филдуза Прушевић Садовић, др Сефедин Шеховић</i>	ИНТЕРНЕТ САДРЖАЈИ КАО ОБРАЗОВНИ РЕСУРСИ.....	63
<i>Др Снежана Стојишин, Марина Југовић, проф.</i>	ОДНОС ОДАБИРА ИЗБОРНОГ ПРЕДМЕТА И СТЕПЕНА РЕЛИГИОЗНОСТИ КОД УЧЕНИКА СРЕДЊИХ ШКОЛА.....	64
<i>Др Снежана Мирасчиева</i>	ВАСПИТАЧИ ДЕЦЕ ПРЕДШКОЛСКОГ УЗРАСТА У ВРТИЋИМА И У ДРУШТВУ ЗНАЊА ИЗ МАКЕДОНСКЕ ПЕРСПЕКТИВЕ.....	66
<i>Др Снежана Ставрева Веселиновска</i>	КОРИШЋЕЊЕ ИНТЕРАКТИВНЕ ТАБЛЕ У НАСТАВИ БИОЛОГИЈЕ.....	66
<i>Др Ирина Слинкова Петровна</i>	УЛОГА ОБРАЗОВАЊА У ПРУЖАЊУ ПОДРШКЕ ПОРОДИЦИ КАО ДРУШТВЕНОЈ ИНСТИТУЦИЈИ И МАЛИМ ДРУШТВЕНИМ ГРУПАМА.....	67
<i>Др мед. Јевгенија В. Маркова, др Јури Л. Марков</i>	ПРОБЛЕМИ ВЕЗАНИ ЗА ПОБОЉШАЊЕ КВАЛИТЕТА ОБРАЗОВАЊА У ВИСОКООБРАЗОВНИМ УСТАНОВАМА.....	68
<i>Др мед. Марина Г. Чухрова, др Александар С. Чухров</i>	ФИЗИЧКА АКТИВНОСТ КАО МЕТОД ПРОФИЛАКСЕ УЗИМАЊА ПСИХОАКТИВНИХ СУПСТАНЦИ.....	69
<i>Др мед. Јевгенија В. Маркова</i>	НОВЕ ПЕРСПЕКТИВЕ У ЛЕЧЕЊУ ОПИЈАТСКЕ ЗАВИСНОСТИ.....	70
<i>Др мед. Марина Г. Чухрова</i>	ПСИХОЕМОТИВНЕ ПОВРЕДЕ УЧЕНИКА И ЊИХОВА ПРОФИЛАКСА.....	71
<i>Др мед. Вјацеслав И. Хаснулин, Ана В. Хаснулина</i>	ИНОВАТИВНА ТЕХНОЛОГИЈА У ПРЕВЕНЦИЈИ ЕКОЛОШКИ ИЗАЗВАНИХ НЕАДАПТИВНИХ И ПАТОЛОШКИХ ОБОЉЕЊА.....	72
<i>Др мед. Ким Хен Су</i>	ПРИНЦИПИ ИСТОЧЊАЧКЕ ФИЛОЗОФИЈЕ.....	73
<i>Др Лариса Вороњин</i>	УТИЦАЈ КОНТИНЕНТАЛНЕ КЛИМЕ НА ЗДРАВЉЕ.....	74
<i>Др Магдалена Думитрана</i>	ОКРУЖЕЊЕ КАО МЕДИЈ ЗА УЧЕЊЕ = ЛОЗАНОВА СУГЕСТОПЕДИЈА/ РЕЗЕРВОПЕДИЈА.....	74
<i>Др Габриела Келемен, Алина Роман, Камелиа Бран</i>	ПЕРФОРМЕР – ПРОЈЕКАТ КОЈИ ПРАТИ АКТУЕЛНЕ СМЕРНИЦЕ ЗА ПОЧЕТНО ОБРАЗОВАЊЕ ВАСПИТАЧА.....	75
<i>Др Наталија Мозговаја</i>	ЛИЧНИ ПРОСТОР КАО ДЕО САВРЕМЕНИХ КОМПЕТЕНЦИЈА ВАСПИТАЧА.....	76

<i>Др Јулија Мочалова</i>	КАРАКТЕРИСТИКЕ СЕМАНТИЧКОГ НИВОА СЛИКЕ СВЕТА ПРЕДСТАВНИКА РАЗЛИЧИТИХ ЕВРОПСКИХ НАРОДА.....	77
<i>Др Наташа Вујисић Живковић, др Јелена Врањешевевић</i>	УЛОГА НАУЧНОГ ИСТРАЖИВАЊА У ОБЛИКОВАЊУ ПОЛИТИКЕ ОБРАЗОВАЊА.....	77
<i>Др Оља Арсенијевић, др Љиљана Љ. Булатовић, др Горан Булатовић</i>	СТРАТЕШКИ АСПЕКТИ ОБРАЗОВНИХ ИНСТИТУЦИЈА КАО УЧЕЊИХ ОРГАНИЗАЦИЈА.....	79
<i>Др Мира Видаковић</i>	ИСТ – РЕВОЛУЦИЈА У ВИСОКОМ ОБРАЗОВАЊУ.....	81
<i>Др Драгиња Рамадански</i>	У СТИЛУ 18. ВЕКА.....	82
<i>Др Оливер Момчиловић, мр Снежана Милојковић, Јасмина Стојковић, спец., Јасмина Мишић, проф.</i>	ЗНАЧАЈ ИНТЕРКУЛТУРАЛНОГ ОБРАЗОВАЊА ЗА СТВАРАЊЕ МОДЕРНЕ ЕВРОПСКЕ СРБИЈЕ.....	83
<i>Др Даниела Андоновска-Трајковска, др Биљана Цветкова Димов, др Деан Илиев, др Татјана Атанасоска</i>	ПРИМЕНА БЛУМОВЕ ТАКСОНОМИЈЕ У РАЗВИЈАЊУ WEBQUEST САДРЖАЈА ЗА НАСТАВУ И УЧЕЊЕ ЈЕЗИКА И КЊИЖЕВНОСТИ.....	85
<i>Др Јулија Тушинова</i>	РАЗУМЕВАЊЕ ПЕДАГОШКЕ КОМУНИКАЦИЈЕ СТУДЕНАТА ПЕДАГОШКИХ СПЕЦИЈАЛИСТИЧКИХ СТУДИЈА НА РАЗЛИЧИТИМ НИВОИМА ОБУКЕ У ВИСОКОМ ОБРАЗОВАЊУ.....	86
<i>Др мед. Ирина Зајдман Наумовна</i>	САВРЕМЕНО ОБРАЗОВАЊЕ КАО ДРУШТВЕНИ И КУЛТУРНИ ФЕНОМЕН.....	87
<i>Др Славица Павловић, мр Николина Беванда</i>	О ИНКЛУЗИВНОМ ОБРАЗОВАЊУ – С АСПЕКТА НАСТАВНИКА И РОДИТЕЉА.....	88
<i>Др Љиљана Љ. Булатовић, др Горан Булатовић, др Оља Арсенијевић</i>	УЧЕНИЧКА МЕДИЈСКА ПРОДУКЦИЈА КАО КОМПОНЕНТА МУЛТИМЕДИЈСКЕ ПИСМЕНОСТИ.....	90
<i>Др Лидија Мишкељин, Александра Петровић, Невенка Вуколић, Јасмина Милићевевић</i>	МАПИРАЊЕ ЗНАЧЕЊА КАО НАЧИН ГРАЂЕЊА И РАЗВИЈАЊА КУРИКУЛУМА.....	92
<i>Др Софија Калезић-Ђуричковић</i>	ОДНОС МЕТОДОЛОГИЈЕ И МЕТОДИКЕ У НАСТАВИ КЊИЖЕВНОСТИ.....	93
<i>Др Драгана Литричин-Дунић</i>	КЊИЖЕВНИ ТЕКСТОВИ КАО ОГЛЕДАЛА КУЛТУРЕ.....	94
<i>Др Мирјана Стакић</i>	МОГУЋНОСТИ И ДОМЕТИ ПРИМЕНЕ СОЦИОЛОШКЕ МЕТОДЕ У ТУМАЧЕЊУ КЊИЖЕВНОГ ТЕКСТА.....	96

<i>Др Предраг Јашовић</i>	ДВА БУКВАРА СА ПОЧЕТКА ПРОШЛОГ ВЕКА.....	97
<i>Др Даница Васиљевић-Продановић</i>	НЕОПАЖЕНЕ ЖРТВЕ НАСИЉА У ПОРОДИЦИ.....	99
<i>Др Иван Тасић</i>	УЛОГА ОДЕЉЕЊСКОГ СТАРЕШИНЕ У ИНТЕРПЕРСОНАЛНОЈ КОМУНИКАЦИЈИ СА УЧЕНИЦИМА.....	100
<i>Др Наталија Јовановић</i>	МЕТОДИЧКЕ НОВИНЕ СТРУЧНЕ ПРАКСЕ СТУДЕНАТА ДРУШТВЕНО-ХУМАНИСТИЧКИХ НАУКА.....	101
<i>Др Биљана Јеремић, Смиљана Којић-Грандић, мр Мирослава Којић</i>	МУЗИЧКЕ И ЛИКОВНЕ АКТИВНОСТИ И НАСТАВНИ ЧАСОВИ У ФУНКЦИЈИ РЕЛАКСАЦИЈЕ ПРЕДШКОЛСКЕ И ШКОЛСКЕ ДЕЦЕ.....	103
<i>Др Јасмина Арсенијевић, др Милица Андевски</i>	ТАКМИЧЕЊЕ И ШКОЛА.....	105
<i>Др Весна Срдић, др Асим Праскић, др Марта Дедај</i>	МОДЕЛИ УПРАВЉАЊА ПРОМЕНАМА У ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ.....	107
<i>Др Миланка Маљковић, др Мирјана Марковић</i>	ПРИЛОЗИ РАЗВОЈУ ЈЕЗИЧКЕ ПИСМЕНОСТИ ДЕЦЕ ПРЕДШКОЛСКОГ УЗРАСТА.....	109
<i>Др Тамара Грујић, Валентина Кртолица, мастер</i>	ЖАРГОН КАО ПОСЕБАН ВИД КУЛТУРЕ МЛАДИХ.....	110
<i>Др Јасмина Арсенијевић, др Милица Андевски, др Љиљана Крнета</i>	СТИЛОВИ РУКОВОЂЕЊА НАСТАВОМ У ВИСОКОЈ ШКОЛИ СТРУКОВНИХ СТУДИЈА ЗА ОБРАЗОВАЊЕ ВАСПИТАЧА У КИКИНДИ.....	111
<i>Др Љиљана Стошић-Михајловић</i>	АКТИВНО УЧЕЊЕ У ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ.....	113
<i>Др Милица Васиљевић-Благојевић, мр Драгана Терзић-Марковић, др Ненад Перић</i>	УЛОГА И УТИЦАЈ ОБРАЗОВАЊА НА ДРУШТВЕНИ И ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ ЗЕМЉЕ У ТРАНЗИЦИЈИ.....	114
<i>Др Даница Радуновић-Столић</i>	АНТОЛОГИЈА ДРАМСКИХ ТЕКСТОВА.....	116
<i>Др Бојана Николић, Драгана Драгутиновић</i>	МУЛТИДИМЕНЗИОНАЛНОСТ УМЕТНИЧКОГ ОБРАЗОВАЊА ПРЕДШКОЛСКЕ ДЕЦЕ.....	117
<i>Др Анђелка Лазић</i>	НЕПОСРЕДАН СУСРЕТ УЧЕНИКА СРЕДЊЕ ШКОЛЕ СА ЛЕКSIКОМ ТРАДИЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ.....	118
<i>Др Јован Љуштановић, мр Милена Зорић</i>	ДРАМАТИЗАЦИЈА КЊИЖЕВНОГ ТЕКСТА У ВРТИЋУ – ДЕЧЈА ИНДИВИДУАЛИЗАЦИЈА И СОЦИЈАЛИЗАЦИЈА.....	120
<i>Др Марта Дедај, др Тања Панић</i>	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ВАСПИТАЧА ЗА РАД У ПРЕДШКОЛСКОЈ УСТАНОВИ.....	121

<i>Др Слађана Миленковић, Дарко Дражић, мастер, Маријана Ристић</i> ВИРТУЕЛНО ОБРАЗОВАЊЕ ВАСПИТАЧА У СРБИЈИ.....	123
<i>Др Милош М. Ђорђевић</i> МОДЕРНИЗАЦИЈА НАСТАВЕ ДЕЧЈЕ КЊИЖЕВНОСТИ У ВРТИЋУ (ТЕОРИЈА, ПОЕТИКА И ПРАКСА).....	125
<i>Др Милорад Степанов</i> СЛИКА И НАСЛЕЂЕ ИЛИ О МЕТОДАМА УМЕТНИЧКОГ ИСТРАЖИВАЊА.....	126
<i>Др Милутин Ђуричковић</i> КЊИЖЕВНО-КРИТИЧКА ДОСТИГНУЋА МИОМИРА МИЛИНКОВИЋА.....	127
<i>Др Александра Перић-Николић, др Емилија Ђикић-Јовановић</i> УЛОГА ВАСПИТАЧА У ПОДСТИЦАЊУ И ПРЕПОЗНАВАЊУ ДАРОВИТОСТИ КОД ДЕЦЕ ПРЕДШКОЛСКОГ УЗРАСТА.....	128
<i>Др Адмира Коничанин, мр Алма Трговиц-Дедић</i> ВЕЖБЕ ОБЛИКОВАЊА УЗ МУЗИКУ ЗА ДЕЦУ ПРЕДШКОЛСКОГ УЗРАСТА.....	129
<i>Др Драгана Гавриловић-Обрадовић</i> КЊИЖЕВНИ ТЕКСТ У ФУНКЦИЈИ ПРЕВАЗИЛАЖЕЊА ДЕЧЈИХ СТРАХОВА.....	131
<i>Олга Г. Фетисова, др мед. Марина Г. Чухрова</i> ПРОЦЕС ФОРМИРАЊА ГЛАСА, ГОВОРА И ИНТОНАЦИЈЕ КОД ДЕЦЕ.....	132
<i>Татјана Г. Орлова</i> КОРЕКЦИЈА ДЕВИЈАЦИЈА КОД ТИНЕЛЦЕРА У СИСТЕМУ ОБРАЗОВАЊА.....	133
<i>Марина П. Сутјирина</i> ИНТЕЛЕКТУАЛНЕ СПОСОБНОСТИ УЧЕНИКА СА ОШТЕЋЕНИМ СЛУХОМ.....	133
<i>Ирина Е. Валитова</i> ФОРМИРАЊЕ СОЦИЈАЛНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ КОД ДЕЦЕ СА АУТИЗМОМ.....	134
<i>Ана А. Стреленко</i> ПРЕВЕНЦИЈА ВИКТИМИЗАЦИЈЕ ДЕЦЕ И ТИНЕЛЦЕРА.....	135
<i>Лидија Б. Шнајдер</i> ИНОВАЦИЈЕ У ОБРАЗОВАЊУ: ПРЕДНОСТИ И МАНЕ.....	136
<i>Марина В. Шпехт</i> КАРАКТЕРИСТИКЕ РАЗВОЈА КОМУНИКАТИВНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ ТОКОМ ОБУКЕ СПЕЦИЈАЛИСТА У ВОЈНОЈ УСТАНОВИ ВИСОКОГ ОБРАЗОВАЊА.....	137
<i>Мр Едит Лежа</i> УЛОГА ПСИХОЛОШКОГ ОСНАЖИВАЊА У ОБРАЗОВНОМ ОКРУЖЕЊУ; ТЕОРИЈСКИ ПРИСТУП.....	138
<i>Мр Марко Мијатовић</i> ОДГОЈ ДЈЕЦЕ У ОБИТЕЉИ.....	139
<i>Мр Ивана Бабић, мр Маријана Шкутор</i> ПРОЦЕС САМОВРЕДНОВАЊА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ.....	140

Mr Алма Тртовац-Деделић	КОМПЕТЕНЦИЈЕ ВАСПИТАЧА У КУЛТИВИСАЊУ ДЕЧЈИХ МУЗИЧКИХ ИГАРА У САВРЕМЕНОМ ВАСПИТАЊУ И ОБРАЗОВАЊУ.....	141
Mr Марко Станковић, мr Марија Јордановић, мr Сања Јанковић	ПРИМЕНА ПРОГРАМСКОГ ПАКЕТА <i>GEOMETRA</i> У ЦИЉУ ОСАВРЕМЕЊИВАЊА НАСТАВЕ МАТЕМАТИКЕ.....	143
Mr Марина Токин	ПРАКТИЧНА ПРИМЕНА ПРИНЦИПА КОМУНИКОЛОГИЈЕ У НАСТАВИ СРПСКОГ ЈЕЗИКА.....	144
Mr Виолета Петковић, Изабела Халас, мастер	УТИЦАЈ ПРОФЕСИОНАЛНОГ РАЗВОЈА ВАСПИТАЧА НА ПОДИЗАЊЕ КОМУНИКАТИВНИХ КОМПЕТЕНЦИЈА У РАДУ СА РОДИТЕЉИМА.....	145
Mr Соња Величковић	УВОЂЕЊЕ ИНФОРМАЦИОНЕ ТЕХНОЛОГИЈЕ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНИ РАД ВАСПИТАЧА СА ПРЕДШКОЛСКОМ ДЕЦОМ.....	147
Mr Валерија Вечеи-Фунда, Јелена Портнер-Павићевић, Горан Фунда	ЕЛЕКТРОНИЧКО УЧЕЊЕ ДОСТУПНО СВИМА.....	148
Mr Ивана Ђ. Ђорђевић	СТАВОВИ ВАСПИТАЧА КАО ПУТОКАЗИ КА УНАПРЕЂИВАЊУ КУЛТУРЕ ГОВОРА ДАРОВИТЕ ДЕЦЕ У ПРЕДШКОЛСКИМ УСТАНОВАМА.....	150
Mr Ивана Иконић	ЈЕДАН ВИД РЕКОНСТРУКЦИЈЕ СРЕМЧЕВЕ БЕЛЕЖНИЦЕ У ФУНКЦИЈИ УСПЕШНЕ РЕЦЕПЦИЈЕ ПОП ЂИРЕ И ПОП СПИРЕ.....	151
Mr Србислава Павлов, мr Снежана Ладичорбић	КОМУНИКАТИВНЕ ИГРЕ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ РАДУ.....	153
Mr Ангела Месарош Живков	РЕКРЕАТИВНЕ АКТИВНОСТИ СТУДЕНАТА ВИСОКЕ ШКОЛЕ СТРУКОВНИХ СТУДИЈА ЗА ОБРАЗОВАЊЕ ВАСПИТАЧА.....	154
Mr Јулијана Зрно	ПРОФЕСИОНАЛНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ СТРУКОВНИХ НАСТАВНИКА.....	156
Mr Сања Јовановић	МЕДИЈСКА КОМПЕТЕНЦИЈА НАСТАВНИКА – РАСКОРАК ТЕОРИЈЕ И ПРАКСЕ.....	157
Mr Славица Димитријевић, Радоје Стопић	УТИЦАЈ РАЗЛИЧИТЕ ВРСТЕ И ДУЖИНЕ БОРАВКА У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОЈ УСТАНОВИ НА РАЗВОЈ МОТОРИКЕ ПРЕДШКОЛСКЕ ДЕЦЕ.....	158
Mr Косана Бачкуљин Рилке, Мелита Гомбар, мастер	ИГРА У РАЗРЕДНОЈ НАСТАВИ ЛИКОВНЕ КУЛТУРЕ.....	160
Mr Олгица Бабић-Бјелић	УНАПРЕЂИВАЊЕ КОМПЕТЕНЦИЈА ЗА УЧЕЊЕ И ПОУЧАВАЊЕ КРОЗ ПСИХОЛОШКЕ РАДИОНИЦЕ „ШЕШИР ЗА РАЗМИШЉАЊЕ”.....	161

Биљана Петровска, мастер, Снежана Кирова, мастер, Драгана Кузмановска, мастер	
СТАВОВИ СТУДЕНАТА О КОМПЕТЕНЦИЈАМА НАСТАВНИКА.....	162
Дарја Антолин, др Аленка Липовец	
КОМПЕТЕНЦИЈЕ ДИПЛОМИРАНИХ ПРЕДШКОЛСКИХ ВАСПИТАЧА ЗА ИНТЕГРАЦИЈУ МАТЕМАТИКЕ, МУЗИКЕ И ПОКРЕТА У ПРЕДШКОЛСКОМ ОБРАЗОВАЊУ.....	163
Снежана П. Перишић, мастер	
СТВАРАЛАЧКИ ПРИСТУП ИНТЕРПРЕТАЦИЈИ РОМАНА ЗА ДЕЦУ У ОСНОВНОЈ ШКОЛИ.....	164
Бојана Марковић, мастер	
КОНЦЕПЦИЈА ОПШТЕГ ОБРАЗОВАЊА НЕКАД И САД.....	165
Сања Газић, др Мирјана Јанунџа-Милисављевић, др Александра Ђурић-Здравковић	
ВЕШТИНА ЦРТАЊА КОД ДЕЦЕ С ЛАКОМ ИНТЕЛЕКТУАЛНОМ ОМЕТЕНОШЋУ У ОДНОСУ НА ПОЛ.....	166
Наташа Здравковић	
ПОГОДНОСТИ НАСТАВНИХ САДРЖАЈА ЛИКОВНЕ КУЛТУРЕ ЗА ЕКОЛОШКО ОБРАЗОВАЊЕ УЧЕНИКА У ЦИЉУ ОСАВРЕМЕЊИВАЊА НАСТАВЕ.....	168
Јелена Вукичевић, мастер	
КОМПЕТЕНЦИЈЕ НАСТАВНИКА ЗА КРЕИРАЊЕ РОДНО ОСЕТЉИВОГ ОКРУЖЕЊА ЗА УЧЕЊЕ.....	169
Јован Јовановић, др Тамара Грујић	
НАЈФРЕКВЕНТНИЈЕ СУПИСТАНДАРДНЕ ЈЕЗИЧКЕ ФОРМЕ ЕЛЕКТРОНСКИХ МЕДИЈА И ДРУШТВЕНИХ МРЕЖА.....	171
Јован Јовановић, Маријана Силашки, мастер, Ана Митровић	
КОМПЕТЕНЦИЈЕ ВАСПИТАЧА У ЦИЉУ УНАПРЕЂИВАЊА ДЕЧЈЕГ ГОВОРА.....	172
Маријана Силашки, мастер, Ана Митровић	
КОМПЕТЕНЦИЈЕ ВАСПИТАЧА У РАДУ СА ДЕЦОМ СА ПОСЕБНИМ ПОТРЕБАМА.....	173
Мелита Гомбар, мастер	
КОМПЕТЕНЦИЈЕ НАСТАВНИКА У ФУНКЦИЈИ МЕТОДИЧКЕ ОСПОСОБЉЕНОСТИ ЗА РАЗВОЈ ХУМАНИХ ОДНОСА У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ.....	175
Марија Цвијетић, мастер	
РАНА ИНТЕРВЕНЦИЈА КОД ДЕЦЕ СА СМЕТЊАМА У РАЗВОЈУ.....	176
Мила Радовановић, мастер, др мед. Мирјана Миланков	
ПРЕВЕНЦИЈА ПОРЕМЕЊАЈА У ПОНАШАЊУ И ЕМОЦИОНАЛНИХ ПОРЕМЕЊАЈА КОД ДЕЦЕ – УЛОГА ПРЕДШКОЛСКЕ УСТАНОВЕ.....	178
Радмила Хоманов, мастер, Дијана Брусин, мастер	
СПЕЦИЈАЛИЗОВАНИ ПРОГРАМИ У ПРЕДШКОЛСКИМ УСТАНОВАМА У АП ВОЈВОДИНИ – КОМПЕТЕНЦИЈЕ УСТАНОВА И ВАСПИТАЧА.....	180

<i>Драгана Стојадиновић-Рудњанин, Габријела Чмерић, Александар Ракић, мастер</i>	ЕЛЕКТРОНСКИ ПОРТФОЛИО КАО МОГУЋНОСТ ПРАЋЕЊА И ДОКУМЕНТОВАЊА ДЕЧЈЕГ РАЗВОЈА.....	182
<i>Радмила Ђурић, мастер</i>	УТИЦАЈ ВАСПИТНИХ СТИЛОВА РОДИТЕЉА НА ПОНАШАЊЕ ДЕЦЕ У ГРУПИ.....	184
<i>Милица Ђујић</i>	КОМПЕТЕНЦИЈА И КВАЛИФИКАЦИЈА – ПОЈАМ И ОДНОС.....	185
<i>Љубица Филодор</i>	ЕКОЛОГИЈА И ЖИВОТНЕ ВРЕДНОСТИ/ЕКОЛОГИЈА У ДЕЧЈЕМ ВРТИЋУ – РЕЦИКЛАЖА.....	186
<i>Биљана Петковић</i>	ЖИВОТНА СРЕДИНА ДЕТЕТА КАО КОНТЕКСТ ОДРАСТАЊА И АКТИВНОСТИ У ПРЕДШКОЛСКОМ ПЕРИОДУ.....	188
<i>Јасмина Радић</i>	МЕДИЈСКА КОМПЕТЕНЦИЈА ВАСПИТАЧА КАО УСЛОВ МЕДИЈСКЕ КУЛТУРЕ ДЕТЕТА.....	189
<i>Данијела Миличич-Требатицки</i>	ФИЗИЧКА АКТИВНОСТ КАО ФАКТОР ПРАВИЛНОГ РАЗВОЈА ПРЕДШКОЛСКЕ ДЕЦЕ.....	191
<i>Александра Лудајић</i>	УТИЦАЈ ВАСПИТАЧА НА КВАЛИТЕТ ЖИВОТА ПОРОДИЦЕ ДЕТЕТА СА АУТИЗМОМ.....	192
<i>Никола Марков</i>	ПЕДАГОШКА ДОКУМЕНТАЦИЈА, ПОСМАТРАЊЕ И ПРАЋЕЊЕ РАЗВОЈА ДЕЦЕ У ВРТИЋУ.....	194
<i>Хана Балабан, Дијана Суботић, Весна Мајсторовић</i>	УЛОГА И КОМПЕТЕНЦИЈЕ ПЕРСОНАЛНОГ АСИСТЕНТА У РАДУ СА ДЕЦОМ СА СМЕТЊАМА У РАЗВОЈУ.....	195
<i>Марија Минић, Тијана Бајкучин</i>	ИНКЛУЗИВНО ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ ИЗ УГЛА СТУДЕНАТА.....	196

CONTENTS

Alla Belousova, Ph.D., Yulia Fastovtseva FEATURES OF TEACHERS' PROFESSIONAL SELF-REALIZATION AT HIGH SCHOOL.....	37
Jasmina Sefer, Ph.D. DIVERGENT, INTERACTIVE AND INTERDISCIPLINARY ORIENTED THINKING AS A KEY COMPETENCE FOR THE FUTURE.....	38
Lidija Radulovic, Ph.D. FROM RECOGNIZING TEACHERS' COMPETENCES TOWARD DEVELOPING (PRE) SCHOOL AS A LEARNING COMMUNITY.....	40
Oleg A. Donskikh, Ph.D. CONFORMISM AS A GOAL OF EDUCATION ANNOTATION.....	41
Anna Vinevskaya, Ph.D. INSTRUCTIONAL DESIGN ENVIRONMENT IN PRESCHOOL EDUCATIONAL INSTITUTION.....	42
Lyudmila Kosikova, Ph.D. DEVELOPMENT OF PSYCHOLOGICAL COMPETENCE OF SPECIALISTS IN THE EDUCATION SYSTEM.....	42
Tatyana Pavlova, Ph.D. REASONS OF COMMUNICATION DIFFICULTIES OF PRESCHOOLERS IN COLLABORATIVE THINKING ACTIVITIES.....	43
Lyudmila Vasilyevna Philippova, Ph.D., Yuriy Vladimirovich Filippov, Ph.D., Irina Vladimirovna Volkova, Ph.D., Elena Aleksandrovna Dragalova, Ph.D. MODEL OF MANAGEMENT OF INNOVATIVE PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL ACTIVITY IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS AS THE NECESSARY CONDITION FOR ITS DEVELOPMENT.....	44
Otilia Bersan, Ph.D., Monica Coste, Ph.D. EUROPEAN TEACHER'S PROFILE OF COMPETENCES FOCUSING ON SOCIAL COMPETENCE.....	45
Emilija Petrova Djordjeva, Ph.D., Snezana Kirova, M.A. THE ROLE OF THE PRINCIPAL IN THE MOTIVATION FOR ACCEPTING CHANGES IN SCHOOL.....	45
Gábor Bodnár, Ph.D. CHANGES IN THE TRAINING METHODS OF CLASSROOM MUSIC TEACHERS IN HUNGARY DURING THE PAST DECADE – AND THEIR EFFECT ON THE EDUCATIONAL PROGRAMS OF EÖTVÖS LORÁND UNIVERSITY, BUDAPEST.....	46
Anna Vinevskaya, Ph.D., Lyubov Biryukova, Ekaterina Gurina, Ekaterina Kononova APPLICATION OF DESIGN TECHNOLOGY IN PRESCHOOL EDUCATIONAL INSTITUTIONS (ON THE EXAMPLE OF RUSSIAN SCHOOLS.....	47

<i>Dunja Njaradi, Ph.D.</i> IGNORANT SCHOOLMASTER IN KNOWLEDGE SOCIETY: RETHINKING TEACHING PRACTICES AND SURVIVAL STRATEGIES.....	48
<i>Maria Vyshkvyrkina, Ph.D.</i> FEATURES OF SCHOOL ANXIETY OF YOUNGER SCHOOL STUDENTS WITH DIFFERENT MOTIVATION FOR LEARNING.....	49
<i>Jovanka Denkova, Ph.D., Mahmut Celik, Ph.D.</i> AUTOBIOGRAPHICAL DISCOURSE IN MODERN MACEDONIAN LITERATURE FOR CHILDREN AND YOUTH.....	50
<i>Alenka Lipovec, Ph.D., Darja Antolin</i> RECOGNIZING SPATIAL REPRESENTATIONS OF NUMBERS.....	51
<i>Anca Luștrea, Ph.D.</i> INCLUSION OF STUDENTS WHO ARE DEAF OR HEARING-IMPAIRED IN ROMANIA.....	51
<i>Violeta Dimova, Ph.D.</i> STUDENTS' ATTITUDES AND VIEWS ABOUT TEACHERS' COMPETENCIES.....	52
<i>Ioana Dârjan, Ph.D., Mihai Predescu, Ph.D.</i> PRIMARY SCHOOL AS A THERAPEUTIC COMMUNITY.....	52
<i>Oksana V. Barsukova, Ph.D.</i> METHODOLOGY OF PSYCHOLOGICAL RESEARCH OF PRESCHOOL CHILDREN'S AMBITION.....	53
<i>Borca Claudia-Vasilica, Ph.D.</i> ASSESSMENT OF METACOGNITIVE COMPETENCES IN SCHOOL.....	54
<i>Mariana Crașovan, Ph.D., Silvia Lucica, Ph.D.</i> THE PRACTICUM STAGE AS A LEARNING ENVIRONMENT.....	54
<i>Mahmut Celik, Ph.D., Jovanka Denkova, Ph.D.</i> ASSESSMENT AND GRADING SYSTEM OF ELEMENTARY SCHOOL TEACHING OF THE TURKISH LANGUAGE IN THE REPUBLIC OF MACEDONIA.....	55
<i>Mimoza Prik, Ph.D., Gezim Dibra, Ph.D., Jozef Bushati, Ph.D.</i> IMPACT OF LITERACY ON THE EDUCATION OF CHILDREN AND THE ROLE OF TECHNOLOGY IN THIS PROCESS.....	56
<i>Mariana Crașovan, Ph.D.</i> THE FIRST YEARS OF TEACHING.....	57
<i>Mihai Predescu, Ph.D., Ioana Darjan, Ph.D., Anca Lutrea, Ph.D.</i> COMPETENCES OF PRIMARY AND PREPRIMARY TEACHERS IN SPECIAL EDUCATION.....	57
<i>Elena Krishchenko, Ph.D.</i> THE FORMATION OF SUBJECTIVITY IN THE SYSTEM OF HIGHER EDUCATION.....	58
<i>Ledia Kashahu (Xhelilaj), Ph.D., Gezim Dibra, Ph.D., Jozef Bushati, Ph.D.</i> THE IMPORTANCE OF 15-YEAR-OLD STUDENTS' ACADEMIC ACHIEVEMENT AND THE PARTICIPATION OF ALBANIAN STUDENTS IN THE PISA	58

<i>Vesna Kovač, Ph.D., Iva Buchberger, M.Sc.</i>	
DISTRIBUTED SCHOOL LEADERSHIP IN CROATIAN SCHOOLS: TRENDS AND CHALLENGES.....	60
<i>Slobodan Stamenkovic, Ph.D., Radica Pavlovic, Ph.D., Jelena Stajkovic</i>	
DEVELOPMENT OF QUALITY AND RELEVANCE OF KNOWLEDGE ON THE ROAD TO A KNOWLEDGE SOCIETY.....	61
<i>Miomir Milinkovic, Ph.D.</i>	
EDUCATOR'S SPEECH IN THE FUNCTION OF THE EDUCATION PROCESS	62
<i>Filduza Prusevic Sadovic, Ph.D., Sefedin Sehovic, Ph.D.</i>	
ONLINE EDUCATIONAL RESOURCES	63
<i>Snezana Stojšin, Ph.D., Marina Jugovic, prof.</i>	
RELATION BETWEEN THE CHOSEN ELECTIVE SUBJECT AND THE DEGREE OF RELIGIOSITY OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS	65
<i>Snezana Mirascieva, Ph.D.</i>	
PRESCHOOL TEACHERS IN KINDERGARTENS AND IN KNOWLEDGE SOCIETY IN MACEDONIAN PERSPECTIVE.....	66
<i>Snezana Stavreva Veselinovska, Ph.D.</i>	
USING INTERACTIVE WHITEBOARD IN BIOLOGY TEACHING.....	66
<i>Irina Slinkova Petrovna, Ph.D.</i>	
THE ROLE OF EDUCATION IN SUPPORTING THE FAMILY AS A SOCIAL INSTITUTION AND SMALL SOCIAL GROUPS.....	67
<i>Evgeniya V. Markova, MD, Ph.D., Yuri L. Markov, Ph.D.</i>	
PROBLEMS OF IMPROVING THE QUALITY OF EDUCATION IN INSTITUTIONS OF HIGHER EDUCATION.....	68
<i>Marina G. Chukhrova, MD., Ph.D., Alexandr S. Chukhrov, MD.</i>	
PHYSICAL ACTIVITY AS THE METHOD OF PROPHYLAXIS OF PSYCHOACTIVE CONSUMPTION.....	69
<i>Evgeniya V. Markova, MD., Ph.D.</i>	
NEW PERSPECTIVES IN THE TREATMENT OF OPIATE DEPENDENCE.....	70
<i>Marina G. Chukhrova, MD., Ph.D.</i>	
PSYCHO-EMOTIONAL INFRINGEMENTS IN SCHOOLCHILDREN AND THEIR PROPHYLAXIS.....	71
<i>Vjaceslav I. Hasnuln, MD., Ph.D., Anna V. Hasnulina, MD.</i>	
INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN THE PREVENTION OF ECOLOGICALLY CAUSED DISADAPTIVE AND PATHOLOGICAL DISEASES.....	72
<i>Kim Hen Su, MD., Ph.D.</i>	
PRINCIPLES OF EASTERN PHILOSOPHY.....	73
<i>Larisa Voronina, Ph.D.</i>	
INFLUENCE OF CONTINENTAL CLIMATE ON HEALTH.....	74
<i>Magdalena Dumitrana, Ph.D.</i>	
THE ENVIRONMENT AS A LEARNING MEDIUM = LOZANOV'S SUGGESTOPEDIA/RESERVOPEDIA.....	74

Gabriela Kelemen, Ph.D., Alina Roman, Camelia Bran PERFORMER – A PROJECT THAT UNDERLINES THE CURRENT GUIDELINES IN INITIAL TEACHERS’ TRAINING.....	75
Natalia Mozgovaja, Ph.D. PERSONAL SPACE AS PART OF THE MODERN TEACHERS’ COMPETENCES.....	76
Yulia Mochalova, Ph.D. FEATURES OF THE SEMANTIC LAYER OF AN IMAGE OF THE WORLD BY REPRESENTATIVES OF PEOPLES OF EUROPE	77
Natasa Vujisic Zivkovic, Ph.D., Jelena Vranjasevic, Ph.D. THE ROLE OF SCIENTIFIC RESEARCH IN THE SHAPING OF EDUCATION POLICY.....	78
Olja Arsenijevic, Ph.D., Ljiljana Lj. Bulatovic, Ph.D., Goran Bulatovic, Ph.D. STRATEGIC ASPECTS OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS AS LEARNING ORGANIZATIONS	80
Mira Vidakovic, Ph.D. ICT REVOLUTION IN HIGHER EDUCATION	81
Draginja Ramadanski, Ph.D. IN THE STYLE OF THE XVIII CENTURY 83	
Oliver Momcilovic, Ph.D., Snezana Milojkovic, M.Sc., Jasmina Stojkovic, Spec., Jasmina Mistic, prof. THE IMPORTANCE OF INTERCULTURAL EDUCATION FOR THE CREATING OF A MODERN, EUROPEAN SERBIA.....	84
Daniela Andonovska-Trajkovska, Ph.D., Biljana Cvetkova Dimov, Ph.D., Dean Iliev, Ph.D., Tatjana Atanasoska, Ph.D. THE APPLICATION OF BLOOM’S TAXONOMY IN DEVELOPING WEBQUESTS FOR LANGUAGE AND LITERATURE TEACHING AND LEARNING.....	85
Julia Tushnova, Ph.D. UNDERSTANDING OF THE PEDAGOGICAL COMMUNICATION OF STUDENTS OF PEDAGOGICAL SPECIALTIES AT VARIOUS STAGES OF TRAINING IN HIGHER EDUCATION.....	86
Irina Zaidman Naumovna, MD., Ph.D. CONTEMPORARY EDUCATION AS SOCIAL AND CULTURAL PHENOMENA.....	87
Slavica Pavlovic, Ph.D., Nikolina Bevanda, M.Sc. ON INCLUSIVE EDUCATION – FROM TEACHERS AND PARENTS’ POINT OF VIEW.....	89
Ljiljana Lj. Bulatovic, Ph.D., Goran Bulatovic, Ph.D., Olja Arsenijevic, Ph.D. THE STUDENTS’ MEDIA PRODUCTION AS A COMPONENT OF MULTIMEDIA LITERACY.....	91
Lidija Miskeljlin, Ph.D., Aleksandra Petrovic, Nevenka Vukolic, Jasmina Milicevic MEANING MAPPING AS A WAY OF CONSTRUCTING AND DESIGNING CURRICULA.....	93

<i>Sofija Kalezic-Djurickovic, Ph.D.</i> THE RELATIONSHIP OF METHODOLOGY AND METHODS IN THE TEACHING OF LITERATURE.....	94
<i>Dragana Litricin-Dunic, Ph.D.</i> LITERARY TEXTS AS CULTURAL MIRRORS.....	95
<i>Mirjana Stakic, Ph.D.</i> POSSIBILITIES AND LIMITS OF THE APPLICATION OF SOCIOLOGICAL METHODS IN THE INTERPRETATION OF LITERARY TEXTS.....	97
<i>Predrag Jasovic, Ph.D.</i> TWO SPELLING BOOKS FROM THE BEGINNING OF THE TWENTIETH CENTURY.....	98
<i>Danica Vasiljevic-Prodanovic, Ph.D.</i> INVISIBLE VICTIMS OF DOMESTIC VIOLENCE.....	99
<i>Ivan Tasic, Ph.D.</i> THE ROLE OF CLASS TEACHER IN INTERPERSONAL COMMUNICATION WITH PUPILS.....	101
<i>Natalija Jovanovic, Ph.D.</i> IMPROVEMENTS IN METHODS OF TEACHING PROFESSIONAL PRACTICE FOR STUDENTS OF SOCIAL SCIENCES AND HUMANITIES.....	102
<i>Biljana Jeremic, Ph.D., Smiljana Kojic Grandic, Miroslava Kojic, M.Sc</i> MUSIC AND FINE ARTS ACTIVITIES AND CLASSES IN THE FUNCTION OF RELAXATION IN KINDERGARTEN AND ELEMENTARY SCHOOL.....	104
<i>Jasmina Arsenijevic, Ph.D., Milica Andevski, Ph.D.</i> COMPETITION AND SCHOOL.....	106
<i>Vesna Srdic, Ph.D., Asim Praskic, Ph.D., Marta Dedaj, Ph.D.</i> MODELS OF CHANGE MANAGEMENT IN EDUCATION.....	108
<i>Milanka Maljkovic, Ph.D., Mirjana Markovic, Ph.D.</i> CONTRIBUTION TO THE DEVELOPMENT OF LINGUISTIC LITERACY OF PRESCHOOL CHILDREN.....	109
<i>Tamara Grujic, Ph.D., Valentina Krtolica, M.A.</i> JARGON AS A SPECIFIC FORM OF THE CULTURE OF THE YOUNG.....	111
<i>Jasmina Arsenijevic, Ph.D., Milica Andevski, Ph.D., Ljiljana Krneta, Ph.D.</i> DIFFERENT STYLES OF MANAGING THE TEACHING PROCESS AT PRESCHOOL TEACHERS' TRAINING COLLEGE IN KIKINDA.....	112
<i>Ljiljana Stosic Mihajlovic, Ph.D.</i> ACTIVE LEARNING IN THE EDUCATIONAL PROCESS.....	114
<i>Milica Vasiljevic Blagojevic, Ph.D., Dragana Terzic-Markovic, M.Sc., Nenad Peric, Ph.D.</i> THE ROLE AND IMPACT OF EDUCATION ON THE SOCIAL AND ECONOMIC DEVELOPMENT OF A COUNTRY IN TRANSITION.....	115

Danica Radunovic-Stolic, Ph.D. AN ANTHOLOGY OF DRAMA TEXTS.....	116
Bojana Nikolic, Ph.D., Dragana Dragutinovic MULTIDIMENSIONALITY OF ART EDUCATION OF PRESCHOOL CHILDREN.....	118
Andjelka Lazic, Ph.D. SECONDARY SCHOOL STUDENTS' ENCOUNTER WITH THE LEXIS OF TRADITIONAL CULTURE.....	119
Jovan Ljustanovic, Ph.D., Milena Zoric, M.Sc. DRAMATIZATION OF A LITERARY TEXT IN THE KINDERGARTEN-CHILDREN'S INDIVIDUALIZATION AND SOCIALIZATION.....	121
Marta Dedaj, Ph.D., Tanja Panic, Ph.D. COMPETENCES OF TEACHERS FOR WORK IN PRESCHOOL INSTITUTIONS.....	122
Sladjana Milenkovic, Ph.D., Darko Drazic, M.A., Marijana Ristic VIRTUAL EDUCATION OF PRESCHOOL TEACHERS IN SERBIA.....	124
Milos M. Djordjevic, Ph.D. MODERNIZATION OF TEACHING CHILDREN'S LITERATURE IN THE KINDERGARTEN (THEORY, POETICS AND PRACTICE).....	125
Milorad Stepanov, Ph.D. THE PAINTING AND HERITAGE OR ON METHODS OF ARTISTIC RESEARCH	126
Milutin Djurickovic, Ph.D. MIOMIR MILINKOVIĆ AS A WRITER AND LITERARY CRITIC	127
Aleksandra Peric-Nikolic, Ph.D., Emilija Djikic-Jovanovic, Ph.D. THE ROLE OF A TEACHER IN RECOGNIZING AND ENCOURAGING GIFTEDNESS IN CHILDREN OF PRESCHOOL AGE.....	128
Admira Konicanin, Ph.D., Alma Trtovac Dedeic, M.Sc. BODY SHAPING EXERCISES ACCOMPANIED WITH MUSIC IN KINDERGARTEN.....	130
Dragana Gavrilovic-Obradovic, Ph.D. LITERARY TEXT AS A TOOL FOR HELPING CHILDREN OVERCOME THEIR FEARS.....	131
Olga G. Fetisova, Marina G. Chukhrova, MD., Ph.D. THE PROCESS OF VOICE-SPEECH FORMATION AND SPEECH INTONATION IN CHILDREN.....	132
Tatyana G. Orlova, MD. CORRECTION OF TEENAGERS' DEVIATIONS IN THE SYSTEM OF SCHOOL EDUCATION.....	133
Marina P. Sutyryna MENTAL ABILITIES OF STUDENTS WITH HEARING DISORDERS.....	133
Irina E. Valitova, MD. FORMATION OF SOCIAL COMPETENCE IN CHILDREN WITH AUTISM.....	134

Anna A. Strelenko, MD., Ph.D.	
PREVENTION OF CHILD AND TEENAGE VICTIMIZATION.....	135
Lidia B. Schneider, MD., Ph.D.	
EDUCATIONAL INNOVATIONS: POSITIVES AND NEGATIVES.....	136
Marina Shpecht	
FEATURES OF FORMATION OF COMMUNICATIVE COMPETENCE IN THE COURSE OF TRAINING OF SPECIALISTS IN MILITARY INSTITUTION OF HIGHER EDUCATION	137
Edit Lezha, M.Sc.	
THE ROLE OF PSYCHOLOGICAL EMPOWERMENT IN EDUCATION SETTING; A THEORETICAL APPROACH.....	138
Marko Mijatovic, M.Sc.	
FAMILY UPBRINGING.....	139
Ivana Babic, M.Sc., Marijana Skutor, M.Sc.	
THE PROCESS OF SELF-EVALUATION IN ELEMENTARY SCHOOL.....	141
Alma Trtovac Dedeic, M.Sc.	
COMPETENCES OF TEACHERS FOR CULTIVATING CHILDREN'S MUSIC GAMES IN MODERN-DAY EDUCATION.....	142
Marko Stankovic M.Sc., Marija Jordanovic, M.Sc., Sanja Jankovic, M.Sc.	
USING <i>GEOGEBRA</i> SOFTWARE PACKAGE TO MODERNIZE THE TEACHING OF MATHEMATICS	143
Marina Tokin, M.Sc.	
THE PRACTICAL APPLICATION OF THE MAIN PRINCIPLES OF COMMUNICOLOGY IN SERBIAN LANGUAGE CLASSES.....	144
Violeta Petkovic, M.Sc., Izabela Halas, M.A.	
THE IMPACT OF PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF EDUCATORS ON RAISING COMMUNICATIVE COMPETENCES IN WORKING WITH PARENTS.....	146
Sonja Velickovic, M.Sc.	
INTRODUCING INFORMATION TECHNOLOGY IN PRESCHOOL EDUCATION.....	147
Valerija Vecei-Funda, M.Sc., Jelena Portner Pavicevic, Goran Funda	
E-LEARNING ACCESSIBLE TO ALL.....	149
Ivana Dj. Djordjevic, M.Sc.	
TEACHERS' ATTITUDES AS A GUIDE TOWARDS IMPROVING THE GIFTED CHILDREN'S CULTURE OF SPEECH IN PRESCHOOL INSTITUTIONS.....	151
Ivana Ikonc, M.Sc.	
ONE WAY OF RECONSTRUCTING SREMAC'S NOTEBOOKS WHICH RESULTS IN AN ENHANCED RECEPTION OF <i>PRIEST</i> <i>ĆIRA AND PRIEST SPIRA</i>	152
Srbislava Pavlov, M.Sc., Snezana Ladicorbic, M.Sc.	
COMMUNICATIVE GAME IN THE EDUCATIONAL PROCESS.....	154
Angela Mesaros-Zivkov, M.Sc.	
RECREATIONAL ACTIVITIES OF PRESCHOOL TEACHERS' TRAINING COLLEGE STUDENTS.....	155

Julijana Zrno, M.Sc.	PROFESSIONAL COMPETENCES OF VOCATIONAL TEACHERS.....	156
Sanja Jovanovic, M.Sc.	MEDIA COMPETENCE OF TEACHERS – THE GAP BETWEEN THEORY AND PRACTICE.....	158
Slavica Dimitrijevic, M.Sc., Radoje Stopic	DIFFERENT TYPES AND LENGTHS OF STAY IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS AND THEIR INFLUENCE ON THE DEVELOPMENT OF MOTOR SKILLS OF PRESCHOOL CHILDREN.....	159
Kosana Backuljin-Rilke, M.Sc., Melita Gombar, M.A.	GAME-BASED ACTIVITIES IN ART CLASSES IN LOWER ELEMENTARY SCHOOL.....	160
Olgica Babic-Bjelic, M.Sc.	IMPROVING COMPETENCES FOR LEARNING AND TEACHING THROUGH PSYCHOLOGICAL WORKSHOPS “THINKING HATS”.....	160
Biljana Petkovska, M.A., Snezana Kirova, M.A., Dragana Kuzmanovska, M.A.	STUDENTS’ ATTITUDES REGARDING TEACHERS’ COMPETENCES.....	162
Darja Antolin, Alenka Lipovec, Ph.D.	PRE-SERVICE PRESCHOOL TEACHERS’ COMPETENCES OF INTEGRATING MATHEMATICS, MUSIC AND MOVEMENT IN PRESCHOOL EDUCATION.....	163
Snezana P. Perisic, M.A.	CREATIVE APPROACH TO THE INTERPRETATION OF NOVELS FOR CHILDREN AT PRIMARY SCHOOL.....	164
Bojana Markovic, M.A.	THE CONCEPT OF GENERAL EDUCATION THEN AND NOW.....	165
Sanja Gagic, Marijana Japundza-Milislavljevic, Ph.D., Aleksandra Djuric-Zdravkovic, Ph.D.	DRAWING SKILLS OF CHILDREN WITH MILD INTELLECTUAL DISABILITY WITH REGARD TO GENDER.....	167
Natasa Zdravkovic	FINE ARTS TEACHING CONTENTS AND THEIR SUITABILITY FOR ENVIRONMENTAL EDUCATION OF PUPILS AND MODERNIZATION OF THE TEACHING PROCESS.....	169
Jelena Vukicevic, M.A.	TEACHER’S COMPETENCES FOR CREATING A GENDER SENSITIVE LEARNING ENVIRONMENT.....	170
Jovan Jovanovic, Tamara Grujic, Ph.D.	THE MOST FREQUENT SUBSTANDARD LINGUISTIC FORMS FOUND IN ELECTRONIC MEDIA AND SOCIAL NETWORKS.....	172
Jovan Jovanovic, Marijana Silaski, M.A., Ana Mitrovic	PRESCHOOL TEACHERS’ COMPETENCES FOR IMPROVING CHILDREN’S SPEECH.....	173
Marijana Silaski, M.A., Ana Mitrovic	COMPETENCES OF AN EARLY CHILDHOOD EDUCATOR FOR WORKING WITH CHILDREN WITH SPECIAL NEEDS.....	174

Melita Gombar, M.A.	TEACHERS' COMPETENCE IN THE FUNCTION OF METHODICAL CAPACITIES FOR THE DEVELOPMENT OF HUMANE RELATIONS IN THE EDUCATIONAL PROCESS.....	175
Marija Cvijetic, M.A.	EARLY INTERVENTION FOR CHILDREN WITH DEVELOPMENTAL DISABILITIES.....	177
Mila Radovanovic, M.A., Mirjana Milankov, MD., Ph.D.	PREVENTION OF CHILDREN'S EMOTIONAL AND BEHAVIORAL DISORDERS – THE ROLE OF KINDERGARTEN.....	179
Radmila Homanov, M.A., Dijana Brusin, M.A.	SPECIALIZED PROGRAMS IN PRESCHOOLS IN AP VOJVODINA – COMPETENCES OF INSTITUTIONS AND PRESCHOOL TEACHERS.....	181
Dragana Stojadinovic Rudnjanin, M.A., Gabrijela Cmeric, M.A., Aleksandar Rakic, M.A.	ELECTRONIC PORTFOLIO AS A POSSIBLE TOOL FOR MONITORING AND DOCUMENTING CHILDREN'S DEVELOPMENT.....	183
Radmila Djuric, M.A.	INFLUENCE OF PARENTAL BEHAVIOR STYLES ON THE CHILDREN'S BEHAVIOR IN THE GROUP.....	184
Milica Cujic	COMPETENCE AND QUALIFICATION – CONCEPT AND RELATIONSHIP	186
Ljubica Filodor	ECOLOGY AND LIFE VALUES / ECOLOGY IN NURSERY SCHOOLS – RECYCLING.....	187
Biljana Petkovic	ENVIRONMENT AS THE SETTING OF GROWING UP AND ACTIVITIES IN THE PRESCHOOL PERIOD.....	188
Jasmina Radic	MEDIA COMPETENCE OF A NURSERY SCHOOL TEACHER AS THE PRECONDITION FOR A CHILD'S MEDIA CULTURE.....	190
Danijela Milicic-Trebaticki	PHYSICAL ACTIVITY AS A FACTOR IN PROPER DEVELOPMENT OF PRESCHOOL CHILDREN.....	191
Aleksandra Ludajic	THE INFLUENCE OF PRESCHOOL TEACHER ON LIFE QUALITY OF FAMILIES OF AUTISTIC CHILDREN.....	193
Nikola Markov	PEDAGOGICAL DOCUMENTATION, OBSERVING AND MONITORING THE DEVELOPMENT OF CHILDREN IN KINDERGARTEN.....	194
Hana Balaban, Dijana Subotic, Vesna Majstorovic	PERSONAL ASSISTANTS WORKING WITH CHILDREN WITH DISABILITIES - THEIR ROLE AND COMPETENCES.....	196
Marija Minic, Tijana Bajkucin	INCLUSIVE EDUCATION FROM THE PERSPECTIVE OF STUDENTS.....	197

Alla Belousova, Ph.D.

Faculty of Pedagogics and Practical Psychology, Southern Federal University,
Rostov-on-Don, Russia

Alla-belousova@newmail.ru

Yulia Fastovtseva

Industrial and Construction Technical School, Armavir, Russia

**FEATURES OF TEACHERS' PROFESSIONAL
SELF-REALIZATION AT HIGH SCHOOL**

Summary: Professional self-realization of teachers at high school is presented as a process of personality formation in professional activity, connected with the self-development and self-realization which are expressed in success. Professional *success* is an activity embodiment of self-realization and the development of creative skills of a teacher, they comprehensively affect his/her personality stimulating the formation of professional skills and competences. Professional success is determined by the following criteria: psycho-pedagogical features of the teacher; methodology of the tutorials; organization of tutorials; consultations provided for the learners. Based on the method of expert assessment, teachers at high school were divided into the groups of high and low level of success. The analysis revealed that teachers with high level of success have greater value for all professionally important features and individual psychological peculiarities, the position of professional self-realization is typical for them; teachers with low level of success have less value for the formation of professionally important features, and the position of inter-individual self-realization is more typical of them.

Key words: high school teachers, professional self-realization, success, position.

Др Јасмина Шефер

Институт за педагошка истраживања, Београд, Република Србија
jsefer@rcub.bg.ac.rs

**ДИВЕРГЕНТНО, ИНТЕРАКТИВНО И
ИНТЕРДИСЦИПЛИНАРНО МИШЉЕЊЕ КАО
КЉУЧНА КОМПЕТЕНЦИЈА ЗА БУДУЋНОСТ**

Сажетак: Пратећи правце садашњег развоја друштвене заједнице у свету, суочавамо се са будућношћу која доноси брзе про-

мене, интензивну друштвену размену, потребу за иновацијама и флексибилним решавањем различитих проблема, као и потребу за самосталним доношењем одлука. образовање треба да припрема младе за будуће животне изазове и, стога, треба да буде оријентисано на развијање и подстицање: дивергентног мишљења које отвара могућност за иновације у различитим сферама живота, интерактивног мишљења које се обогаћује у групи у сарадњи са другима и интердисциплинарног тематски и проблемски оријентисаног мишљења које је усмерено на животне задатке и сагледавање контекста. У раду ће бити речи о релевантним истраживањима у свету и код нас и о једном педагошком експерименту који реализује Институт за педагошка истраживања у Србији и који се односи на евалуацију Тролист модела за рад школе. Разматраћемо утицај отворених задатака, игре, истраживачког рада, критичког дијалога и тимског рада у групи на подстицање иницијативе, сарадње и развоја стваралаштва младих у настави (Тролист). Такође ћемо дискутовати о проблемима и могућим решењима који настају током процеса увођења промена у школу.

Кључне речи: образовање, дивергентност, интерактивност, интердисциплинарност, игра, истраживање.

Jasmina Sefer, Ph.D.

Institute for Educational Research, Belgrade, The Republic of Serbia

**DIVERGENT, INTERACTIVE AND INTERDISCIPLINARY
ORIENTED THINKING AS A KEY COMPETENCE
FOR THE FUTURE**

Summary: Following the current path of society development around the world, we face the future of fast changes, intensive social networking, innovations and a need for flexible problem solving and independent decision making. Education is supposed to prepare students for the future life challenges, and therefore has to be oriented towards development and enhancement of: divergent thinking, which leads to innovativeness in various aspects of life, interactive thinking, which is enriched in a group, when cooperating with others, and interdisciplinary topic – and problem-oriented thinking, which focuses on life tasks and context understanding. Relevant international and domestic research work will be discussed, as well as one pedagogical experiment conducted

by the Institute for Educational Research in Serbia referring to the evaluation of a Trefoil school model. We will discuss the functions of open-ended tasks, play and research activities of students, critical dialogue and teamwork and their effect on the promoting of initiative, cooperation and creativity development in class (Trefoil). We will also focus on problems and possible solutions developed during the process of introducing changes in schools.

Key words: education, divergence, interactivity, interdisciplinarity, play, research.

Др Лидија Радуловић

Филозофски факултет, Универзитет у Београду, Република Србија
liradulo@f.bg.ac.rs

ОД ПРЕПОЗНАВАЊА КОМПЕТЕНЦИЈА НАСТАВНИКА КА РАЗВИЈАЊУ ВРТИЋА/ШКОЛЕ КАО ЗАЈЕДНИЦЕ КОЈА УЧИ

Сажетак: Приказ и анализа компетенција које су наведене у документима стандарда за компетенције стручњака запослених у образовању (европских, регионалних и из Србије) омогућавају да се уоче очекивања од наставника у савременом друштву, али истовремено представљају и повод да се отворе питања о разумевању компетенција и начину читања стандарда компетенција наставника. Рад позива на критичко читање, које не тражи само одговор на питање које компетенције су задате, већ преиспитивање односа према компетенцијама, разумевање њиховог значења у контексту, откривање експлицитних и имплицитних значења стандарда компетенција, отварање питања њиховог смисла итд. Трагање за одговорима на питања, која се оваквим читањем отварају, тражи неки оријентир, а у раду су издвојене две перспективе које могу имати ту улогу. Прва од њих је разумевање шта је професија. Она актуелизује дилему о односу задатости и контроле наспрам професионализма и аутономије и упућује на превазилажење сагледавања наставника кроз низ појединачних вештина. Из те перспективе решење се може тражити у развијању наставника као рефлексивних практичара. Друга полази од сазнања о управљању променама и посматра развијање компетенција као промену. Она актуелизује критику мо-

дела који одговорност смешта на ниво појединца, захтева системско сагледавање промене и наглашава значај школе – вртића као заједнице која учи.

Кључне речи: компетенције, стандарди компетенција, професија, управљање променама, заједница која учи.

Lidija Radulovic, Ph.D.

Faculty of Philosophy, University of Belgrade, The Republic of Serbia

FROM RECOGNIZING TEACHERS' COMPETENCES TOWARD DEVELOPING (PRE) SCHOOL AS A LEARNING COMMUNITY

Summary: The overview and the analysis of the competences included in the standards for professionals in education provide an insight into the expectations set for the teachers today. However, they also cause raising questions on understanding competences and the “ways of reading” teachers’ competences standards. This paper invites a critical reading which does not only seek the answer to the question which competences are required but also asks for a reconsideration of the attitudes existing towards these competences, an understanding of their contextual meaning, a discovering of their explicit and implicit meanings, and even opens up the issue of their purpose. Searching for the answers to the questions raised by such a reading requires certain reference point. The paper distinguishes two perspectives which may serve this purpose. The first one is to understand what the profession is. It actualizes a dilemma on the relation between requirements and control as opposed to the professionalism and autonomy. It suggests the overcoming of analyzing a teacher through a range of individual skills. This perspective enables finding a solution in the development of teachers as reflective practitioners. The second perspective stems from the change management and sees the development of competences as a change. It actualizes critique of the model which scales responsibility down to the individual level, calls for a systemic consideration of changes and emphasizes the importance of (pre)school as a learning community.

Key words: competence, competence standards, profession, change management, learning community.

Oleg A. Donskikh, Ph.D.

Department of Philosophy, Novosibirsk State University of Economics and Management, Novosibirsk, Russia
oleg.donskikh@gmail.com

**CONFORMISM AS A GOAL OF EDUCATION
ANNOTATION**

Summary: The paper considers two strategies which determine the development of the system of education. The first strategy sets to the fore the utilitarian-money relations, and the second one takes the formation of a free yet well socialized person as the goal of the educational system. It is shown that as a result of the orientation towards the first strategy the development of the highly specialized expert, who does not have future in a rapidly changing social environment. The second strategy is aimed at training all-sufficient people who base their assertiveness on fundamental knowledge. Currently, the system of secondary as well as high education is definitely heading for the first strategy. It is directly or indirectly supported by profiling, by the so called “competence approach”, and also by the attempts to arrange the closer connection with business. In addition, one of the aims of the educational reform is a reduction of so-called “humanitarian component of education”, which, in its turn, is ensuring the significant decrease of the possibilities of self-realization. All these trends of development of the system of education has a direct relation to the possibilities of building the innovative economy. Implementation of these goals leads to the formation of the certain type of personality. In the extreme case we can imagine this type as having very high adaptive capacity along with the absence of freely formed basic values. In fact this means the creation of the absolute conformist who would easily, without any effort to reconstruct of beliefs (which are absent by definition, because he is focused on new and new incentives) accommodates himself to any particular circumstances. This type turns out to be the person flaunting his independence yet being totally manipulated from outside, and perfectly adapted to the practice of managed democracy.

Key words: strategy of education development, the basic values and conformist.

Anna Vinevskaya, Ph.D.

“Anton Chekhov“ Taganrog State Pedagogical Institute, Taganrog, Russia
annvinevskaya@hotmail.com

INSTRUCTIONAL DESIGN ENVIRONMENT IN PRESCHOOL EDUCATIONAL INSTITUTION

Summary: Preschool educational institution is one of the forms which provide a set of conditions necessary for the process of social development, primarily by means of the educational process. The problem of creating optimal conditions for child development is one of the leading issues of modern pedagogical science and practice. These problems testify on the development of ideas of humanization of education.

Key words: instructional design, the environment, preschool educational institution.

Lyudmila Kosikova, Ph.D.

Faculty of Pedagogics and Practical Psychology, Southern Federal University,
Rostov-on-Don, Russia
kosikova_l@mail.ru

DEVELOPMENT OF PSYCHOLOGICAL COMPETENCE OF SPECIALISTS IN THE EDUCATION SYSTEM

Summary: The article discusses the results of studying the structure of psychological competence of specialists in the field of education, and its relation to the motivational structure of pedagogical activity. It is noted that nowadays, despite numerous researches, there is no monosemantic interpretation or understanding of the psychological competence. In accordance with the strategy of modern education in a changing world, a new professional standard for teachers is filled with psycho-pedagogical competences which assist the teacher in solving new problems. The standard suggests demands for personal qualities of the teacher, inseparable from his professional competence, such as willingness to teach all children, without exception, despite their abilities, characteristics of development, limited health abilities and such. In order to form the gnosiological, the activity, personal components of psychological competence of specialists in the field of education offer a variety of techniques and methods: selection and

modification of psycho-pedagogical programs, communicative, creative and developing, team building training, application of methods of social-psychological training – group discussion, role play, business game, competent consulting assistance and others.

Key words: psychological competence, teacher professional standard, methods of social and psychological training, psycho-educational programs.

Tatyana Pavlova, Ph.D.

Southern Federal University, Rostov-on-Don, Russia
zabrodinka@bk.ru

REASONS OF COMMUNICATION DIFFICULTIES OF PRESCHOOLERS IN COLLABORATIVE THINKING ACTIVITIES

Summary: This article describes a study of the issue of collaborative thinking activity development in preschoolers. Analysis of the complex system of collaborative thinking activity made it possible for us to discover an important role of communication in the emergence and existence of collaborative thinking activity of preschoolers. It was interesting and currently important not only in terms of studying the characteristics of preschoolers' collaborative thinking activity, but also from the position of the influence of communication among preschoolers in collaborative thinking activity on the child's mental development (intellectual, personal, etc.). After analyzing the preschoolers' dialogue, and observing behavior patterns occurring during the collaborative puzzle solving with peers, we discovered some of the reasons that complicate the process of communication, break or destroy the dialogue, affecting both the productivity and the nature of collaborative thinking activity. In our study, in addition to the possible reasons of communication difficulties, we analyzed the preschoolers' personality traits that complicate the process of communication (aggression, proneness to conflict, negativity, asociality, isolation).

Key words: preschool age, collaborative thinking activity, communication difficulties, preschoolers' personality traits that complicate the process of communication (aggression, proneness to conflict, negativity, asociality, isolation).

**Lyudmila Vasilyevna Philippova, Ph.D., Yuriy Vladimirovich
Filippov, Ph.D., Irina Vladimirovna Volkova, Ph.D., Elena
Aleksandrovna Dragalova, Ph.D.**

Nizhny Novgorod State University of Architecture and Civil Engineering
(NNGASU), Novgorod, Russia
rurik_fil@mail.ru

**MODEL OF MANAGEMENT OF INNOVATIVE
PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL ACTIVITIES IN
AN EDUCATIONAL INSTITUTION AS THE NECESSARY
CONDITION FOR ITS DEVELOPMENT**

Summary: Innovations in education should take into account the connection between all the stages of the educational system, creating conditions for the development of personality. Management of innovative psychological-pedagogical activities should focus on actualization of research and educational functions of the educational institution. New quality of education involves the development and implementation of new management mechanisms for the effective functioning and development of educational institutions. Innovation in management is the process of implementing innovations in the form of administrative actions: maintenance, security, design, generation and predicting of a new standard. Modernization of management in education requires a combined and complementary use of the system, synergistic, process and situational approaches as fundamental ones. Not all complex systems (such as an innovative psychological-pedagogical activity) have an only way but a set of ways of development corresponding to their nature. In the context of the prevalence of variant approaches to management, the most efficient is the model of system-oriented participatory management of innovative psychological-pedagogical activity. Development of the quality of management of innovative psychological-pedagogical activity supposes the creation of an environment in the educational institution that encourages innovative psychological-pedagogical activity.

Key words: innovations in education, psychological and pedagogical activity, development of educational institutions, participatory management.

Otilia Bersan, Ph.D., Monica Coste, Ph.D.

Faculty of Sociology and Psychology, Department of Educational Sciences, DPPD, West University of Timisoara, Romania
otilia.bersan@yahoo.com

**EUROPEAN TEACHER'S PROFILE OF COMPETENCES
FOCUSING ON SOCIAL COMPETENCE**

Summary: In the context of globalization, the teacher training system is meeting new challenges. In this article, we intend to approach the skills necessary for the teaching profession, a topic of great interest, both nationally and internationally. Thus, we will address the need to develop teachers' social skills in order to achieve an education centered on the psychosocial needs of the student and we will redefine the teacher training profile in terms of teacher mobility. A future European teacher should be prepared to be flexible, adaptable, and tolerant, regardless of the educational system in which she/ he will work, and develop social skills representing a necessary condition for the training of the third millennium teacher. In an integrative approach, we also intend to address the concept of social skills with regard to personal and interpersonal skills: communication, psychosocial, classroom management, and the management of personal development.

Key words: profile of teacher competences, social skills, the third millennium teacher.

Emilija Petrova Djordjeva, Ph.D.

Faculty of Educational Sciences, "Goce Delchev" University, Stip, The Republic of Macedonia

emilija.petrova@ugd.edu.mk

Snezana Kirova, M.A.

Faculty of Philology, "Goce Delchev" University, Stip, The Republic of Macedonia

**THE ROLE OF THE PRINCIPAL IN THE MOTIVATION
FOR ACCEPTING CHANGES IN SCHOOL**

Summary: Changes are permanent, changes create problems, they seek solutions, solutions create new changes, and these in turn create new problems. Only those institutions that keep up with the inevitably imposed changes occurring in this ever-changing world we live in will survive. Any change we try to slow down or ignore emerges later with even greater

intensity. Therefore, we should not try to stop it, but learn how to deal with it. The school principal – the manager of the school, should have the ability to analyze the situation in which the organization he/she manages is, i.e. where it is at the moment, in what direction it is going and how, which resources it uses, with which people the work is done, and, eventually, he/she should be able to see how much the institution succeeded in this.

Key words: management, changes, principal, school.

Gábor Bodnár, Ph.D.

Faculty of Humanities, Music Department, “Eötvös Loránd” University, Budapest, Hungary

bohozen@t-online.hu

CHANGES IN THE TRAINING METHODS OF CLASSROOM MUSIC TEACHERS IN HUNGARY DURING THE PAST DECADE – AND THEIR EFFECT ON THE EDUCATIONAL PROGRAMS OF EÖTVÖS LORÁND UNIVERSITY, BUDAPEST

Summary: The Music Department of “Eötvös Loránd” University, Budapest (founded in 1984) qualifies classroom music teachers for primary and secondary schools. Since then our goal has remained the same: to educate talented persons who could become creative music teachers – but the frequently changing forms of the Hungarian teacher training education have made it a special challenge. At the beginning, primary school teachers were trained in the new Department and, after joining the Faculty of Humanities, University level training also became available so the students could become secondary school teachers too. In 2006 – in connection with the Bologna Process – all the Teacher Training Programs changed into an MA-form in Hungary and students could start the Master level only after finishing the undergraduate program of music, which was a great challenge for the instructors but mainly in the organization, not in the quality of education. At the same time a shorter postgraduate program also started for teachers who had already gained their college diploma earlier and that proved a good option for the former students who could teach only in primary schools to become secondary school teachers. Since September 2013 a unified (or so called ‘undivided’) education system has started in the Hungarian teacher training while the BA-MA process has ceased and now the students have to choose another degree program – e.g. English or History – in addition to music. Though the elapsed time is short, the advantages and problems of the double major training are perceptible; from

the point of view of transdisciplinarity on one hand and in the field of organizing the education on the other.

Key words: changes in the educational system, challenges for the instructors and teachers, the Bologna Process, undivided form of teacher training.

Anna Vinevskaya, Ph.D., Lyubov Biryukova, Ekaterina Gurina, Ekaterina Kononova

“Anton Chekhov” Taganrog State Pedagogical Institute, Taganrog, Russia
annvinevskaya@hotmail.com

APPLICATION OF DESIGN TECHNOLOGY IN PRESCHOOL EDUCATIONAL INSTITUTIONS (ON THE EXAMPLE OF RUSSIAN SCHOOLS)

Summary: In the given article, we have examined the application of one of the innovative technologies in the Russian educational institutions for children, i.e. the application of the project technology. Project technology has become of current importance in the connection with introducing the Federal law “On the Education in the Russian Federation”, the Professional standards of the educational specialist and Federal state educational standards of preschool education. We present the corresponding terminology, classification, as well as the didactic tasks, which are practically proven, at each step of drawing up the project.

Key words: Federal Law “On Education in the Russian Federation”, “Professional Standards for Teachers” and “Federal State Educational Standards of preschool education”, innovative technology, children’s educational institutions.

Др Дуња Њаради

Одељење за извођачке уметности, Универзитет у Честеру, Велика Британија
d.njaradi@chester.ac.uk

УЧИТЕЉ НЕЗНАЛИЦА У ДРУШТВУ ЗНАЊА: ПРЕМИШЉАЊЕ ПРЕДАВАЧКИХ ПРАКСИ И СТРАТЕГИЈА ПРЕЖИВЉАВАЊА

Сажетак: Рад полази од тврдње да је улога Универзитета и универзитетског образовања постала доста нејасна у данашњем

друштву. Интегритет модерног Универзитета је дуго био повезан са идејом националне државе, при чему је Универзитет служио улогу (пре)носиоца и заштитника националне културе. Међутим, савремени универзитети се постепено претварају у транснационалне корпорације са комплексном техно-бирокуратском структуром. Савремени Универзитет се брзо мења и ове промене су уједно глобалне и корените о чему сведоче и жучне дебате око реформе образовања у земљама постсоцијализма. Овај рад се фокусирао на улогу и природу предавачког процеса у оквиру ових промена. У ту сврху, рад се осврнуо на утицајну студију *Учитељ незналица: пет лекција из интелектуалне еманципације* (1991) француског филозофа Жака Рансијера. Рансијерова студија је настала као одговор на низ питања која су се отворила за време дебата о реформи образовања у Француској средином осамдесетих година прошлог века, али је од тада доживела велику популарност у премишљањима образовања широм света. Иако су Рансијерове идеје биле спремније прихваћене у контекстима неформалног и ван-институционалног образовања, овај рад је покушао да сагледа њихов значај за ‘традиционалније’ и институционалне образовне праксе. У овим премишљањима ауторка се ослањала на примере из сопствене предавачке праксе и предавачког искуства у високом образовању.

Кључне речи: универзитетско образовање, предавачке праксе, Жак Рансијер.

Dunja Njaradi, Ph.D.

Postdoctoral Research Fellow, Performing Arts, University of Chetser, United Kingdom

IGNORANT SCHOOLMASTER IN KNOWLEDGE SOCIETY: RETHINKING TEACHING PRACTICES AND SURVIVAL STRATEGIES

Summary: This paper begins with the premise that it is no longer clear what role the University and university education play in contemporary society. The integrity of the modern University has been linked to the nation-state, which it has served by disseminating and protecting national culture. However, universities nowadays are increasingly turning into transnational corporations with a complex techno-bureaucratic structures. The contemporary University is changing rapidly and these changes, as heated debates on education reform in post-socialist countries testify, are

both sweeping and global. This paper focuses on the role and nature of teaching amidst all these changes. The paper debates now influential book *The Ignorant Schoolmaster: Five Lessons in Intellectual Emancipation* (1991) by French philosopher Jacques Rancière. This book addresses the series of questions brought about during the debates regarding educational reform in France in mid 1980s and since then it achieved immense popularity in educational debates across the world. Although Rancière's ideas have been more readily embraced in the contexts of non-institutional and non-formal education, this paper tries to recuperate its significance for more traditional and institutional 'classroom' education. In doing this, the author draws from her own teaching practice and experiences of teaching in higher education.

Key words: University education, teaching practices, Jacques Rancière.

Maria Vyshkvyrkina, Ph.D.

Southern Federal University, Rostov-on-Don, Russia

muha81@list.ru

FEATURES OF SCHOOL ANXIETY OF YOUNGER SCHOOL STUDENTS WITH DIFFERENT MOTIVATION FOR LEARNING

Summary: In the article, the author presents the results of the research aimed at detection of the features of school anxiety of younger school students with different motivation for learning. Research problems included a theoretical analysis of the literature on the research problem; choice of the methodical tools directed at the detection of features of school anxiety; definition of the level of motivation for learning, and a comparative analysis of the data obtained. The analysis of literature showed that a special kind of anxiety is the school anxiety which reflects in the following: the child is hysterical in the morning, openly refuses to go to school; parents can't force the child to do the homework; the child is panically afraid to receive bad marks in spite the fact that he/she is mastering the school program well; the child is afraid of the teacher; the child has nightmares connected with school, etc. From the reasons of school anxiety, the author distinguishes lack of child's readiness for school learning, emotional or intellectual, vulnerability, impressionability and shyness, frequent change of schools, classes, teachers, etc. As a result of our research, general and specific features of school anxiety in groups

of school students with different motivation for learning were revealed. Also, significant interrelations were revealed between the level of school motivation and school anxiety, testifying to the increase of the majority of factors of school anxiety following a decrease in motivation for learning.

Key words: younger school students, school anxiety, motivation for learning.

Jovanka Denkova, Ph.D., Mahmut Celik, Ph.D.

Faculty of Philology, University "Goce Delchev", Stip, The Republic of Macedonia
jovanka.denkova@ugd.edu.mk

AUTOBIOGRAPHICAL DISCOURSE IN MODERN MACEDONIAN LITERATURE FOR CHILDREN AND YOUTH

Summary: This paper explores the question of autobiographical discourse in modern Macedonian literature for children and youth. To this end, we will work on the text of the following novels "The Other Side" (Drugata strana) by Gligor Popovski, "Misirkov childhood" (Detstvoto na Misirkov) by Kata-Misirkova Rumenova, "Tales from Sarakinovo" (Prikazni od Sarakinovo) by Penny Trpkovski, "White-Black childhood" (Belo-crno detstvo) by Dime I. Karovski, "Bela" (Bela) by Tome Momirovski. Of course, this analysis can include other works, but it remains a fact that this type of narration is not very common in contemporary Macedonian prose for children and young people. First, we determine the basic theoretical settings according to which a text can be called autobiographical, or as having autobiographical elements. Then, we review different approaches of writers to what should be an "autobiographical text", and then we specifically indicate the presence of explicit and implicit autobiographical/fictional techniques or elements in the selected literary works.

Key words: autobiography, autobiographical discourse, novels for children and young, Macedonian literature for children.

Alenka Lipovec, Ph.D., Darja Antolin

Faculty of Education, University of Maribor, Slovenia

alenka.lipovec@uni-mb.si

RECOGNIZING SPATIAL REPRESENTATIONS OF NUMBERS

Summary: The first part of the paper focuses on preschool children's spatial representation of numbers. The empirical part presents the results of the research aimed to explore preschool children's recognition of numbers when using quick-image cards. Cards with one to ten dots with different dots arrangements were shown to preschool children and children were asked to recognize the number of dots. We observed which one of the three different communication modes (say the word, show with your fingers or use a concrete material) was most commonly used by preschool children when recognizing the number of dots. The research was based on non-probability, the convenience sample consisted of sixty children aged three, four and five. Findings indicated that children, when answering, mainly used the verbal way of communication. At the same time, it was noticed that a proportion of verbal responses was decreasing when the number of dots was increasing. Among different spatial arrangements of dots on the dots-cards, the children were most successful in recognizing the arrangements of dots that were identical to those on a dice.

Key words: mathematics, quick-image activities, recognition of numbers, subitising, preschool education.

Anca Luștrea, Ph.D.

Educational Sciences Department, West University of Timisoara, Romania

anacalustrea@gmail.com

INCLUSION OF STUDENTS WHO ARE DEAF OR HEARING-IMPAIRED IN ROMANIA

Summary: Integration into mainstream education of hearing-impaired students is a crucial stage of social therapy and a necessary step towards social inclusion. This article focuses on how the national special education policy on inclusion and the educational practices have developed. This article contains a historical overview of the inclusion policy and practices of deaf and hard of hearing students in Romanian mainstream schools. The study also reflects the special needs of those students and how

they were met. The article concludes by attempting to assess the effects of inclusion on deaf students and their families.

Key words: hearing impairment, school inclusion.

Violeta Dimova, Ph.D.

Faculty of Phylology, University “Goce Delchev”, Stip, Republic of. Macedonia
violeta.dimova@ugd.edu.mk

**STUDENTS’ ATTITUDES AND VIEWS
ABOUT TEACHERS’ COMPETENCIES**

Summary: The pro-European way of living and thinking has long necessitated the exchange of methods, forms, techniques and, of course, training, which would have raised the level of education quality of prospective teachers and teachers in preschool education of children aged from 3 to 5 years. What should we look for and expect from a modern teacher? What competencies should he/she possess to achieve the necessary goals with children of this age? Which model is the best to encourage children’s imagination and creativity? These are just some of the questions that we will try to answer in this paper.

Key words: modern teacher, competencies, preschool education, upbringing.

Ioana Dârjan, Ph.D., Mihai Predescu, Ph.D.

Faculty of Sociology and Psychology, Educational Sciences Department, West University of Timisoara, Romania
ioanadarjan@gmail.com, ioana.darjan@e-uvt.ro

PRIMARY SCHOOL AS A THERAPEUTIC COMMUNITY

Summary: Conflict is a natural part of living, it’s a driving force to grow, develop, compete and explore. In any kind of relationship, conflict has its positive roles, if we learn how to deal with it effectively and not to ignore or avoid it. If mismanaged, conflict can cause great harm to the people in conflict, and when it is approached in positive ways and with adequate skills of conflict resolution, conflict may be seen as an opportunity to strengthen the bond between people and as a learning opportunity. School settings are an important space in which students grow, develop and

learn pro-social values and behaviors. That is why schools have to teach the students to deal with conflicts constructively, in and out of school, these conflict resolution skills being essential, basic life-skills. In this paper, we investigate models of conflict resolution in educational settings and assess the level of readiness and determination needed to implement scientific and empirical-based strategies to reduce school violence. We will stress that in order to become therapeutic communities and to promote true inclusion of all students the schools needs effective policies and consistent strategies of conflict resolution.

Key words: conflict dynamics, conflict resolution, school policy.

Oksana V. Barsukova, Ph.D.

Educational Psychology Department, Southern Federal University, Rostov-on-Don, Russia

knesinka@mail.ru

**METHODOLOGY OF PSYCHOLOGICAL RESEARCH
OF PRESCHOOL CHILDREN'S AMBITION**

Summary: Children's ambition can be defined as a desire to be recognized as a personality for real achievements by parents, brothers and sisters, as well as other significant adults (preschool teachers, teachers, relatives, etc.) and peers (friends, etc.). Obviously, ambition, like any other quality, is formed in the preschool years. Methodology of psychological research of ambition suggests the following directions, taking into account the psychological features of preschool children: 1. Develop a theoretical model of children's ambitions as a basis for further research, 2. Define criteria and psychological markers of ambition, accessible to observation and experimental research, 3. Develop a program of observation to identify manifestations of children's ambition in collaboration with parents, preschool teachers and children. 4. Develop criteria of expert evaluation of children's ambition. Experts may be parents, preschool teachers and other adults who know the child. 5. Design the experiment to diagnose children's ambition. The experiment should be conducted in the form of a game of competitive nature.

Key words: ambition, children's ambition, methodology, psychological research.

Borca Claudia-Vasilica, Ph.D.

Faculty of Sociology and Psychology, Department of Education Sciences, West University of Timisoara, Romania
claudiaborca@gmail.com

**ASSESSMENT OF METACOGNITIVE
COMPETENCES IN SCHOOL**

Summary: This study aims to highlight the place and role of the assessment of metacognition and to detect the most appropriate and most effective strategies for teaching and learning assessment, leading to quality learning. It is well-known that metacognition influences cognitive development and the potential for adaptation and modification of an individual in relation to his/her own learning experience. Here resides the need for teaching to be a saturated formative valence, the predominate concern of the teacher being to focus on the learning needs of each student by creating real learning situations, differentiated and individualized. Therefore, metacognitive skills assessment is a first step towards a formative education, focused on student's progress and the student's school and personal performance, regarded as sine qua non goal.

Key words: assessment, metacognitive competences.

Mariana Craşovan, Ph.D., Silvia Lucica, Ph.D.

Faculty of Sociology and Psychology, Educational Sciences Department, West University of Timisoara, Romania
mali.crasovan@gmail.com

THE PRACTICUM STAGE AS A LEARNING ENVIRONMENT

Summary: Teaching practice should be approached as a complex activity, as a professional relationship, a genuine partnership, which includes both university and school teachers. The success of such activities requires creating an environment conducive to determine learning. The traditional practice is where students, the future teachers, learn and practice the art of teaching in a real environment of a school, have classes with real students, and are evaluated by other teachers over a period of time. Student before other students is practicing in two aspects: on one hand, he/she is the one who teaches other students, but also the one learning to teach and being evaluated by the teacher-mentor and the teacher in charge of the university.

Our research aims to identify the students' satisfaction regarding practical training and to identify possible solutions to streamline it.

Key words: practicum preparation, learning environment, relationship, teaching.

Mahmut Celik, Ph.D., Jovanka Denkova, Ph.D.

Faculty of Philosophy, University "Goce Delchev", Stip, The Republic of Macedonia

mahmut.celik@ugd.edu.mk

ASSESSMENT AND GRADING SYSTEM OF ELEMENTARY SCHOOL TEACHING OF THE TURKISH LANGUAGE IN THE REPUBLIC OF MACEDONIA

Summary: Teaching and education, instruction, activities as well as their influences, are the most important elements of the grading system. The grading system and education comprise a clearly understood system of objectives and communication, i.e. a relation that plays a major role in teaching and education. Education is a fundamental goal of a system that truly follows or monitors the system of deficiencies and errors for the sake of their fixing or correction. In short, this is a system that takes measures for correction. There are various types and instruments of the grading system. They were classified by their creators. By doing so, the teaching process was put under pressure and the grading system arose as a result of the teaching and learning processes. The assessment and the grading system of Turkish language teaching have different objectives, and different assessments use different instruments at different times. Depending on whether it is the beginning or the end of an academic year, the instructional and educational processes can use different instruments for students' assessment and for taking measures. The students' assessment process in which the student participates, is, above all, a process designed to ensure that the student develops interest, uses a variety of sources and acquires new knowledge.

Key words: teaching and education, grading system, assessment.

Mimoza Priku, Ph.D.

Faculty of Social Sciences, Department of Albanian Language, University of Shkodra “Luigj Gurakuqi”, Albania
mpriku@yahoo.com

Gezim Dibra, Ph.D.

Faculty of Education, Department of Psychology and Social Work, University of Shkodra “Luigj Gurakuqi”, Albania

Jozef Bushati, Ph.D.

Advising Information Student Center, University of Shkodra “Luigj Gurakuqi”, Albania

**IMPACT OF LITERACY ON THE EDUCATION OF CHILDREN
AND THE ROLE OF TECHNOLOGY IN THIS PROCESS**

Summary: Literacy has an extraordinary impact on people and often affects their thoughts and decisions. As technology becomes more and more used, we can see this strong social impact on rapid spread in a wide mass of people. At the very beginning literacy was the responsibility of classroom professionals called Scribes who were trained for this profession. This ability for a long time was limited and it was a privilege of a small group of people. Over time, literacy was expanded in various cultures and the process was no more seen a privilege but a necessity, a skill that must be mastered by all people. Studies have shown that the ability of literacy should be obtained early, since the children who fail to perform full decoding of the process will have difficulty in reading for all time (Snow & Burns & Griffin, 1998). If children want to become good readers, teachers and parents should have clear strategies, such as playing with words and word families; acquiring the meanings of words, and slowly uncovering their other meanings: contextual and pragmatic ones. How much are these strategies considered and implemented in Albanian schools? The paper concludes with some recommendations about the importance of technology and full acquisition of this ability, and processing programs in Albanian language designed to help the child in finding the correct missing words in a text, the proper meaning, substituting synonymous words, reading e-books, etc.

Key words: education, literacy, reading, technology, vocabulary, writing.

Mariana Crașovan, Ph.D.

Faculty of Sociology and Psychology, Educational Sciences Department, West University of Timisoara, Romania
mali.crasovan@gmail.com

THE FIRST YEARS OF TEACHING

Summary: Professional debut is a difficult period, full of challenges, emotions, stress, but also satisfaction. Teaching profession is not an exception. In Romania, according to the Education Act of 2011, professional debut takes one year and at the end of this period, the novice teacher must participate in a national examination. In education, unlike other areas where youth is helped when facing a new challenge, teachers are often left alone to fend for themselves. The novice teacher faces numerous problems, from being alone on the job, completing curriculum documents, managing students' discipline, communicating with parents and the list goes on. We used the focus group method for characterizing this period as it was seen through the eyes of those who lived it, and for identifying some possible solutions to personal and professional integration of novice teacher in the new environment.

Key words: professional debut, novice teachers, difficulties, challenges, solutions.

Mihai Predescu, Ph.D., Ioana Darjan, Ph.D., Anca Lutrea, Ph.D.

Faculty of Sociology and Psychology, Educational Sciences Department, West University of Timisoara, Romania
mihai.predescu@e-uvvt.ro

**COMPETENCES OF PRIMARY AND PREPRIMARY
TEACHERS IN SPECIAL EDUCATION**

Summary: The profile of competences for preprimary and primary teacher in special education is described in the occupational standard. The relevance of this standard is relative. The aim of this study is to highlight the hierarchy of competences, based on the practitioner's view. The hierarchy will comprise both explicit competences (listed in the professional standard) and some implicit competences, focused on socialization and acculturation.

Key words: special education, competences.

Elena Krishchenko, Ph.D.

Faculty of Education and Practical Psychology, Southern Federal University,
Rostov-on-Don, Russia
krichenko@bk.ru

**THE FORMATION OF SUBJECTIVITY
IN THE SYSTEM OF HIGHER EDUCATION**

Summary: At the moment, discussion about problems and prospects of higher education in Russia is one of the main subjects of various public discussions. In addition to that, undoubted is the fact that higher education plays a significant role in the socialization of a young man, and in the formation of those important qualities of subjectivity which will allow him to take active stands in the future. However, at the same time, discretization of values and ideals of modern youth that seemed to remain firm in recent times, complicates the process of formation of true subjectivity. In the course of empirical study of the formation of subjectivity of a first-year student, we recognized that the life of a personality in society is based on the three-vector model of relations offered by V. N. Myasishchev (the attitude towards oneself, towards other people and subjects and phenomena). Therefore, with the change of a social situation of development, expressed in the change of the social status upon transition from a school student to a higher education student's role, changes occur in the subject's self-relation system too.

Key words: higher education, subjectivity, trust in the world, trust in oneself, three-vector model of relations.

Ledia Kashahu (Xhelilaj), Ph.D.

Faculty of Education, Department of Pedagogy, University "Aleksander Moisiu",
Durrës, Albania
kashahuledia@yahoo.com

Gezim Dibra, Ph.D., Jozef Bushati, Ph.D.

Faculty of Education Sciences, Advising Information Students Center, University
of Shkodra "Luigj Gurakuqi", Shkoder, Albania

**THE IMPORTANCE OF 15-YEAR-OLD STUDENTS' ACADEMIC
ACHIEVEMENT AND THE PARTICIPATION OF ALBANIAN
STUDENTS IN THE PISA**

Summary: In the context of European integration, Albania was expected to meet a number of standards, where specific standards achieved

in the field of economy are of primary importance and closely linked with the achievement of high standards in the area of education. In this paper the authors present a summary of studies that assess the cognitive achievements of 15-year-old students in relation to the economic development of their home countries. Moreover, the authors make an analysis of the results achieved by Albanian students in the Program for International Student Assessment PISA (for 15-year-old students) and express their concerns with Albanian students' poor results. The authors focus on two participations of Albanian students in PISA testing in 2000 and in 2009. Based on PISA 2009 reports, and the world literature dealing with factors that affect academic achievement of adolescents, some recommendations are provided in this article.

Key words: academic achievement, adolescent, European integration, Albanian students.

Dr Vesna Kovač, mr Iva Buchberger

Filozofski fakultet, Univerzitet u Rijeci, Republika Hrvatska
vkovac@ffri.hr

DISTRIBUTIVNO VOĐENJE U HRVATSKIM ŠKOLAMA: TRENDOVI I IZAZOVI

Sažetak: Ovaj rad bavi se fenomenom školskog vođenja koji se promatra kao jedan od najznačajnijih faktora uspješnosti škola odnosno postignuća učenika, a u širem kontekstu čak i uspješnosti odnosno održivosti obrazovnih reformi. Svrha rada jest dati prikaz i komentar nekih obilježja prakse školskog vođenja, posebice onih koja su najviše povezana s postizanjem boljih školskih i učeničkih postignuća. Najprije će se ukazati na važnosti i zastupljenost ispitivanja fenomena školskog vođenja u međunarodnom i hrvatskom kontekstu. Potom će se prikazati dosadašnje spoznaje i rezultate najvažnijih i najnovijih istraživanja iz ovog područja, s osobitim osvrtom na ona koja su objavljena u vodećim svjetskim znanstvenim publikacijama. Na kraju će se, u skladu s dosadašnjim spoznajama i otvorenim pitanjima koja se pokazuju relevantnima za osnaživanje kapaciteta hrvatskih škola, analizirati obilježja školskog vođenja u hrvatskim školama. Rezultati dosadašnjih istraživanja i preliminarna snimka stanja vezana uz hrvatski obrazovni sustav ukazuju na važnost jačanja *obilježja distributivnog vođenja škola* s posebnim naglaskom na jačanje kapaciteta učitelja i nastavnika kao aktivnih sudionika u donošenju ključnih odluka vezanih uz pitanja obrazovanja.

Кључне речи: školsko vođenje, obrazovna politika, obrazovne reforme, učinkovitost škola, učitelji.

Vesna Kovac, Ph.D., Iva Buchberger, M.Sc.

School of Humanities and Social Sciences, University of Rijeka, Croatia

DISTRIBUTED SCHOOL LEADERSHIP IN CROATIAN SCHOOLS: TRENDS AND CHALLENGES

Summary: The proposed paper focuses on the phenomenon of school leadership which is seen as one of the most important success factors of school and student achievement. In the broader context, it is seen as a success, i.e. a sustainability factor of education reforms. The purpose of the proposed paper is to identify characteristics of the school leadership practice in Croatian schools, and especially those characteristics that are associated with those schools and students who have better achievements. We will first point out the importance and a growing share of studies of the phenomenon of school leadership in both international and Croatian context. Next, we will present findings and results of the most important and the most recent pieces of research in this area, with particular emphasis on those that have been published in leading international scientific journals. Results of the previous studies and preliminary review related to Croatian education system point to the importance of strengthening the *characteristics of the distributed school leadership* with special emphasis on strengthening the capacity of teachers as active participants in making key decisions related to the matters of education.

Key words: school leadership, education policy, education reforms, school effectiveness.

Др Слободан Стаменковић, др Радица Павловић, Јелена Стајковић
Мегатренд универзитет, Београд, Република Србија
sstamenkovic@megatrend.edu.rs

РАЗВОЈ КВАЛИТЕТА И РЕЛЕВАНТНОСТИ ЗНАЊА НА ПУТУ КА ДРУШТВУ ЗНАЊА

Сажетак: У раду ће се указати на тесну везу између образовних нивоа – средњошколског и високообразовног нивоа, а која је услов за стицање и спровођење неопходног знања. Указаће се на значај ква-

литета, ефикасности и релевантности знања за развој образовног система. То ће се дефинисати указивањем на значај мерења знања и праваца развоја нових и иновативних приступа знању. На потребу за високим квалитетом знања и иновацијама знања за потребе привреде, образовања, науке и друштва указаће се кроз дефинисање: основа теоријског знања и применљивог знања за предузећа или других система; дефинисање потребних компетентности и стручног знања кроз очекиване исходе учења, мултидисциплинарној процени знања и смањењу дуплих тема у студијским програмима у различитим научним областима, како би, користећи знање, развиле управљачке, социјалне и предузетничке компетенције. Иновација образовног система омогућава развој вештина стицања, имплементације и сталног учења, другим речима, добија нови значај образовања у модерном добу.

Кључне речи: иновирање знања, теоретска и применљива знања, образовање у модерном добу.

Slobodan Stamenkovic, Ph.D., Radica Pavlovic, Ph.D., Jelena Stajkovic
Megatrend University, Belgrade, The Republic of Serbia

DEVELOPMENT OF QUALITY AND RELEVANCE OF KNOWLEDGE ON THE ROAD TO A KNOWLEDGE SOCIETY

Summary: The paper will expose a close relationship existing between education on pre-university and university level as a condition for the acquisition and implementation of the necessary knowledge. The authors will point out the importance of quality, efficiency and relevance of the educational system. They will define ways to measure the relevance of knowledge and point out the necessity of developing new and innovative approaches to knowledge. They will explore the field of knowledge innovation for the purpose of economy, education, science and society through defining the basis of theoretical and applicable (useful) knowledge for companies or other systems and defining the desired competences and expert knowledge through expected learning outcomes, multidisciplinary assessment of knowledge and reduction of duplicated program topics in different academic fields in order to use knowledge to develop managerial, social and entrepreneurial competences. Innovations in the educational system enable development of acquisition skills, implementation and continuous learning, in other words, innovations develop a new meaning of education in the modern era.

Key words: knowledge innovation, theoretical and applicable knowledge, education in the modern era.

Др Миомир Милинковић

Учитељски факултет, Ужице, Универзитет у Крагујевцу, Република Србија
miomil@beotel.rs

**ГОВОР ВАСПИТАЧА У ФУНКЦИЈИ
ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОГ РАДА**

Сажетак: Говор је основна претпоставка васпитно-образовног рада у подизању младих нараштаја и образовању свих узрачних и професионалних нивоа и незамењиво средство у свим видовима универзалне људске комуникације. Васпитач је носилац и организатор свих активности које су у функцији васпитно-образовног процеса у раду са децом предшколског узраста. Квалитет његовог говора одређује и укупне ефекте његовог рада. У раду се сагледава умеће говора по критеријуму вештине и науке; са становишта естетике, реторике, граматике и практичне примене у раду са децом предшколског узраста.

Кључне речи: говор, дете, васпитач, акценат, дикција.

Miomir Milinkovic, Ph.D.

Teachers Training Faculty, Uzice, University of Kragujevac, The Republic of Serbia

**EDUCATOR'S SPEECH IN THE FUNCTION
OF THE EDUCATION PROCESS**

Summary: Speech is a fundamental prerequisite in the process of education of young generations but also in the process of education of people of all ages and of different professional levels and it is an indispensable tool in all aspects of universal human communication. The teacher is the holder and organizer of all the activities that are in the function of the process of education of preschool children. The quality of the educator's speech determines the overall effect of his work. This paper examines the speaking ability in relation to skill and science parameters; from the standpoints of aesthetics, rhetoric, grammar, and practical application in work with preschool children.

Key words: speech, child, teacher, accent, diction.

Др Филдуза Прушевић Садовић, др Сефедин Шеховић
Учитељски факултет, Универзитет у Београду, Република Србија
filduza@yahoo.com

ИНТЕРНЕТ САДРЖАЈИ КАО ОБРАЗОВНИ РЕСУРСИ

Сажетак: Интернет представља јединствен медиј који повезује све кориснике рачунара у читавом свету. Како овај медиј пружа до сада невиђене могућности размене података, промоције вредности, идеја, производа, знања, интернет постаје један од најбитнијих и најдоступнијих извора најразличитијих информација. У обиљу информација које се могу пронаћи на интернету, велики број ресурса је намењен учењу и поучавању. Међутим, да би се неки садржаји назвали образовним, они морају испунити одређене захтеве. Образовни садржаји морају својом структуром, садржином и формом задовољити дидактичке, педагошке и методичке захтеве. Такође, они морају бити прилагођени и узрасту и претходном искуству оних којима су намењени. Постојање садржаја на интернету који могу олакшати, обогатити, актуелизовати, иновирати процесе учења и поучавања, отварају могућности напредовања образовног нивоа и наставника и ученика. Омогућено је стално усавршавање, развијање властите креативности и понуђене су бројне идеје за реализацију савремене наставе у школама и ван њих. У раду су описане предности и недостаци, као и могућности коришћења образовних ресурса које пружају образовни портали, дигиталне библиотеке, електронски уџбеници и електронске енциклопедије.

Кључне речи: интернет, образовни портали, електронски уџбеник, електронска енциклопедија, дигитална библиотека.

Filduza Prusevic Sadovic, Ph.D., Sefedin Sehovic, Ph.D.

Teachers' Training Faculty, University of Belgrade, The Republic of Serbia

ONLINE EDUCATIONAL RESOURCES

Summary: Internet is a unique medium that connects all computer users worldwide. As this media delivers an unprecedented opportunity for the exchange of data, promotion of values, ideas, products, and knowledge, Internet has become one of the most important and readily available sources of all kinds of information. Within the abundance of information that can be found on the Internet, there is a large number of resources dedicated to

learning and teaching. However, in order to call the contents educational, they need to meet certain requirements. The structure, the contents and the form of educational resources must comply with the didactic, pedagogical and methodological requirements. Also, they need to be adjusted to both the age and previous experience of those targeted. The existence of Internet contents that can facilitate, enhance, actualize, and innovate the processes of both teaching and learning, enable significant raise in the level of education of both teachers and students. We are now enabled continuous improvement, development of our own creativity and are offered a number of ideas for the implementation of modern teaching in schools and beyond. This paper describes the advantages and disadvantages, as well as the different ways to use educational resources provided by educational portals, digital libraries, electronic books and electronic encyclopedias.

Key words: internet, educational portals, electronic books, electronic encyclopedia, digital library.

Др Снежана Стојшин

Филозофски факултет, Универзитет у Новом Саду, Република Србија
stojsin.snezana@gmail.com

Марина Југовић, проф.

Средња машинска школа, Нови Сад, Република Србија

ОДНОС ОДАБИРА ИЗБОРНОГ ПРЕДМЕТА И СТЕПЕНА РЕЛИГИОЗНОСТИ КОД УЧЕНИКА СРЕДЊИХ ШКОЛА

Сажетак: Основно истраживачко питање у раду односило се на питање постојања разлике у степену религиозности код ученика средњих школа у зависности од одабира изборног предмета. Основни циљ истраживања била је анализа степена религиозности, односно истраживање везе између степена религиозности и изборног предмета који ученици похађају – Грађанско васпитање или Верска настава. У раду су представљени резултати емпиријског истраживања урађеног у Средњој машинској школи у Новом Саду на крају школске 2012/2013. године са ученицима одељења трећег и четвртог разреда. Испитано је 100 ученика од којих је 44 похађало грађанско васпитање, а 56 верску наставу, што одговара односу укупног броја ученика у школи који похађају часове ова два изборна предмета. Као инструмент за прикупљање података коришћен је упитник. У истраживање се

крнуло са претпоставком да је степен религиозности нешто већи код ученика који похађају верску наставу, што је, између осталог, и потврђено.

Кључне речи: религиозност, индикатори религиозности, грађанско васпитање, верска настава, ученици средњих школа.

Snezana Stojsin, Ph.D.

Faculty of Philosophy, University of Novi Sad, The Republic of Serbia

Marina Jugovic, prof.

Secondary School of Mechanical Engineering, Novi Sad, The Republic of Serbia

RELATION BETWEEN THE CHOSEN ELECTIVE SUBJECT AND THE DEGREE OF RELIGIOSITY OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS

Summary: The main research question in this paper was the question of whether there was difference in the degree of religiosity among students of secondary schools, coinciding with the choice of elective subject. The basic aim of the research was to analyze the degree of religiosity, and explore the connection between religiosity and the elective subject that students attend – civic education or religious education. This paper gives the results of empirical research done in the Secondary school of mechanical engineering in Novi Sad at the end of the academic 2012/2013 with the third and fourth grade students. One hundred students have been tested, 44 attending civic education and 56 attending religious education classes, which corresponds to the ratio of the total number of students in the school who attend these two subjects. As an instrument for collecting data, a questionnaire was used. The research started with the assumption that the degree of religiosity is slightly higher among the students who attend religious education classes, which, among other things, has been confirmed.

Key words: religiosity, indicators of religiosity, civic education, religious education, secondary school students.

Snezana Mirascieva, Ph.D.

Faculty of Educational Sciences, University “Goce Delchev”, Stip, The Republic of Macedonia

snezana.mirascieva@ugd.edu.mk

**PRESCHOOL TEACHERS IN KINDERGARTENS AND
IN KNOWLEDGE SOCIETY IN MACEDONIAN PERSPECTIVE**

Summary: The society in which we live is defined as a knowledge society. It has new needs and new requirements placed before its members. In this sense, we start from the question: Are preschool teachers in kindergartens in Macedonia competent to work in the knowledge society? In this paper, the authors will try to answer this question in the Macedonian context. Here we first present innovative steps taken in Macedonian kindergartens in order to improve the educational work. On the other hand, the paper focuses on the professional development of preschool teachers and their professional competences. The results obtained show that preschool teachers need to develop specific competences as follows: ICT competences, communication in a foreign language, the ability to work in an inclusive environment and the ability to work in a multicultural environment.

Key words: preschool teachers, competences, knowledge society.

Snezana Stavreva Veselinovska, Ph.D.

Faculty of Educational Science, University “Goce Delchev”, Stip, The Republic of Macedonia

snezana.veselinovska@ugd.edu.mk

**USING INTERACTIVE WHITEBOARD
IN BIOLOGY TEACHING**

Summary: In recent years, with the rapid development of Information Communication Technology (ICT), integration of multimedia presentation tools with the aim of performing better teaching has become easier in today’s classroom. Among many ICT systems, the innovation and introduction of IWB has not only changed the traditional classroom, but it also symbolizes revolution in the history of whiteboard development. Researchers have identified a number of advantages of using IWB in teaching and learning: flexibility and versatility, multimedia/multimodal presentation, improving teaching efficiency, supporting planning and the development of resources,

improving students' skills of using ICT technology, interactivity and participation during course, improving students' learning motivation, and improving students' understanding. Following the trend of integrating IWB into teaching, this research tries to understand how to make good use of the advantages of IWB to ensure that students have a better learning effectiveness in junior high school Biology. The goal of this paper is to design interactive teaching strategies with Interactive Whiteboard (IWB) and investigate their effectiveness on teaching biology.

Key words: biology teaching, interactive whiteboard, ICT, motivation, students.

Irina Slinkova Petrovna, Ph.D.

Department of anatomy, physiology and safety of Novosibirsk State Pedagogical University, Novosibirsk, Russia

THE ROLE OF EDUCATION IN SUPPORTING THE FAMILY AS A SOCIAL INSTITUTION AND SMALL SOCIAL GROUPS

Summary: For several decades, scientists have been observing the critical state of the Russian family, and providing credible scientific evidence that can be taken as the basis for the search and choice of effective socio-political strategies aimed at supporting small social groups as well as family as a social institution. The goal of this paper was to search for effective strategies to support family on the basis of the comprehensive analysis of the factors and causes of its destruction. According to scientific data, Russia has maintained the traditional type of family, but there is a gradual change in Russia's traditional family values, such as compulsory registration of marriage, having many children, moral inadmissibility of divorce, abortion, etc. The statistics also shows changes in the typical distribution of the roles and statuses between husband and wife within an average family. The family is being under destruction from within not only for reasons of social and economic changes in Russia, but also due to the threat of information influences in the modern world. According to psychological research, the main reasons for the most severe conflicts between members of family leading to divorce are not so much defined by the financial situation of the family (the lack of housing or finance – although these are very important factors) but predominantly by the different views on the life and education of children, unfathomable differences in the spouses' education and culture, and the overstated requirements to each other. Therefore, the

financial support of the family alone, without the support and development of family culture is not sufficient. This can be seen in the world practice as well. In this situation, the most important strategy for providing social assistance to family is the organization of comprehensive family education of different social groups including spouses, parents, children (future spouses and parents), teachers, kindergarten teachers, employees in orphanages and other institutions related to the family. Our practice has confirmed the following hypothesis: special education organized for the abovementioned categories of people actually contributes to the solution of family problems, improvement of marital and child-parent relations, and thus contributes to strengthening of both family as a social institution and small social groups.

Key words: family, family crisis, education, strategy of social assistance.

Evgeniya V. Markova, MD, Ph.D.

Federal State Budgetary Educational Institution of Higher Education, Novosibirsk State Pedagogical University, Novosibirsk, Russia
evgeniya_markova@mail.ru

Yuri L. Markov, Ph.D.

Federal State Budgetary Educational Institution of Higher Education, Novosibirsk State Technical University, Novosibirsk, Russia

**PROBLEMS OF IMPROVING THE QUALITY OF EDUCATION
IN INSTITUTIONS OF HIGHER EDUCATION**

Summary: In the modern world, education is becoming one of the most important factors in ensuring economic growth, social stability and the development of civil society institutions. In the modern Russian Federation, modernization and reform of the educational system are being actively carried out. One of the main problems with this is how to improve the quality of education while conserving its fundamental nature and complying with relevant future needs of the individual, the society and the state. Quality education in modern conditions is one of the most important characteristics that define competitiveness of individual institutions and the national educational system as a whole. The concept of quality is a fundamental one and identifies policies to guide higher education. Only a systematic approach to ensuring the quality of training will allow reaching the level of educational services required by an international community. In the analysis of the factors affecting the quality of education, research

activity is seen as an important strategic direction of improving the quality of training. Implementation of the quality of education is carried out in stages. The first stage involves creation of a quality assurance mechanism within a university based on criteria defined by evaluation of the university. The second stage involves the execution of works to improve the quality of education and the implementation of measures for its certification. The most important element of the quality of education is quality management. One of the non-profit foundations for certification of quality management systems of higher education standards is EFQM. This foundation is built as a multilevel system, based on the principle of continuous quality improvement by conducting systemic change. Thus, the introduction of the European standards of quality management into practice of a higher educational institution will enable this institution, with a certain periodicity, to examine the views of its customers, partners, and staff and to identify the strengths and weaknesses of its activities, to develop zone backup, perform a comparative analysis of the results of the evaluation criteria quality that will contribute to a sustainable mechanism for ongoing commitment of institutions of higher education to improving their operations.

Key words: university, quality education

Marina G. Chukhrova, MD., Ph.D.

Novosibirsk State Pedagogical University, Psychology Department, Novosibirsk, Russia

mba3@sibmail.ru

Alexandr S. Chukhrov, MD.

Novosibirsk State University of communication and informatization, Novosibirsk, Russia

**PHYSICAL ACTIVITY AS THE METHOD OF PROPHYLAXIS
OF PSYCHOACTIVE CONSUMPTION**

Summary: The authors developed a special questionnaire for anonymous inspection and carried out their research among students of Novosibirsk. They studied the use of alcohol, tobacco and drugs (PSC), physical activity of students, their scale of values, psychological parameters and the level of psychosocial stress. They paid special attention to the analysis of physical activity during the day and studied the students' communication about the use of PSC, together with changes in the psycho-emotional status, subjective sensations after the first taking of alcohol and other psycho-active preparations, both in constant consumers, and in those

who refused further alcohol consumption. The assumption of interrelation and dependence of low physical activity and fast formation of dependence on PSC has come out and pathophysiological mechanisms of this phenomenon have been proved. More than 1500 students of 1-5 courses have been questioned. Prevalence, dynamics, age and sexual distinctions, motivations, influence of the family and environment on physical activity and on the first trying of alcohol and on the development of regular consumption of alcohol have all been analyzed. Characteristic signs which occur at the first encounter with alcohol and which foretell abuse development have been revealed. The questionnaire has been developed and approved, allowing to receive information specifying high predisposition to formation of dependence on PSC in teenagers with certain psychophysiological features. The questionnaire has been tested on Novosibirsk State Pedagogical University. It has completely different orientation of interrogation in comparison with diagnostic tests known so far, and allows allocating risk groups of consumption of PSC, for the purpose of carrying out concrete anti-alcoholic propagation among them.

Key words: physical activity, prophylaxis of psychoactive consumption, alcoholism.

Evgeniya V. Markova, MD, Ph.D.

Neuroimmunology Lab. State Research Institute of Clinical Immunology Russian Academy of Medical Sciences, Novosibirsk, Russia
evgeniya_markova@mail.ru

**NEW PERSPECTIVES IN THE TREATMENT
OF OPIATE DEPENDENCE**

Summary. The existence of integration, or mutual relations of immune and nervous systems whose cellular elements are characterized by phenotype and functional similarity, means, in particular, the possibility of immune cells participation in the regulation of processes of high nervous activity. We have shown that mice with different levels of exploratory behavior differed also in immune status and that their behavioral characteristics could be regulated by transplantation of immune cells with definite functional characteristics. Opioids are known to affect both – immune response and behavior. The objective of present research was to investigate behavior and immune changes during the development of chronic morphine dependence in male (CBAx C57Bl/6) F₁ mice with active

and passive types of exploratory behavior and to analyze the possibility of their correction by transplantation of immune cells from healthy donors. Chronic morphine dependence was developed by the method of compulsory drink. It was shown that chronic morphine exposure resulted in significant stimulation of the behavioral activity in mice with passive behavior, whereas no changes were found in mice with the opposite behavioral type. Morphine dependence led to more than 40% suppression in the humoral immune response; inhibition of splenocyte's proliferative activity and decreased levels of spleen mRNAs of IL-1 β in all mice and brain mRNAs of IL-1 β in mice with passive behavior. Intravenous transplantation of unfractionated or macrophage-enriched spleen cells from healthy donors with the same initial behavior type restored immune and behavioral status in animals with morphine dependence. Therefore, these results indicate that behavior and immune changes following chronic opiate treatment are dependent upon behavior status of animals; immune cells transplantation may correct both immune and behavior disorders in mice with morphine dependence, so it could be considered as a possible biological method in the treatment of drug abuse.

Key words: immune cells transplantation, morphine dependence.

Marina G. Chukhrova, MD., Ph.D.

Novosibirsk State Pedagogical University, Psychology Department, Novosibirsk, Russia
mba3@sibmail.ru

**PSYCHO-EMOTIONAL INFRINGEMENTS IN
SCHOOLCHILDREN AND THEIR PROPHYLAXIS**

Summary: The purpose of this research was to estimate the neuro-physiological mechanisms connected with functional hemispheric asymmetry, at various psycho-emotional infringements in schoolchildren, and to define possible directions of preventive actions. The results showed the following: The degree of hemispheric asymmetry has great value for schoolchildren's adaptation to a process of training and good progress. Adaptation directly depends on expressiveness motors in the right hemisphere and touch in the left hemisphere. The increase in the share of uncertain brain asymmetries and shift aside ambidextrousness and the right hemisphere is adverse because it promotes deterioration of adaptation to studying at school. The increase in participation of the left hemisphere in

motor and touch activity of a brain simultaneous with the prevalence of the right hemisphere strategy of verbal and visual problems in schoolchildren is accompanied by psycho-emotional infringements: uneasiness increase, depression, aggression and animosities, and low level of training. The coordinated activity and functional activity of hemispheres of a brain at schoolchildren is broken. It can be seen in the strengthening of verbal-manual interferences at performance of the motor task by the left hand and in the reduction of certificate lateral distinctions of functional asymmetry. The involvement of the right hemisphere into speech activity is unusual and is therefore the reason of bad training and weak progress. It is shown that infringement of the coordinated pair functioning of hemispheres is the reason of psycho-emotional infringements such as uneasiness, depression, aggression and animosities, and the slower progress of schoolchildren. By these results, it is possible to formulate criteria of adaptation of schoolchildren to training to use them for defining readiness for school and the forecast of emotional infringements, and for early application of correction for children with non-generated asymmetry.

Key words: psycho-emotional infringements in schoolchildren, criteria of adaptation of schoolchildren, functional brain asymmetry.

Vjaceslav I. Hasnulin, MD., Ph.D., Anna V. Hasnulina, MD.

Scientific Centre of Clinical and Experimental Medicine, Russian Academy of Medical Science, Siberian Branch, Novosibirsk, Russia
hasnulin@ngs.ru

**INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN THE PREVENTION
OF ECOLOGICALLY CAUSED DISADAPTIVE AND
PATHOLOGICAL DISEASES**

Summary: According to all available information, about 80% of all population suffers from a combination of socio-meteo-ecological pathology. At the same time, today's technologies of the public health services focusing on the struggle against the already developed pathological conditions do not cope with this avalanche of frustration on health. There is a pressing need of reorientation of health protection systems towards preventive maintenance of diseases, on social and economic transformations of life-support systems of the population by criteria of public health, towards training of the population to a healthy life style and convincing the population in the advantages of preservation and development of one's

own health. All things said demand working on and introducing new social-medical technologies for maintaining a high level of public health, the importance of which is dictated by an expert social-epidemiological and medical-ecological estimation of health of the population of the city. The volume of these actions includes: rendering of the preventive and medical help to the patients suffering from meteo-pathology; supply of the population and establishments of public health services with medical geophysical forecasts; further development of meteo-prophylaxis methods; training of practical doctors to methods of preventive maintenance and treatment of meteo-pathological conditions, training of the population and, especially, the sick to the main principles of a healthy life style on the modern basis.

Key words: innovative technologies, prevention, ecologically caused disadaptive and pathological diseases.

Kim Hen Su, MD., Ph.D.

Center of National Medicine Academy of Medical Science, North Korea
mba3@sibmail.ru

PRINCIPLES OF EASTERN PHILOSOPHY

Summary: Eastern methods of treatment of dependent conditions have sustained a centuries-old competition and have proved their efficiency. These methods are based on various ways of influencing an organism, but they share one common trait – they stimulate the processes of self-control. A person is considered an open self-adjusting system with a polar counterbalance of pressure and relaxation processes which, in a healthy organism, are in a dynamic balance. Thus, each person is individual in functions and demands special approach based on a complex of diagnostic attributes. In ideal conditions, the western official approach calls for it. However, if in traditional eastern medicine the fragile mechanism of a person's condition is fulfilled, there is a system of expert training, and the official western approach does the rate based on other criteria – inspection of the patient by technical means and various tools and methods. As a result, the holistic perception of the person disappears, the art of the deep analysis disappears, and the latent reserves that should provide high therapeutic results are lost.

Key words: principles of eastern philosophy, stimulating the processes of self-control.

Др Лариса Вороњин

Сибирска државна академија за геодезију, Новосибирск, Русија
voroninasgga@mail.ru

УТИЦАЈ КОНТИНЕНТАЛНЕ КЛИМЕ НА ЗДРАВЉЕ

Сажетак: У вези са повећаним променама температуре, повећање климатских катастрофа указује на хитну потребу за проучавањем утицаја климе на здравље људи у областима са повишеним континенталном температуром. Сходно томе, циљ овог рада био је да се анализира промена температуре у различитим годишњим добима у Новосибирском региону. Циљеви студије били су следећи: 1) процена климатских промена са савременог аспекта; 2) анализа утицаја на људско здравље појачаног контраста у индикаторима температуре за различите временске периоде; 3) истраживање степена удобности унутар сваке климатске зоне; 4) установљавање здравственог стања у зависности од климатских промена. Вестерн Сибериа – један од северних региона планете – јесте предмет опсежних временских и климатских колебања, углавном због свог географског положаја – на отвореном простору севера и затворених планинских система – са југа. Оба ова фактора, у комбинацији са укупним сунчевим зрачењем, одређују саму специфичност климатских феномена који су посебно евидентни у последњих неколико деценија. Ова специфичност је, пре свега, изражена у флукуацијама временских образаца. Флукуације може имати сасвим другачије фреквенције: прошле, дугорочне, сезонске, дневне. У сваком случају, оне формирају екстремне климатске параметре, који могу драстично да утичу на појединца и његово здравље.

Кључне речи: клима, временски услови, људско здравље.

Magdalena Dumitrana, Ph.D.

Adventist Theological Institute, Cernica, Romania
mdumitrana@yahoo.com

THE ENVIRONMENT AS A LEARNING MEDIUM = LOZANOV'S SUGGESTOPEDIA/RESERVOPIEDIA

Summary: One of the educational alternatives of unique originality is Suggestopedia or, following the last thought of Georgi Lozanov, its

creator, Rezervopedia. This alternative takes into consideration firstly the neurological fundamentals of learning and then the psychological ones. The pedagogy built upon this basis obviously has specific features, perhaps even unique. One of its fundamental traits is a very special attention directed to the environment within which the learning takes place. The recognized objective of the structuring of the environment is the utilization of the potentials of both cerebral hemispheres. Consequently, the milieu of learning is built upon esthetic principles. Everything related to art is also related to learning; the visual arts and music are actually integral parts of the teaching-learning process. Moreover, the human relations are also part of the ambiance; therefore, the teacher–student relation must also be an esthetic relation, meaning harmony. The importance of the educational alternative of suggestopedia-rezervopedia is expressed not only by its outstanding effects upon learning but also by the fact that many of its specific features can be adapted, even if partially, to the traditional instruction. The theory of the harmony of the environment, as G. Lozanov sees it, is a concept bearing fruits also in mainstream classroom.

Key words: suggestopedia, esthetics, arts, harmony, relationship.

Gabriela Kelemen, Ph.D., Alina Roman, Camelia Bran

Faculty of Educational Sciences, Psychology and Social Sciences, University “Aurel Vlaicu”, Arad, Romania
gabrielakelemenuav@gmail.com

**PERFORMER – A PROJECT THAT UNDERLINES THE
CURRENT GUIDELINES IN INITIAL TEACHERS’ TRAINING**

Summary: The training of future preschool and primary school teachers at a high quality level is one of the main goals of our institution and all our efforts are channeled towards fulfilling it. Being a teacher is a science, a science based on competences acquired while attending well-structured lectures that combine theoretical knowledge with practical assignments. Students acquire knowledge, abilities and develop field-related competences during their initial training, but three years of study are not enough. The Law of Education regulates the following amendment: in order for a teacher to be well trained to meet the requirements of the third millennium, it is necessary for him/her to continue training in level II, i.e. master degree, which provides additional competences. In this article, we discuss a master program developed within a European project that offers educational training according to the requirements of both practical and

theoretical high-quality training. The components of the Master program entitled *Psychopedagogy of early education and schooling* contain a curriculum adjusted to the requirements of a competitive higher education, the courses and seminars are the result of a thorough analysis of different educational models that have been implemented in other European countries. Currently, we are at the end of the first year and we want to share the good practices obtained so far.

Key words: competences, teacher for the third millennium, performances, requirements, professionalism.

Natalia Mozgovaja, Ph.D.

Southern Federal University, Rostov-on-Don, Russia

mozg291973@mail.ru

**PERSONAL SPACE AS PART OF THE MODERN
TEACHERS' COMPETENCES**

Summary: having explored the personal space of a person, we believe that in the present system of education there is space for both social subjects. If the teacher expands his personal space, he/she fills the required competences for a successful teacher's work with a new content. Teacher and student, each representing a social subject, are combined with the subject of the educational process. Cumulative subject representing of certain values can be seen in each educational system. We believe that the success of cooperation in the educational system largely depends on the teacher, on his ability to obtain and use information about the features of his own mental activity and the mental activity of his/her students. That is possible only if the teacher penetrates deeply into the psychology of the students' behavior and motives. Preservation of the personal spaces of the teacher and students is facilitated by certain conditions, which we identified on both sides. From the perspective of the teacher, we highlight the following conditions for preserving the personal space of students: pedagogical reflection; the ability to exercise empathy and such; communicative culture; pedagogical focus; pedagogical etiquette and tact; psycho-pedagogical training of the teacher; student-centered approach; the teacher's trust in himself and in others; self-realization and self-actualization.

Key words: educational space, personal space, person, teachers' competences.

Yulia Mochalova, Ph.D.

Southern Federal University, Rostov-on-Don, Russia
guliya@mail.ru

FEATURES OF THE SEMANTIC LAYER OF AN IMAGE OF THE WORLD BY REPRESENTATIVES OF PEOPLES OF EUROPE

Summary: There are researches directed to studying the features of “a world-view” among the representatives of the Russian, French and Italian nationality described in the article. The concept of “a world-view” is considered as one of the most important components of culture. The main approaches to studying this phenomenon in domestic and foreign psychological science are considered. Also, features of cross-cultural approach are described. The author analyzes researches within the theory of psychological systems of V. E. Klochko in which “a world-view” is a structure of consciousness including subject, semantic and value layers. Research results show domination of the planetary type of a picture of the world, over the landscape type of a picture of the world mediated or the metaphorical type, the type called “closest environment”, and over the abstract type of a picture of the world among representatives of the Russian, French and Italian nationality. Further, the comparative analysis was done of the features of the semantic layer of images of the world among representatives of the Russian, French and Italian nationality with planetary type of a picture of the world.

Key words: world-view, nationality, sense, color, archetype.

Др Наташа Вујисић Живковић

Филозофски факултет, Универзитет у Београду, Република Србија
nvujisic@f.bg.ac.rs

Др Јелена Врањешевих

Учитељски факултет, Универзитет у Београду, Република Србија

УЛОГА НАУЧНОГ ИСТРАЖИВАЊА У ОБЛИКОВАЊУ ПОЛИТИКЕ ОБРАЗОВАЊА

Сажетак: У раду се разматра улога педагошких и психолошких научних истраживања у обликовању образовне политике. Циљ нам је био да сагледамо актуелне тенденције у овој области, а пре свега да укажемо на карактеристике и доприносе, али и на неке негативне

последнице концепције „на доказима засноване политике образовања” (evidence-based policy of education) која је постала доминантан приступ како у Сједињеним Америчким Државама, тако и у европским земљама. У том контексту отворили смо следећа питања: на који начин резултати педагошких истраживања могу и треба да постану основ за обликовање политике образовања, која је улога истраживачке заједнице у обликовању политике образовања и какав однос упостављају политичари образовања и истраживачи образовања у овом процесу. Наше је становиште да и поред очигледних предности концепције „на доказима засноване политике образовања”, као што су могућност да се у реформу образовања уђе са поузданим подацима о реалном стању у области образовања, да се унете промене прате на егзактном нивоу и да се дође до валидних показатеља остварених резултата, као истраживачи треба да развијамо критички однос према овом приступу. Критички однос подразумева да укључивањем у процес обликовања политике образовања истраживач задржи аутономију научног истраживања. Ова аутономија значи да избор проблема и методолошког приступа, као и начина интерпретације добијених налаза, остану строго у научним и етичким оквирима.

Кључне речи: политика образовања, „на доказима заснована политика образовања”, научно истраживање.

Natasa Vujisic Zivkovic, Ph.D.

Faculty of Philosophy, University of Belgrade, The Republic of Serbia

Jelena Vranjasevic, Ph.D.

Teacher Training Faculty, University of Belgrade, The Republic of Serbia

THE ROLE OF SCIENTIFIC RESEARCH IN THE SHAPING OF EDUCATION POLICY

Summary: This paper discusses the role of pedagogical and psychological scientific research in the shaping of education policy. Our aim was to analyze the current trends in this area, in order to point out the main characteristics and contributions, as well as certain negative consequences of the concept of “evidence-based education policy”, which has become the dominant approach in the United States and in European countries. In this context, we opened the following questions: how research results can and should become the basis for shaping the education policy, what the role of the research community in shaping education policy is

and what kinds of relationships are established between the politicians of education and educational researchers in this process. It is our view that, despite the obvious advantages of the concept of “evidence-based education policy” such as the ability to enter into education reform with reliable information about the real situation in the field of education, to monitor the implementation of changes on the exact level and to get valid indicators of the results achieved, researchers still need to develop a critical attitude towards this approach. The critical attitude implies that a researcher should maintain the autonomy of scientific research, while being involved in the process of shaping educational policy. This autonomy means that the selection of problems and methodological approaches, as well as the ways of interpreting results remain in strictly scientific and ethical frameworks.

Key words: education policy, “evidence-based education policy”, scientific research.

Др Оља Арсенијевић, др Љиљана Љ. Булатовић, др Горан Булатовић

Факултет за менаџмент, Сремски Карловци, Универзитет „Унион – Никола Тесла“ у Београду, Република Србија
arsenijevicolja@gmail.com

СТРАТЕШКИ АСПЕКТИ ОБРАЗОВНИХ ИНСТИТУЦИЈА КАО УЧЕЊИХ ОРГАНИЗАЦИЈА

Сажетак: Економија знања данас користи знање као робу најбољег квалитета, односно, као средство продукције и модус конкурентске предности на тржишту. Фирме савременог доба немају ни времена ни средстава да додатно образују нове кадрове за потребе свог пословања. Послодавци на тржишту рада траже раднике са практичним знањима и вештинама, који су способни да прихватају промене и да се перманентно образују. Стога је циљ овог рада да прикаже карактеристике основне ћелије економије знања – учеће организације, понуди могуће стратегије имплементације елемената учеће организације у савремена предузећа, као и да представи елементе организационог учења, а све кроз „дијалог” са савременим теоретичарима из ове области менаџмента.

Кључне речи: учећа организација, стратегија имплементације, елементи организационог учења.

Olja Arsenijevic, Ph.D., Ljiljana Lj. Bulatovic, Ph.D., Goran Bulatovic, Ph.D.

Faculty of Management, Novi Sad, University "Union – Nikola Tesla" in Belgrade, The Republic of Serbia

STRATEGIC ASPECTS OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS AS LEARNING ORGANIZATIONS

Summary: Knowledge economy uses knowledge as the highest quality goods, i.e. as a means of production and a modus of competitive advantage on a market. Contemporary companies do not have either time or assets to educate new personnel. Employers seek the labor market for employees who have practical knowledge and skills and are able to accept changes and willing to continue their education. The aim of this paper is to present the characteristics of the central cell of the knowledge economy – the learning organization. Furthermore, the authors offer possible strategies for implementing the learning organization elements in contemporary organizations. Finally, elements of organizational learning will be presented through a "dialogue" with contemporary authors.

Key words: learning organization, possible implementation strategies, elements of organizational learning.

Др Мира Видаковић

Факултет за менаџмент, Нови Сад, Универзитет „Унион – Никола Тесла“ у Београду, Република Србија

mira.vidakovic@yahoo.com

ICT-РЕВОЛУЦИЈА У ВИСОКОМ ОБРАЗОВАЊУ

Сажетак: Почетак двадесет и првог века друштвено је обележио велики напредак информационо-комуникационе технологије (ICT), те се са разлогом говори о наредној револуцији друштва. ICT прожима све аспекте личног и друштвеног живота, прерастајући из алата делања у начин живота и принцип функционисања друштва уопште. Како се говори о друштвеној револуцији, јасно је, говори се и о променама принципа у образовању као друштвеном сегменту задуженом за припрему појединаца за живот и рад у оквиру истог друштва. ICT-револуција донела је са собом већу приступачност информација, што значи да и вештине и знања потребна за успешно друштвено делање

постају такође комплекснија. Због тога, високо образовање, као највиша карика образовног система, мора да свој, сада већ застарели, традиционални приступ замени новим, интерактивним приступом, заснованим на информационо-комуникационој технологији. Овај рад објашњава факторе који утичу на потребу промене традиционалних навика у високом образовању, начине за имплементацију нових технологија, како оне треба да промене образовни процес из корена (а не само површно), те да покуша да предвиди могуће препреке на путу ка успешној ICT-револуцији у високом образовању.

Кључне речи: информациона револуција, дигитализација, ICT, високо образовање, нет-генерација.

Mira Vidakovic, Ph.D.

Faculty of Management, Novi Sad, University “Union – Nikola Tesla” in Belgrade, The Republic of Serbia

ICT REVOLUTION IN HIGHER EDUCATION

Summary: Astounding advancements in the field of information and communication technology (ICT) mark the society at the beginning of the 21st century. Having evolved from a simple tool into a way of life and a principle part of society, ICT now permeates all aspects of life, both private and social. When people talk about a social revolution, we must understand that it implies a change in education, since education represents a social segment responsible for preparing individuals for life and work in a social environment. ICT revolution brought forth higher accessibility of information, which means that knowledge and skills necessary for successful social functioning are also becoming of a higher complexity. Therefore, higher education, as a principal segment of the education system, needs to leave its obsolete, traditional approach to education in favor of a new, interactive and ICT based approach. This paper examines the following: factors that generate the need for change of traditional educational habits in higher education, techniques for implementation of new technologies, how ICT should completely remodel the existing educational process (and not just its exterior), and tries to anticipate any possible obstacles on the way to a successful ICT revolution in higher education.

Key words: information revolution, digitalization, ICT, higher education, Net generation.

Др Драгиња Рамадански

Филозофски факултет, Универзитет у Новом Саду, Република Србија

Mimaram@cablenet.rs

У СТИЛУ 18. ВЕКА

Сажетак: Историја руске књижевности 18. века обухвата периоде барока, класицизма и сентиментализма, дакле доста бурну смену стилских праваца, који су по правилу веома оштро супротстављени по својим поетичким начелима. Епитет *први* стоји уз многе књижевне појаве ове епохе, што се одражава на њиховој препознатљивости и декларативности. У жељи да студентима приближимо разгранату понуду тих, надасве, премијерних жанрова, предложили смо студентима прве године руске књижевности да у оквиру предмета Руска књижевност 18. века сачине 10 постера који би сумирали опусе (живот и дело) најмаркантнијих стваралаца, вршњака века. Радило се у десет група од по три студента. Коришћењем ликовних средстава (цртеж, колаж, карикатура, графикон и др.) као и цитатних исписа из одређених дела и својеврсних мапа ума, добили смо квалитетно помоћно учило за репетицију градива, али и више од тога. Постери су обogaћени поступком импровизације, адаптације и модернизације, за учинком критике, пародије и сатире. Добили смо савреми коментар једне историјске епохе, са богатом палетом компарација и сучељавања. На основу ових постера можемо судити не само о вибрантним и изазовним вредностима 18. века, већ и о вредностима до којих држи савремена омладина. Доведени до културолошког дијалога са прошлошћу и креативног разумевања и презентовања пређеног градива, студенти су изнедрили значајан илустративни материјал, који се може користити и у потоњој настави.

Кључне речи: руски класицизам, „живот и дело”, књижевна историја, интерпретација, херменеутика, мапа ума.

Draginja Ramadanski, Ph.D.

Faculty of Philosophy, University of Novi Sad, The Republic of Serbia

IN THE STYLE OF THE XVIII CENTURY

Summary: The history of Russian Literature of the XVIII century includes the Baroque period, Classicism and Sentimentalism, so quite an eventful shift of stylistic directions, which are usually very strongly

opposed by their poetic principles. The epithet “*first*” is used with many literary phenomena of this period, which is reflected in their strikingness and rigidity. In order to get students closer to a diversified supply of the above genres premiere, we have proposed to the first-year students of Russian Literature to prepare ten posters that would summarize the *ouvres* (life and work) of the most notable artists – peers of the century, in the scope of the course entitled Russian literature of the XVIII century. There were ten groups of three students. Applying visual means (drawing, collage, cartoon, chart, etc.) and citation output of certain works and particular mind maps, we got a quality tutor support material for the revision, but even more than that: posters are enriched by the process of improvisation, adaptation and modernization, with the effect of criticism, parody and satire. We got a contemporary comment of a historical epoch, with a rich range of comparison and confrontation. On the basis of these posters we can judge not only the vibrant and challenging values of the XVIII century, but also the values young people appreciate today. Brought to the cultural dialogue with the past and a creative understanding and presentation of the contents taught, students have fostered considerable illustrative material, which can be used in subsequent teaching.

Key words: Russian classicism, “life and work”, literary history, interpretation, hermeneutics, mind map.

Др Оливер Момчиловић, мр Снежана Милојковић, Јасмина Стојковић, спец.

Факултет за менаџмент, Сремски Карловци, Република Србија
momcilovic@famns.edu.rs

Јасмина Мишић, проф.

Друштво учитеља, Велико Градиште/Голубац, Република Србија

ЗНАЧАЈ ИНТЕРКУЛТУРАЛНОГ ОБРАЗОВАЊА ЗА СТВАРАЊЕ МОДЕРНЕ ЕВРОПСКЕ СРБИЈЕ

Сажетак: Најзначајнија одлика свих образовних система је сте способност континуираног прилагођавања савременим потребама друштва. Одржив образовни систем одликује се стицањем применљивих знања, вештина и способности који ученицима омогућавају активно учешће у друштвеном животу. Нова визија система образовања у складу је са укупним стратешким правцем и реформским променама на успостављању демократског, развијеног и отвореног друштва, заснованог на мултиетничкој разноликости, узајамном разумевању и

толеранцији. Потребно је створити такво друштвено окружење које подупире намере школског курикулума и пружа прилику за оживотворење односа који школа покушава развити полазећи од микронивоа учионице, укључујући различите облике и нивое деловања од дефинисања службене културне политике, преко заштите људских права до заштите околине, а такође и све социјализацијске чиниоце друштва као целине, преко медија до најуже ученичке средине, локалне заједнице и породице. Интеркултуралне компетенције подразумевају способност да културне различитости искористимо као ресурс за учење, стицање знања, изграђивање ставова и вредности које нам омогућавају да учимо, радимо и живимо са припадницима других култура у демократском и мултикултуралном европском друштву

Кључне речи: интеркултурално образовање, мултикултуралност, друштвени живот, школа, компетенције.

Oliver Momcilovic, Ph.D., Snezana Milojkovic, M.Sc., Jasmina Stojkovic, Spec.

Faculty of Management, Sremski Karlovci, The Republic of Serbia

Jasmina Mistic, prof.

Teachers Association, Veliko Gradište/ Golubac, The Republic of Serbia

THE IMPORTANCE OF INTERCULTURAL EDUCATION FOR THE CREATING OF A MODERN, EUROPEAN SERBIA

Summary: The most important characteristic of all educational systems is definitely their ability to continually adapt to modern society needs. The acquisition of applicable knowledge, skills, and abilities that enable students to actively participate in social life are the characteristics of each sustainable educational system. A new vision of the educational system is compatible with the overall strategic direction and reform changes towards establishing a democratic, developed and open society that is based on multi-ethnic diversity, mutual understanding and tolerance. It is of great importance to create such a social environment that gives the opportunity for reinforcement of the relationships that school is trying to develop starting from the micro level of the classroom. Creating such an environment includes various forms and levels of activity, from the defining of the official cultural policy to the protection of human rights and the environment, as well as all the socializing factors of the society

as a whole, through the media to the students' immediate environment, their local community and their families. Intercultural education develops the competences necessary for life in a multicultural European society. Intercultural competences include the ability to use cultural diversity as a resource for teaching, learning, building attitudes and values that enable us to learn, work and live with members of other cultures in a democratic and multicultural European society.

Key words: intercultural education, multiculturalism, social life, school, competences.

Daniela Andonovska-Trajkovska, Ph.D., Biljana Cvetkova Dimov, Ph.D., Dean Iliev, Ph.D., Tatjana Atanasoska, Ph.D.

Faculty of Education, University "St. Kliment Ohridski", Bitola, The Republic of Macedonia

dandonovskatrajkovska@yahoo.com

THE APPLICATION OF BLOOM'S TAXONOMY IN DEVELOPING WEBQUESTS FOR LANGUAGE AND LITERATURE TEACHING AND LEARNING

Summary: WebQuest is a teaching strategy that the teachers use in order to manage, direct and support students' search on the Internet. When developing a WebQuest, one should have in mind several principles which mold its appearance and use. In language and literature teaching and learning, the teacher is expected to achieve objectives related to linguistics and literature, but also to initiate, facilitate and support research activities in the domain of literary theory, literary critique, as well as undergo comparative, analytical and explorative linguistic practices. Therefore, WebQuest asks the students to be actively engaged as part of the curriculum. The aim of this paper is to make an analysis of several examples of WebQuests made by language and literary teachers in primary school and then – to make a review of the learning objectives in relation to Bloom's taxonomy.

Key words: WebQuest, Bloom's taxonomy.

Julia Tushnova, Ph.D.

Southern Federal University, Rostov-on-Don, Russia

trubulya@yandex.ru

**UNDERSTANDING OF THE PEDAGOGICAL
COMMUNICATION OF STUDENTS OF PEDAGOGICAL
SPECIALTIES AT VARIOUS STAGES OF TRAINING
IN HIGHER EDUCATION**

Summary: Pedagogical communication in professional activity of a teacher is the means to deal with the most important issues such as: optimization of the training and educational interactions, creation of positive psychological climate, creating effective relationships between the teacher and the students. At the stage of early professionalization in higher education, there is primary understanding of the phenomenon of pedagogical communication by students. For the first time in practice the students are directly included in the process of pedagogical communication and choose their optimal style and means. Due to this, it is important to study the understanding of the pedagogical communication by students of pedagogical specialties at different stages of education. 38 students (1st and 3rd year courses for pedagogical specialties) took part in the study. 3rd course students were selected as the empirical group, as at this stage the pedagogical practice takes place at educational institutions. Methodical tools: a mini-work “Pedagogical communication in my understanding”; questionnaire “Style diagnostics of pedagogical communication” by N.P. Fetiskin, V.V. Kozlov, G.M. Manulov. The results of the questionnaire and content analysis of works have shown that students of 1st year course focus on the pupil, and their understanding of pedagogical communication is more personality-oriented, while the understanding of pedagogical communication by the students of the 3rd year course acquires educational and disciplinary character, with a focus on the study of the subject.

Key words: pedagogical communication, style of pedagogical communication, student.

Др Ирина Зајдман Наумовна

Филолошки факултет, Државни педагошки универзитет Новосибирск,
Новосибирск, Русија
mpri@bk.ru

**САВРЕМЕНО ОБРАЗОВАЊЕ КАО ДРУШТВЕНИ
И КУЛТУРНИ ФЕНОМЕН**

Сажетак: Данашњи велики друштвени проблем је очување менталног и физичког здравља нације и због тога значајан рад педагога на спречавању великог оптерећења ученика и недостатак других когнитивних функција. Када ученик заврши школовање, често су он и његови родитељи растерећени, чак и ако је није био добар ученик. Многа деца не воле школу и данас је интересовање за школу смањено. Разлози за то се крију у програмским садржајима многих предмета који нису усклађени са интересима и потребама ученика, у односу између наставника и ученика који је још увек традиционалан и/ или у физичком преоптерећењу (6 часова у школи и још домаћи задатак). Из тога проистиче учениково незадовољство (лош успех у школи, неразумевање у комуникацији са наставником, школским друговима, родитељима). Ученик се суочава са великим потешкоћама у школи и често не проналази подршку у породици. Иновације у педагогији, по нашем мишљењу, пружају могућност истраживања односа наставника, родитеља и ученика, јер је веома важна прибраност у стресним ситуацијама, што је део образовне, педагошке активности. Да би се школа модернизовала, треба да се спроведу одређене промене:

- промена ставова наставника у редовним активностима – компетенција;
- иновирање садржаја факултативног образовања које максимално утиче на ефекат развоја сваког студента;
- промена релације „образовање – образовање“ у процесу учења, односно органска комбинација тренинга и едукативних циљева тренинга;
- повећање родитељске помоћи у уочавању могућности за емоционални развој детета и прихватање техника из сфере комуникације;
- развијање и утицај грађанске оријентације на развој деце различитих нивоа припремљености (даровитим ученицима, „у опасности“ са „просечним“ способностима).

Решавање проблема је везано за начин стицања нових знања наших ученика, образовног концепта и терапијских дидактика, тачније, јединство три компоненте:

1) психолошки и методички аспект индивидуалне карактеристике ученика (размишљање, памћење, као што су перцепција, асиметрија хемисфере, карактеристика личности, пратеће тешкоће у образовању,...);

2) повезати педагошке и образовне садржаје са дидактичким тренинзима и задацима, психолошке и педагошке корекције у току студирања хуманистичких наука;

3) комуникативност, обука би повећала усмереност ученика и наставника на продуктивну сарадњу, спречавање и превазилажење проблема у комуникацији.

Идеје терапијске дидактике треба да схвате не само наставници, већ и родитељи. Побољшање образовног потенцијала друштва може се остварити ширењем сазнања у области образовања што је значајно, како за младе наставнике и родитеље, тако и за оне искусне. То ће свакако вратити културни сјај образовном ентитету.

Кључне речи: образовање, учење, наставник, ученик, родитељи.

Др Славица Павловић, мр Николина Беванда

Факултет природословно-математичких и одгојних знаности Свеучилишта у Мостару, Босна и Херцеговина
godotcici@gmail.com

О ИНКЛУЗИВНОМ ОБРАЗОВАЊУ – С АСПЕКТА НАСТАВНИКА И РОДИТЕЉА

Сажетак: Посљедње десетљеће у Босни и Херцеговини обиљежено је реформом образовања. Посебну позорност изазвало је инклузивно образовање као интегрални сегмент образовне реформе, што је потакнуло многа питања. У овом раду тежило се приказати искуства и проблеме инклузивног образовања (конкретно, укључивање дјете с тешкоћама у развоју у редовиту основну школу) с аспекта наставника и родитеља. Пружен је дјеломичан увид у истраживање о ставовима наставника и родитеља из Херцеговачко-неретванске жупаније о инклузивном образовању, које је проведено у другој половини 2012. године, путем петоступањске Ликертове скале. Стратифицирани, пригодни узорак чинило је 250 наставника (125 разредне и 125 предметне наставе) у основним школама и

135 родитеља чија дјеца похађају основну школу. Произлази да у Херцеговачко-неретванској жупанији Гордијски чвор инклузивног образовања представљају неинформисаност наставника и посебице родитеља, неприпремљеност наставника, родитеља и школе уопће, недостатак организованог стручног оспособљавања, те несурадња школе и родитеља. Стога су на крају рада дане и смјернице произашле изравно из школске свакодневнице, а у циљу побољша(ва)ња provedбе инклузивног образовања.

Кључне речи: образовна реформа, инклузивно образовање, основна школа, наставници, родитељи.

Slavica Pavlovic, Ph.D., Nikolina Bevanda, M.Sc.

Faculty of Technical and Educational Sciences, University of Mostar, Bosnia and Herzegovina

ON INCLUSIVE EDUCATION – FROM TEACHERS AND PARENTS’ POINT OF VIEW

Summary: The last decade in Bosnia and Herzegovina has been marked by educational reform. Inclusive education, being the integral part of the educational reform, has drawn particular attention. This paper tends to present some experiences and problems within inclusive education (more precisely, integration of the pupils with developmental difficulties) from the point of view of primary school teachers and these pupils’ parents. Furthermore, it gives a partial insight into survey research on the attitudes of primary school teachers and parents in Herzegovina-Neretva Canton towards inclusive education. The research was carried out through five-point Likert scale, in the second half of 2012, on the stratified sample consisting of 250 primary school teachers and 135 parents of primary school pupils. Results obtained show that the following issues: the teachers’ and especially parents’ lack of appropriate information; lack of teachers’, parents’ and schools’ preparedness; lack of adequately organized professional training; and of co-operation between parents and school, represent the Gordian knot of inclusive education in Herzegovina-Neretva Canton. Therefore, some guidelines, derived directly from everyday school life, are presented in the end of this paper in order to contribute to improving inclusive education.

Key words: educational reform, inclusive education, primary school, teachers, parents.

Др Љиљана Љ. Булатовић, др Горан Булатовић, др Оља Арсенијевић

Факултет за менаџмент, Сремски Карловци, Универзитет „Унион – Никола Тесла“ у Београду, Република Србија
bulatovic@famns.edu.rs

УЧЕНИЧКА МЕДИЈСКА ПРОДУКЦИЈА КАО КОМПОНЕНТА МУЛТИМЕДИЈСКЕ ПИСМЕНОСТИ

Сажетак: У данашњој масмедијској култури традиционално схватање писмености је много сложенији процес од пуког остављања трага оловке на папиру. Данас се од ученика очекује да знају да „напишу“ своје идеје не само словима за своје школске радове и есеје, него и да креирају постере за своје пројекте, да изразе ставове неке групе људи у односу на одређену друштвену норму и то кроз оригинални ТВ пакет. Очекује да учествују у јавној комуникацији, да знају да уобличе, критички промишљају и размењују информације од користи за њих али и остале припаднике заједнице, да их медијски атрактивно промовишу или аргументовано критикују. Очекује се да са другима и светом око себе комуницирају посредством најразличитијих медијских платформи, да знају да процене друштвене последице медијских порука. За то је потребно добро познавање природе масовних медија, као и способност креативног мишљења. Ученичка медијска продукција веома је важна компонента мултимедијске писмености, најважније вештине у веку који је пред нама, а за чије се увођење у школске курикулуме залажемо. Најчешће полемике су о педагошкој успешности: деца, тврди се, много боље разумеју конвенције, правила и норме професионално произведеног материјала уколико им се омогући да сама стекну искуство производње медијског садржаја. Педагошки оквир за наставу у којој посебно место заузима ученичка продукција креће се у оквирима три могућа наставничка приступа: истраживачко-пропитивачки, ослободи своју свест, изрази свој став.

Кључне речи: ученичка продукција, масовни медији, педагошки оквир¹.

¹ Рад је резултат истраживања на републичком пројекту 47020 „Дигиталне медијске технологије и друштвено-образовне промене“ које финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

Ljiljana Lj. Bulatovic, Ph.D., Goran Bulatovic, Ph.D., Olja Arsenijevic, Ph.D.

Faculty of Management, Novi Sad, University “Union – Nikola Tesla” in Belgrade, The Republic of Serbia

THE STUDENTS’ MEDIA PRODUCTION AS A COMPONENT OF MULTIMEDIA LITERACY

Summary: In today’s mass media culture the traditional understanding of literacy is a much more complex process than simply leaving a trace on a piece of plain paper. Today, students are expected to know how to “write down” their ideas, not just in words for their school papers and essays but also to create convincing posters for their projects, or even to express the views of one group of people in relation to certain social norms, by means of the original TV package for example. Students are expected to participate in public communication, to know how to generate, critically reflect on and exchange information that are beneficial to them and to the other members of the community, and to use media to distribute information and make critical arguments. They are expected to communicate with the world around them through various media platforms whose technology and language they mastered at school, and to know how to assess the social impact of media messages. This requires a substantial knowledge of the nature of mass media and creative languages that they use, and the ability of creative thinking. The students’ media production is a very important component of multimedia literacy – likely to become the most important skill in the future – and we are in support of it being introduced into the school curriculum. There are many debates focused on the pedagogical effectiveness. It is argued that the children understand conventions, rules and norms of professionally produced material better, if they are allowed to gain experience of producing media content themselves. Pedagogical framework for teaching in which the students’ production is especially valued revolves around three possible teaching approaches: research and questioning, liberate your mind and express your views.

Key words: students’ production, mass media, pedagogical framework.

Др Лидија Мишкељин

Филозофски факултет, Универзитет у Београду, Република Србија

lidija.miskeljic@f.bg.ac.rs

Александра Петровић, Невенка Вуколић, Јасмина Милићевић

Предшколска установа „Чукарица“, Београд, Република Србија

МАПИРАЊЕ ЗНАЧЕЊА КАО НАЧИН ГРАЂЕЊА И РАЗВИЈАЊА КУРИКУЛУМА

Сажетак: Програм или курикулум одређен је кроз различите текстове, на различите начине и завистан од различитих културних и историјских обележја која су давала значења специфичним текстовима. Како ми дефинишемо програм, зависи од тога како и шта радимо са децом и шта други очекују од нас да радимо. Курикулум укључује књиге, песме или слике које користимо у свакодневном раду са децом, али и наративе које деца користе у својој игри, симболе које стварају кроз своје уметничке радове, свакодневне разговоре, ритуале и рутине које употребљавају у заједничком животу групе. Ми можемо да будемо креатори програма ако смо у стању да о програму размишљамо на различите начине, из различитих перспектива преко различитих наратива и текстова. Најизазовнији аспект овог приступа је да пронађете и изаберете приче које иду даље од „добре приче“, као и да водите процес тумачења непознатог или мање познатог познатим. Наратив позива практичара да прихвати сопствену праксу као контекст у коме и на основу кога ће се вредновати сопствени процеси креирања и развијања програма. Нагласак је на разумевању и рефлексивности, не само онога што се односи на васпитно-образовни процес и његове резултате, већ и на позиције практичара – као истраживача сопствене праксе. У раду ће бити приказан процес истраживања практичара Дечјег вртића „Горица“, Предшколске установе „Чукарица“, применом мозаик-технике и мапирања значења са децом.

Кључне речи: мапирање, програмирање, култура, курикулум.

Lidija Miskeljic, Ph.D.

Faculty of Philosophy, University of Belgrade, The Republic of Serbia

Aleksandra Petrovic, Nevenka Vukolic, Jasmina Milicevic

Preschool Institution "Cukarica", Belgrade, The Republic of Serbia

MEANING MAPPING AS A WAY OF CONSTRUCTING AND DESIGNING CURRICULA

Summary: A study program or a curriculum is determined by a variety of texts in different ways dependent on different cultural and historical landmarks that have been giving meaning to specific texts. How we define a program depends on how and what we do with children and what others expect us to do. A curriculum includes books, songs or pictures used in the daily work with children, and narratives which children use in their games, the symbols they create through their works of art, their everyday conversations, rituals and routines that are used in the life of the group. We can be the creators of the program if we are able to think about the program in different ways, from different perspectives, and through different narratives and texts. The most challenging aspect of this approach is to find and choose the stories that go beyond "good stories", as well as to manage the process of interpreting the unknown or less known with the known. The narrative invites practitioners to accept their own practice as a context in which and by which they will evaluate their own process of the creation and development of the program. The emphasis is on understanding and reflecting not only on what relates to the educational process and its results, but also on the position of practitioners – as researchers of their own practice. This paper presents the process of practitioners' research in kindergarten "Gorica", PI "Cukarica" in Belgrade, done by using the mosaic techniques and the mapping of meaning with children.

Key words: mapping, programming, culture, curriculum.

Др Софија Калезић-Ђуричковић

Универзитет Доња Горица, Подгорица, Црна Гора

pgstudio@t-com.me

ОДНОС МЕТОДОЛОГИЈЕ И МЕТОДИКЕ У НАСТАВИ КЊИЖЕВНОСТИ

Сажетак: Методологија проучавања књижевности и методика наставе су дисциплине које егзистирају у каузалним и непосредним

релацијама. Методологија је наука која је настала као израз тежње да квалификован читалац урони у сферу литерарног, настојећи да дешифрира њену енигматичну структуру. Методика наставе има веома сличне циљеве, с тим што се демистификовање унутрашњих законитости дјела налази у конкретној функцији његовог приближавања ученичкој популацији. Диферентни приступи књижевном дјелу и различити резултати тих приступа не умањују значај ни једне ни друге дисциплине. Смјењивање аспеката посматрања књижевног дјела заокружују глобалну представу о њему, чинећи је комплекснијом и јаснијом.

Кључне речи: методологија, методика, школа, књижевност, роман.

Sofija Kalezic-Djurickovic, Ph.D.

University of Donja Gorica, Podgorica, Montenegro

THE RELATIONSHIP OF METHODOLOGY AND METHODS IN THE TEACHING OF LITERATURE

Summary: The methodology of the study of literature and teaching methods are the disciplines that exist in direct relations. Methodology is the science that has emerged as an expression of the tendency that the qualified reader enters into the sphere of literature, trying to decipher its enigmatic structure. Teaching methods have very similar objectives, except that here the demystification of internal norms of a literary work serves the goal of bringing it closer to pupils. Different approaches to literature and different results of these approaches do not diminish the importance of either discipline. The change in the aspect of observing a literary work makes up a universal idea about it, making it more complex and clearer.

Key words: methodology, methods, school, literature, novel.

Др Драгана Литричин Дунић

Универзитет Едуконс, Сремска Каменица, Република Србија

ddunic@gmail.com

КЊИЖЕВНИ ТЕКСТОВИ КАО ОГЛЕДАЛА КУЛТУРЕ

Сажетак: Књижевни текстови као огледала културе и културног обрасца у којима се може сагледати читава менталитетска

структура и цивилизацијски ниво једног народа послужили су Петру Џацићу, једном од наших најзначајнијих књижевних критичара XX века, да осим анализе књижевног дела сагледа и културни контекст и процес који је формирао пишчеву перцепцију и имагинацију – и да у својим есејима искаже савремене критичке погледе тј. књижевне артикулације *Другог*. Полазећи од књижевних извора, Џацић је анализирао балкански менталитет кроз призму српског етноса у етно-антрополошком и имаголошком контексту. Резултате ових проучавања објавио је у капиталној двотомној студији *Homo balcanicus, homo heroicus* у којој је покушао да обори традиционалне табуе у нашој средини кроз интерпретације усмене и писане књижевности. Овим делима која имају научну и литерарну вредност, Џацић је допринео развијању свести нашег националног карактера, али и разумевању слике *Другог*.

Кључне речи: књижевна критика, *Homo balcanicus*, *Homo heroicus*, антропологија, етнопсихологија, имагологија.

Dragana Litricin Dunic, Ph.D.

Educons University, Sremska Kamenica, The Republic of Serbia

LITERARY TEXTS AS CULTURAL MIRRORS

Summary: Literary texts as cultural mirrors and cultural models in which we can view the entire mental structure and the level of civilization of a nation, inspired Petar Džadžić, one of our most important critics in the second half of the twentieth century, not only to analyze literary works but also to interpret the cultural context and the process which had formed the writers' perception and imagination – and to express in his essays modern critical views, i.e. the literary articulation of *the Other*. Starting from the literary source, he focused on analyzing the Balkan mentality through the prism of Serbian ethnos in the ethno-anthropological and imagological contexts. He published the results of this research in an eminent two-volume book entitled *Homo Balkanicus, Homo Heroicus I, II* in which he tried to break the traditional taboos through his interpretation of literary works. Through his works, which have both scientific and literary value, Džadžić contributed to the development of our awareness of our national character, but also to the understanding of the representation of *the Other*.

Key words: literary criticism, *Homo Balkanicus*, *Homo Heroicus*, anthropology, ethno-psychology and imagology.

Др Мирјана Стакић

Учитељски факултет у Призрену – Лепосавић, Универзитет у Призрену,
Република Србија
stakicmz@ptt.rs

**МОГУЋНОСТИ И ДОМЕТИ ПРИМЕНЕ СОЦИОЛОШКЕ
МЕТОДЕ У ТУМАЧЕЊУ КЊИЖЕВНОГ ТЕКСТА**

Сажетак: У раду испитујемо могућности примене социолошке методе у тумачењу књижевног текста. Кроз примере интерпретације аналитичкосинтетичким, структуралистичким и семиолошким приступом показујемо да је социолошку методу могуће примењивати у тумачењу књижевних дела код којих постоји повезаност предметне и представљене стварности. Она омогућава да се истражи однос аутора према друштвеним питањима која се рефлектују кроз његово стваралаштво, односно, да се испита да ли је социјална поетика књижевног дела у складу са уметниковим ставовима. Испитујемо и социјалну мотивацију књижевних ликова, истражујемо како друштвени чиниоци утичу на њихов карактер, ставове и деловање јер је често целокупно понашање књижевних јунака условљено социјалним положајем. Социолошку карактеризацију ликова испитујемо и помоћу лексичке анализе јер је реч најчистији медијум социјалне комуникације и осетљив показатељ социјалних промена. На примерима тумачења књижевних текстова који се анализирају у млађим и старијим разредима основне школе, и у средњој школи показујемо да метода своју примену налази на различитим нивоима образовања, али и да то не значи свођење интерпретативног процеса само на овај приступ, већ да социолошка метода највеће домете у интерпретацији достиже у садејству са другим методама, уз примену методолошког плурализма.

Кључне речи: социолошка метода, књижевни текст, интерпретација, методички плурализам, књижевни лик.

Mirjana Stakic, Ph.D.

Faculty of Education in Prizren – Leposavic, University of Prizren, The Republic of Serbia

POSSIBILITIES AND LIMITS OF THE APPLICATION OF SOCIOLOGICAL METHODS IN THE INTERPRETATION OF LITERARY TEXTS

Summary: In this paper, we examine the possibility of applying sociological methods to interpretation of literary texts. Through examples of interpretation done by analytical-synthetic, structural and semiotic approach we show that the sociological method can be applied to the interpretation of literary works in which there is a connection between the factual and presented reality. This connection allows us to explore the relationship of the author to the social issues that are reflected in his work, i.e. to examine whether the social poetics of his literary works is in accordance with the writer's views. We also question the social motivation of the literary characters, and we explore the ways in which social factors influence their characteristics, attitudes and actions, because the overall behavior of literary characters is often conditioned by their social status. Furthermore, sociological characterization of the characters is explored by lexical analysis, because word is the purest medium of social communication and a sensitive indicator of social changes. Using the examples of interpretations of literary texts analyzed throughout primary and secondary schools, we show that this method can be applied at various levels of education, without suggesting reducing the interpretive process to this approach alone. The sociological method achieves its full potential in interpretation when used in conjunction with other methods, in cases of methodological pluralism.

Key words: sociological method, literary text, interpretation, methodological pluralism, literary character.

Др Предраг Јашовић

Департман за филолошке науке, Државни универзитет у Новом Пазару,
Република Србија
pjasovic@gmail.com

ДВА БУКВАРА СА ПОЧЕТКА ПРОШЛОГ ВЕКА

Сажетак: Циљ овог рада је да на примеру Новог буквара Уроша Благојевића из 1893. године и Српског буквара Милорада

А. Вујанца из 1920. године покажемо са каквом се озбиљношћу некада приступало изради основних уџбеника. Руководећи се *Напоменама при школскоме раду наставницима основних школа* (1919) Милана Рабреновића, долазимо до закључка да је постојала тенденција да букваре израђују учитељи. Дакле, наставници који су непосредно били везани за проблематику описмењавања. Прављење уџбеника није било стихијско, већ планско, са унапред постављеним задацима које је уџбеник морао да задовољи. Анализом ових буквара можемо сагледати њихове различите тенденције јер је један од њих национално, а други грађански инструиран. То указује на чињеницу да су постојале различите тенденције у школству. Постојала је тежња да се од национално инструиране наставе, полако прелази на наставне програме чија је садржина инструирана грађански.

Кључне речи: буквар, учитељ, настава, описмењавање, тенденције.

Predrag Jasovic, Ph.D.

Department of Philology, State University in Novi Pazar, The Republic of Serbia

TWO SPELLING BOOKS FROM THE BEGINNING OF THE TWENTIETH CENTURY

Summary: The aim of this paper is to use the examples of *The New Spelling Book* by Uros Blagojevic from 1893 and *The Serbian Spelling Book* by Milorad A. Vujanac from 1920 to show with what seriousness authors once approached the task of designing elementary textbooks. Following the guidelines from *Instructions for teaching for elementary school teachers* (1919) by Milan Rabrenovic, we come to the conclusion that there used to exist a tendency for the spelling books to be designed by elementary school teachers, i.e. people directly involved in the problem of spreading literacy. The textbooks were not made haphazardly, but according to a plan, with clearly defined goals that the textbook needed to meet. By analyzing these two spelling books, we can study their differing tendencies, since one of them is nationally and the other civilly oriented. This points to the fact that there existed different tendencies in education. There used to exist a desire to gradually switch from a nationally oriented education towards the curricula in which the contents are civilly profiled.

Key words: spelling book, teacher, teaching process, spreading literacy, tendencies.

Др Даница Васиљевић-Продановић

Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију, Универзитет у Београду,
Република Србија
vp.danica@gmail.com

НЕОПАЖЕНЕ ЖРТВЕ НАСИЉА У ПОРОДИЦИ

Сажетак: Иако се питања која се односе на проблеме насиља у породици разматрају већ неколико деценија, тек однедавно је појачана свест о штетним ефектима на децу изложеном насиљу између родитеља. Изложеност може обухватати посматрање и слушање насилног догађаја, директно учествовање или сазнање о последицама насиља. У нашој земљи не постоји званична методологија за евидентирање случајева и прикупљање података о изложености деце насиљу у породици. Случајеви се бележе само онда када је дете истовремено и жртва насиља. Услед недостатка релевантних података који се односе на обим и природу проблема, ова деца остају неопажена за истраживаче и креаторе политике. Васпитачи у предшколској установи су у ситуацији да први уоче сигнале који указују на изложеност детета насиљу. Зато је веома важно развијати њихове компетенције у правцу раног откривања ових случајева. Циљ рада је анализа неких методолошких питања повезаних са евидентирањем случајева изложености деце насиљу у породици. Ауторка такође жели да укаже на значај развоја компетенција васпитача у предшколским установама, као и развоја свеобухватне методологије за прикупљање, обраду и размену података о случајевима насиља у породици као основ за истраживање стања у Србији, унапређење легислативе, планирање превентивних мера и интервенције усмерене ка заштити видљивих и неопажених жртава насиља у породици.

Кључне речи: насиље у породици, деца, изложеност насиљу, васпитач.

Danica Vasiljevic-Prodanovic, Ph.D.

Faculty of Special Education and Rehabilitation, University in Belgrade, The Republic of Serbia

INVISIBLE VICTIMS OF DOMESTIC VIOLENCE

Summary: Although questions related to domestic violence have been discussed for many decades, awareness of adverse effects on children

exposed to violence between their parents has risen only recently. Exposure may include watching and hearing the violent event, direct involvement, or experiencing the consequences of violence. In our country, there is absence of methodology for evidencing cases and collecting data on children's exposure to domestic violence. Generally, cases are recorded only when a child is a direct victim of violence. Because of the absence of relevant data concerning the extent and the nature of the problem, these children remain invisible to researchers and policymakers. Preschool educators are in position to detect the first signals that indicate a child's exposure to violence. It is therefore very important to develop their competences for early detection of these cases. The aim of this paper is to analyze some methodological issues related to recording children's exposure to domestic violence. The author also aims to emphasize the importance of developing the educator's competences, as well as developing comprehensive methodology for collection, processing and exchange of data on domestic violence as a base to explore the situation in Serbia, make possible improvements of legislation, plan preventive measures and interventions aimed at protecting visible and invisible victims of domestic violence.

Key words: domestic violence, children, exposure to violence, pre-school educator.

Др Иван Тасић

Технички факултет „Михајло Пупин“, Универзитет у Новом Саду, Зрењанин,
Република Србија
tasici@tfzr.uns.ac.rs

УЛОГА ОДЕЉЕЊСКОГ СТАРЕШИНЕ У ИНТЕРПЕРСОНАЛНОЈ КОМУНИКАЦИЈИ СА УЧЕНИЦИМА

Сажетак: У педагошком раду и процесу едукације у најширем смислу, ученицима је потребно посветити специфичну пажњу у превазилажењу препрека које су бројне на путу одрастања. Из тих разлога и комуникација са ученицима је од изузетног значаја за њихов даљи развој. Поставља се питање колико одељењске старешине владају вештином комуникације и колико је успешна интерперсонална комуникација између одељењског старешине и ученика. Рад садржи анализу резултата емпиријског истраживања спроведеног у девет основних школа на територији Општине Оџаци. Узорак су чинили 285 ученика осмих разреда и 12 одељењских старешина. Подаци су прикупљени анкетирањем, а обрађени статистичком методом. Овим

истраживањем је потврђена главна хипотеза да постоји успешна интерперсонална комуникација између одељењских старешина и ученика.

Кључне речи: образовање, одељењски старешина, ученик, интерперсонална комуникација.

Ivan Tasic, Ph.D.

Technical Faculty “Mihajlo Pupin”, Zrenjanin, University of Novi Sad, The Republic of Serbia

THE ROLE OF CLASS TEACHER IN INTERPERSONAL COMMUNICATION WITH PUPILS

Summary: In the pedagogical work and the process of education in its broadest meaning, in order to overcome many obstacles on their path of growing up, pupils should be given specific attention. For these reasons, communication with pupils is of great importance for their further development. The question is how well class teachers have mastered their communication skills and how successful class teachers and pupils' interpersonal communication is. This paper contains an analysis of the results of empirical research conducted in nine elementary schools in the municipality of Odzaci. The sample consisted of 285 eighth-grade pupils and 12 class teachers. Data were collected through surveys and analyzed by statistical methods. This research has confirmed the main hypothesis that there exists a successful interpersonal communication between class teachers and their pupils.

Key words: class teacher, pupils, interpersonal communication.

Др Наталија Јовановић

Филозофски факултет, Универзитет у Нишу, Република Србија
natalija.jovanovic@filfak.ni.ac.rs

МЕТОДИЧКЕ НОВИНЕ СТРУЧНЕ ПРАКСЕ СТУДЕНАТА ДРУШТВЕНО-ХУМАНИСТИЧКИХ НАУКА

Сажетак: Основни циљ методичке праксе је оспособљавање студената за самосталну реализацију садржаја и остваривање задатака васпитно-образовног рада. Настава се реализује у складу са циљевима и задацима наведеним у наставном плану и програму

наставе друштвено-хуманистичких предмета. У току методичке праксе студенти се оспособљавају за: планирање и програмирање наставе, израду Глобалног и Оперативног плана рада наставника; припремају за праћење и реализацију наставе; упознају са различитим врстама и облицима наставног процеса, савременим методама, облицима, поступцима и наставним средствима у настави; као и праћење, вредновање и оцењивање знања ученика. Методичке новине произилазе из нових стандарда квалитета образовања. У складу са тим би требало реализовати и стручну праксу студената у школи. То подразумева познавање свих савремених образовних стандарда: стандарда квалитета рада у настави друштвено-хуманистичких предмета. У раду ће се анализирати методички аспекти стручне праксе у контексту нових стандарда квалитета рада у образовању: компетенције наставника, нова улога наставника, образовна постигнућа ученика, педагошка и социјална подршка ученицима.

Кључне речи: Методика, стручна пракса студената, друштвено-хуманистички предмети, стандарди квалитета образовања.

Natalija Jovanovic, Ph.D.

Faculty of Philosophy, University of Nis, The Republic of Serbia

IMPROVEMENTS IN METHODS OF TEACHING PROFESSIONAL PRACTICE FOR STUDENTS OF SOCIAL SCIENCES AND HUMANITIES

Summary: The main goal of teaching practice is to enable students to carry out the educational work and execute its tasks on their own. The teaching process is realized in accordance with the educational goals and tasks defined by the curriculum of social sciences and humanities. During the methodical practice, students are trained in planning and programming classes, creating a Global and an Operational plan of teaching; they are prepared for observing and carrying out the teaching process; introduced to various types and forms of teaching, modern methods, forms, procedures and resources; and trained in monitoring, evaluating and assessing the students' knowledge. Improvements in the teaching methods follow the new education quality standards. The same principle should be followed when it comes to students' professional practice in schools. It requires mastering all the modern education standards: the standards of quality in teaching social sciences and humanities. This paper will analyze the methodical aspects of students' professional practice in the context of the

new education quality standards: competences of teachers, the new role of teachers, the educational achievements of students, educational and social support to the students.

Key words: teaching methods, students' professional practice, social sciences and humanities, education quality standards.

Др Биљана Јерemiћ

Педагошки факултет, Сомбор, Универзитет у Новом Саду, Република Србија

Смиљана Којић Грандић

Основна школа „Јован Поповић“, Кикинда, Република Србија

Мр Мирослава Којић

Висока школа струковних студија за образовање васпитача у Кикинди, Република Србија

kojicmb@gmail.com

МУЗИЧКЕ И ЛИКОВНЕ АКТИВНОСТИ И НАСТАВНИ ЧАСОВИ У ФУНКЦИЈИ РЕЛАКСАЦИЈЕ ПРЕДШКОЛСКЕ И ШКОЛСКЕ ДЕЦЕ

Сажетак: Ауторке у раду указују на значај и за васпитно образовни процес важно обједињавање усмерених музичких и ликовних активности и наставних часова музичке и ликовне културе које се реализују у предшколској установи и основној школи. Циљ активности и наставног часа је да музичка стимулација у виду слушања музике подстакне децу на креативни ликовни израз и при томе има релаксирајуће дејство. Слушањем класичне музике, поред подстицања емоција, постиже се напредак у развијању опште мотивације у погледу оригиналности идеја и визуелних представа које ликовни израз чине изузетним. У уводном делу усмерене ликовне активности и наставног часа ликовне културе деца слушају музику. У завршном делу анализирају ликовне радове износећи своје мисли и осећања која подстакнута музичким садржајем су претходила ликовном остварењу и на тај начин повезала их у јединствен музичко-ликовни садржај. Ауторке у раду на примерима реализованих усмерених активности и наставних часова потврђују релаксирајућу функцију музике и ликовног израза које притом развијају и богате говор, креативно мишљење и имају позитивне ефекте на целокупни васпитно-образовни развој деце предшколског и школског узраста. Деца су, такође, у прилици да уз помоћ музичког и ликовног педагога негују добар осећај за квалитетну музику и ликовни израз.

Кључне речи: класична музика, ликовни израз деце.

Biljana Jeremic, Ph.D.

Faculty of Education, Sombor, University of Novi Sad, The Republic of Serbia

Smiljana Kojic Grandic

Primary School "Jovan Popovic", Kikinda, The Republic of Serbia

Miroslava Kojic, M.Sc.

Preschool Teachers' Training College, Kikinda, The Republic of Serbia

MUSIC AND FINE ARTS ACTIVITIES AND CLASSES IN THE FUNCTION OF RELAXATION IN KINDERGARTEN AND ELEMENTARY SCHOOL

Summary: The authors indicate the significance of the integration of guided music and art activities and music and fine arts classes in preschool institutions and schools, and emphasize their importance for the overall educational process. The goal of these activities and classes is the inducement of children for a creative artistic expression by musical stimulation in the form of listening to music, which is also supposed to have a relaxing effect. Listening to classical music not only stimulates emotions but also the progress in the development of general motivation considering the originality of ideas and visual performances which make the fine art expression extraordinary. In the introductory part of the guided fine art activity and a fine art class, children listen to music. In the final part, they analyze their works by sharing their thoughts and feelings which, induced by the musical content, had preceded their artistic creation and thus brought these thoughts and feelings together in a unique musical-visual content. In this paper, the authors use examples of performed guided activities and classes to confirm the relaxing function of music and a fine art expression which further develop and enrich speech, creative thinking and have positive effects on the whole educational development of preschool and school children. Children also have an opportunity to develop good sense for quality music and a fine art expression with the help of a musical and fine art pedagogue.

Key words: classical music and fine art expression of children.

Др Јасмина Арсенијевић

Висока школа струковних студија за образовање васпитача у Кикинди,
Република Србија

minarane@open.telekom.rs

Др Милица Андевски

Филозофски факултет, Универзитет у Новом Саду, Република Србија

ТАКМИЧЕЊЕ И ШКОЛА

Сажетак: У развијеним земљама једна од веома распрострањених мера повећања квалитета и ефикасности образовних система јесте стварање либералног тржишта образовања и, у складу са тим, такмичарског духа међу образовним установама. Концепт такмичења преузет је из пословног света и представља веома ефикасан инструмент за смањење трошкова, обогаћивање понуде и повећање квалитета рада организација. Сматра се да тржишни приступ може, као и у осталим делатностима, спречити монополистичке тенденције државног образовања и многе друге поремећаје. Међу теоретичарима, ипак, постоји и друга перспектива, и заговорници државног образовања сматрају да због несавршености тржишта образовне услуге треба да пружају само државне установе, да конкурентски приступ није прикладан инструмент на путу ка демократском, инклузивном, школском систему који тежи једнакости шанси. Свему томе треба додати и немали отпор појмовима као што „такмичење” и „конкуренција” који се може наћи у педагошким круговима. У овом раду даје се преглед позитивних и негативних теоријских ставова и искустава из праксе из европских земаља и Сједињених Америчких Држава, у циљу расветљавања добрих и лоших страна такмичарског приступа у образовању, као и дефинисању неопходних услова и инструмената за његово успешно спровођење.

Кључне речи: такмичење, образовање, школа, квалитет, управљање, ефекти.

Jasmina Arsenijevic, Ph.D.

Preschool Teachers' Training College in Kikinda, The Republic of Serbia

Milica Andevski, Ph.D.

Faculty of Philosophy, University of Novi Sad, The Republic of Serbia

COMPETITION AND SCHOOL

Summary: In developed countries, a very common measure for increasing the quality and efficiency of education systems is creation of a liberal education market and, accordingly, creation of the spirit of competition among educational institutions. The concept of competition is taken from the business community and is an efficient tool for reducing costs and increasing the offer and the quality of organizations competing on a market. There is an attitude that the market approach can prevent monopolistic tendencies and many other disorders in public education, as it does in other sectors. However, there is also another perspective among theorists on public education that educational services, because of their market imperfections, should be provided only by government agencies, and that competitive approach is not the appropriate tool to establish a democratic, inclusive education system that seeks equality of opportunity. The fact that resistance towards terms such as “contest” and “competition” can be found in educational circles should also be considered. In this paper, the authors provide a review on positive and negative theoretical points of view as well as positive and negative practices from European countries and from the United States. This review is made in order to clarify the strengths and weaknesses of competitive access to education, and to define the necessary conditions and instruments for its successful implementation.

Key words: competition, education, school, quality, management, effects.

Др Весна Срдих

Висока школа струковних студија за образовање васпитача у Кикинди,
Република Србија
egziperi@open.telekom.rs

Др Асим Праскић

ПроМед. Цс, Сарајево, Босна и Херцеговина

Др Марта Дедај

Висока школа струковних студија за васпитаче и пословне информатичаре –
Сирмиум, Сремска Митровица, Република Србија

**МОДЕЛИ УПРАВЉАЊА ПРОМЕНАМА
У ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ**

Сажетак: Гледајући уназад пет-шест деценија иновације, промене, реформе које су се дешавале, увек су се одвијале путем диригованог и формално провераваног наметнутог режима. Потпуно је занемарен људски ресурс, чијег значаја смо свесни тек сад у 21. веку. Људски ресурс је кључни када је у питању квалитет извршеног задатка. Управо тај моменат је битан када уводимо промене јер се оне не уводе да би се десиле, него да би се организација, сам рад и резултат рада унапредио и побољшао. Ово последње је врло изражено у области васпитања и образовања. У овој области резултати промена умногоме зависе од става просветних радника, црте личности и склоности да, кроз процес учења и поучавања, осавремене наставу користећи најсавременија дидактичка средства. Наставник, као кључни фактор управљања променама је концепт са несумњиво великим потенцијалом. Његов пуни ангажман у том смеру резултира побољшањем образовног система, подизањем на виши академски ниво. Уз побројано додатну вредност, у смислу удољжавања стандардима савремене наставе, да је информатизација без које се данас не може замислити савремена настава. Тиме управљање образовним процесом, управљање променама у наставном процесу доводимо до тачке рутине где у перспективи уз акциона истраживања аутоматски уводимо и моделујемо актуелне иновације, речју – прилагођавамо их тренутку.

Кључне речи: промене, управљање, ставови, поучавање, учење.

Vesna Srdic, Ph.D.

Preschool Teachers' Training College, Kikinda, The Republic of Serbia

Asim Praskic, Ph.D.

ProMed. Cs, Sarajevo, Bosnia and Herzegovina

Marta Dedaj, Ph.D.

College of Professional Studies for Preschool Teachers and Business Informatics
– Sirmium, Sremska Mitrovica, The Republic of Serbia

MODELS OF CHANGE MANAGEMENT IN EDUCATION

Summary: Looking back at innovations, change and reforms that have taken place during the past five to six decades, one realizes that they always took place through directional and formally checked imposed regime. Human resources are totally neglected and we are becoming aware of their significance only now in the 21st century. Human resources are the key when it comes to the quality of the performed task. They are essential when introducing changes because the changes are not introduced for their own sake but to enhance and improve the organization, the performance and the outcome. The latter is very much expressed in the field of education. In this field, the results of changes largely depend on the attitude of teachers, their personality traits and preferences towards modernization of the teaching process by using the most modern teaching aids. Teacher as the key factor in the change management represents a concept with undoubtedly great potential. His full engagement in this direction results in an improvement of the education system and its raising to a higher academic level. In addition, computerization gives added value in terms of meeting the standards of modern teaching, without which one cannot imagine modern teaching today. Thus, the management of the teaching process and the change management in the educational process would become routine, whereby future contemporary innovations would automatically be introduced and shaped along with action research, i.e. they would be adjusted to the given moment.

Key words: change management, attitudes, teaching, learning.

Др Миланка Маљковић

Висока школа за образовање васпитача у Кикинди, Република Србија
maljkovic_m@hotmail.com

Др Мирјана Марковић

Висока школа струковних студија за образовање васпитача у Шапцу, Република Србија

**ПРИЛОЗИ РАЗВОЈУ ЈЕЗИЧКЕ ПИСМЕНОСТИ ДЕЦЕ
ПРЕДШКОЛСКОГ УЗРАСТА**

Сажетак: Усвајање писаног говора није изолован процес већ саставни део интелектуалног развоја детета, па захтева не само општу стручну оспособљеност васпитача, него и значајно педагошко умеће приликом одабира адекватних методских подстицаја у раду са децом на овом значајном и комплексном задатку. Имајући у виду праксу која непосредно сведочи о постојању неусаглашених ставова о појединим проблемима, разнородних поступака, терминолошких неусаглашености, примени дисхармоничних метода, као и других недоследности, постаје сасвим очигледно да дефинисање циљева и задатака на развоју предвештина почетне писмености неретко бива непрецизно, па самим тим и несврсисходно. Разматрања која следе биће прилог методичким концепцијама која се баве могућностима увођења деце предшколског узраста у свет писане речи.

Кључне речи: дете, предшколско образовање, језичке вештине, развој, васпитач.

Milanka Maljkovic, Ph.D.

Preschool Teachers' Training College in Kikinda, The Republic of Serbia

Mirjana Markovic, Ph.D.

Preschool Teachers' Training College in Sabac, The Republic of Serbia

**CONTRIBUTION TO THE DEVELOPMENT OF LINGUISTIC
LITERACY OF PRESCHOOL CHILDREN**

Summary: Acquisition of written language is not an isolated process but an integral part of a child's intellectual development. Thus, it asks not only for general expertise of a teacher but also a significant pedagogical skill for selecting adequate methodical incentives when working with children on this important and complex task. Having in mind the everyday practice which directly testifies on the existence of contradictory attitudes towards

certain problems, different approaches, terminological discrepancies, application of misbalanced methods and other inconsistencies, it becomes obvious that the defining of goals and tasks of the development of pre-literacy skills is often imprecise and, as such, pointless. Analyses given below shall serve as a contribution to methodological concepts of introducing preschool children into the world of written language.

Keywords: child, preschool education, linguistic skills, development, teacher.

Др Тамара Грујић

Висока школа струковних студија за образовање васпитача у Кикинди,
Република Србија

tamaragrujic77@gmail.com

Валентина Крголица, мастер

ОШ „Михајло Пупин“, Ветерник, Република Србија

ЖАРГОН КАО ПОСЕБАН ВИД КУЛТУРЕ МЛАДИХ

Сажетак: Данас се у лингвистичкој литератури све чешће под одредницом жаргон подразумева опис говора младих, то јест омладински жаргон. Тема рада јесте жаргон као посебан вид језичке културе младих и разлози који доводе до креирања и употребљавања жаргонизама у њиховом свакодневном говору. У раду је представљено порекло израза у језику младих као и англосрпски језик као врста жаргона младих. Циљ рада јесте да се утврди како се постиже ефикасност жаргонске лексике, како медији утичу на говор младих и у којој мери су млади уопште заокупљени лексиком коју користе. Овим радом покушаћемо да предочимо најважније карактеристике и елементе жаргона као језика млађе популације, као и њихове потребе да се користећи се жаргоном у свакодневном говору, разликују од других језичких варијетета.

Кључне речи: жаргон, жаргонизми, језик, култура говора, млади.

Tamara Grujic, Ph.D.

Preschool Teachers' Training College, Kikinda, The Republic of Serbia

Valentina Krtolica, M.A.

Elementary School "Mihajlo Pupin", Veternik, The Republic of Serbia

JARGON AS A SPECIFIC FORM OF THE CULTURE OF THE YOUNG

Summary: In contemporary linguistic literature, the term jargon more and more often refers to the description of the speech of the young, i.e. youth jargon. The topic of this paper is jargon as a specific form of the linguistic culture of the young and the reasons which have led to the creation and the use of jargon in their everyday speech. The authors of the paper explain the origins of specific expressions in the language of the young and the Anglo-Serbian language as a kind of youth jargon. The aim of this paper is to determine how effectiveness of jargon lexis is achieved, how the media affect the speech of the young and to what extent the young are concerned with the lexis they use. With this paper, we shall try to give an overview of the most important characteristics and elements of jargon as the language of the younger people, as well as their need to use jargon in everyday speech as a way of establishing difference from other linguistic varieties.

Key words: jargon, jargon terminology, language, speech culture, the young.

Др Јасмина Арсенијевић

Висока школа струковних студија за образовање васпитача у Кикинди,
Република Србија

minarane@open.telekom.rs

Др Милица Андевски

Филозофски факултет, Универзитет у Новом Саду, Република Србија

Др Љиљана Крнета

Висока школа струковних студија за образовање васпитача у Кикинди,
Република Србија

СТИЛОВИ РУКОВОЂЕЊА НАСТАВОМ У ВИСОКОЈ ШКОЛИ СТРУКОВНИХ СТУДИЈА ЗА ОБРАЗОВАЊЕ ВАСПИТАЧА У КИКИНДИ

Сажетак: Овом студијом у фокус истраживања постављена је увек неисцрпна – а са променом парадигме образовања – крајње

актуелна тема демократизације улога и односа у образовном процесу. Веома је индикативно попреште истраживања: Висока школа струковних студија за образовање васпитача – као образовна установа педагошког профила, установа у којој би требало да се трендови демократизације односа у образовном процесу са променом парадигме образовања не само изучавају, већ и освешћују и уводе у непосредну праксу. Стога су резултати истраживања о перспективама студената и наставника о стилевима руковођења наставом и њиховим доминантним улогама на настави у светлу промене парадигме образовања двоструко занимљиви. Резултати су релевантни теоретичарима и практичарима како са стриктно педагошког, тако и становишта менаџмента у образовању.

Кључне речи: улога, студент, наставник, Висока школа за васпитаче, нова парадигма, руковођење наставним процесом.

Jasmina Arsenijevic, Ph.D.

Preschool Teachers' Training College in Kikinda, The Republic of Serbia

Milica Andevski, Ph.D.

Faculty of Philosophy, University of Novi Sad, The Republic of Serbia

Ljiljana Krneta, Ph.D.

Preschool Teachers' Training College in Kikinda, The Republic of Serbia

**DIFFERENT STYLES OF MANAGING THE TEACHING
PROCESS AT PRESCHOOL TEACHERS' TRAINING
COLLEGE IN KIKINDA**

Summary: The focus of the research presented in this paper is a topic that is always of great interest and currently (now that the educational paradigm is changing) very motivating – the issue of the democratization of the roles and relationships in the educational process. The research sample is truly indicative: Preschool Teachers' Training College in Kikinda – as an educational institution with pedagogical background, and an institution in which the trends of the democratization of the educational process following the changing of the educational paradigm should be studied and introduced into practice. Therefore, the results of the research on students' and teachers' perspectives on the teaching styles and the roles they predominantly assume in the teaching process, seen in the light of the changing educational paradigm, are highly interesting. The results are relevant to both theorists and practitioners, both from strictly pedagogical and the educational management point of view.

Key words: role, student, teacher, Preschool Teachers' Training College, the new paradigm, educational process management.

Др Љиљана Стошић Михајловић

Висока школа примењених струковних студија, Врање, Република Србија
mihajlovicp@ptt.rs

АКТИВНО УЧЕЊЕ У ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ

Сажетак: Суштинска идеја овог рада из области активног учења јесте да се процес наставе сагледа из угла студента/ученика у окружењу које се мења. Уобичајени начин говора у настави је да се говори о ономе шта у наставном процесу чини наставник: „изведена је настава”, „реализован је програм”, „одржана су предавања”, „испредавано је све што је предвиђено програмом” и сл. Дакле, ту се говори о организовању наставе, о програму наставе, о томе да ли је настава покривена уџбеницима. Код високошколских институција ситуација је још сложенија јер финансирање факултета такође је утемељено на броју планираних/одржаних часова, на броју часова које има сваки наставник. Иста слика се добија када се погледа уобичајена терминологија за означавање просторија. Ту доминирају речи као што су „слушаоница” или „аудиторијум”, „сала за предавања”, „амфитеатар”. Много ређе су у употреби речи „учионица” (када се користи, она је најчешће синоним за слушаоницу) или „лабораторија” (као део простора за извођење наставе). Скоро да би се могло рећи да се један сложени интерактивни процес, какав је сваки наставни процес, своди само на оно што чини наставник. Главни заокрет мора бити учињен у томе да је нагласак у наставном процесу значајно померен са оног што чине наставници на оно шта раде ученици.

Кључне речи: активно учење, образовање, високошколске институције.

Ljiljana Stosic Mihajlovic, Ph.D.

Vocational College of Science and Technology, Vranje, The Republic of Serbia

ACTIVE LEARNING IN THE EDUCATIONAL PROCESS

Summary: The core idea of this paper on active learning is to examine teaching from the perspective of the student/pupil in the ever-changing

environment. When we talk about the teaching process, we usually talk about what the teachers do in this process, and so we say “the classes were held”, “the program was realized”, “the guidelines given in the teaching program were followed”, etc. In other words, we talk about the organization of the teaching process, about the teaching program, or whether the teaching program is covered by suitable textbooks. In the institutions of higher education, the situation is even more complex since the financing of faculties is also based on the number of classes planned and held, i.e. the number of classes that each teacher has. Same image is obtained when looking at the common terminology to indicate the learning space. Words such as “lecture hall” and “audience”, or “lecture theatre” dominate. Much more rarely, the word “classroom” is used (when it is used it is usually synonymous with the term “listening room”) or the word “laboratory” (as part of the teaching space). It could almost be said that a complex interactive process, such as teaching, has been scaled down to what a teacher does. A major shift needs to be made in changing the focus from what a teacher does in the teaching process onto what the students do.

Key words: active learning, education, higher education institutions.

Др Милица Васиљевић Благојевић, мр Драгана Терзић-Марковић
Висока здравствена школа струковних студија, Београд, Република Србија
milica@tojo.rs

Др Ненад Перић

Универзитет Метрополитан, Београд, Република Србија

УЛОГА И УТИЦАЈ ОБРАЗОВАЊА НА ДРУШТВЕНИ И ЕКОНОМСКИ РАЗВОЈ ЗЕМЉЕ У ТРАНЗИЦИЈИ

Сажетак: Критични фактор успеха данас чини знање. Стећи знање, значи стећи пресудну претпоставку за сваки успех. Почетак успеха мора бити у препознавању моћи знања (<http://www.ief.co.yu/obrazovanje/index.htm>). Предност се стиче поседовањем знања као одлучујућег фактора успеха. Начин да се та предност стекне је образовање. У условима брзих промена у земљама транзиције, улога образовања је још већа, али се не препознаје увек у правом контексту услед више различитих фактора. Мишљења смо да је оправдана брига и тежња Европске уније да се број високошколованих људи у наредним годинама мора повећати уколико се планира освајање доминантне позиције владавине знања. Деца у Србији, која сада полазе у школу, ће своје образовање највероватније завршити у зе-

мљи која ће бити пуноправни члан Европске уније. Неопходно је да она током образовања стекну сва знања и компетенције потребна за активно учествовање на отвореном тржишту рада и радне снаге и мултиетничком и мултијезичком друштву отворених граница. Наше (радно) становништво је данас готово у целости неспремно за укључивање у савремене европске токове и функционисање по компетитивном принципу. Мишљења смо да уколико млади нараштаји не усвоје овакав модел рада и живота, српско друштво ће у целости бити осуђено на стагнацију у најбољем случају а вероватније на постепено, незауштавано пропадање.

Кључне речи: образовање, друштво, знање, развој, компетенције.

Milica Vasiljevic Blagojevic, Ph.D., Dragana Terzic-Markovic, M.Sc.

Medical Vocational School, Belgrade, The Republic of Serbia

Nenad Peric, Ph.D.

Metropolitan University, Belgrade, The Republic of Serbia

THE ROLE AND IMPACT OF EDUCATION ON THE SOCIAL AND ECONOMIC DEVELOPMENT OF A COUNTRY IN TRANSITION

Summary: The key factor of success today is knowledge. Gaining knowledge is essential for every kind of success. The first step in success is recognizing the power of knowledge. Advantage is gained by having knowledge as the key factor of success. The way to get that advantage is through education. Due to quick changes happening in countries undergoing transition, the role of education becomes even more important, but is not always recognized as such because of different factors. Authors support the idea coming from the EU to increase the number of people with higher education in the following years in order to pursue the dominant position of the reign of knowledge. Serbian youngsters that are now enrolling elementary schools will most likely continue their education in a country that is a full member of the EU. It is essential for them to gain all the knowledge and competences needed for an active participation in an open labor market and a multi-ethnic and multi-language society of open borders. Serbian workers today are almost completely unprepared for participation in modern European movements and competitive surroundings. If the younger Serbian generations do not accept this model of life and work, Serbian society will stagnate at best, or, more likely, suffer decadence.

Key words: education, society, knowledge, development, competences.

Др Даница Радуновић-Столић

Висока школа за васпитаче струковних студија, Алексинац, Република Србија
danarad55@yahoo.com

АНТОЛОГИЈА ДРАМСКИХ ТЕКСТОВА

Сажетак: Овим радом разматрамо сврсисходност и значај *Антологије драмских текстова за децу* у два тома аутора др Милутина Ђуричковића. Полазиште да се о томе пише јесте чињеница да је, најпре, још увек мало драмских текстова у књижевности за децу и младе. Потом, ова *Антологија* представља солидан пресек кроз стваралаштво за децу и за младе у погледу драмских садржаја. Антологичар се руководи, пре свега, уметничко-естетским критеријумима, а потом и хронолошким, желећи очигледно да обухвати све оно најквалитетније у нас што се односи на драмски текст за децу. Такође, и у погледу жанра, антологичар обухвата све кључне драмске жанрове, као што су: краће монодраме, сценске игре, драмолети, једночинке, игракази, скечеви.

Кључне речи: антологија, деца, др Милутин Ђуричковић, драмски текст, жанр, предшколски узраст.

Danica Radunovic-Stolic, Ph.D.

Preschool Teachers' Training College in Aleksinac, The Republic of Serbia

AN ANTHOLOGY OF DRAMA TEXTS

Summary: In this paper, we consider value and importance of two-volume edition entitled *Anthology of children's drama texts* by Milutin Djurickovic, Ph.D. The intention to write about this topic sprung from the fact that there are few dramatic texts for children and youth in the first place. Also, this *Anthology* represents a solid overview of literature for children and youth in terms of drama contents. The anthologist made his choices by following the artistic, aesthetic and chronological criteria, trying to collect all our best children's drama texts. The anthologist included all key dramatic genres, such as short monodramas, theatrical performances, one-act-plays and sketches.

Key words: anthology, children, Milutin Djurickovic, Ph.D., drama texts, genre, preschool age.

Др Бојана Николић, Драгана Драгутиновић

Висока школа струковних студија за образовање васпитача, Пирот, Република Србија

bojanusk@gmail.com

МУЛТИДИМЕНЗИОНАЛНОСТ УМЕТНИЧКОГ ОБРАЗОВАЊА ПРЕДШКОЛСКЕ ДЕЦЕ

Сажетак: Уметност је област која ангажује целокупни потенцицијал људског бића. Деца са рођењем носе различите могућности у себи, а ми смо као педагози и родитељи вишеструко одговорни за њихову активацију и даљи развој. Методе које се примењују у нашем образовању и васпитању далеко заостају за европским образовним моделима, не само у области ликовног, већ и на пољу општег образовања. Овај рад се, осим критике постојећег образовног система, бави и предлозима о иновативним методама у ликовном образовању предшколске деце употребом савремених уметничких пракси. При том, указује на примере из савремене светске педагошке праксе. Дечја креативност треба да буде подстицана мултидимензионално и симултано: како са аспекта савремених технологија, тако и са аспекта теорија о повратку природи. Стимулација детета у раном узрасту и активација његовог целокупног бића стварају друштвено одговорног, кративног и свесног човека. У току ликовних активности акценат треба да буде усмерен на процес, а не на крајњи резултат рада. Ликовне активности треба да буду сагледане као део једне шире целине, а не као усмерена и једнообразна активност у којој се деци брани да испоље свој унутрашњи свет. Цео систем ликовног образовања најмлађих захтева једну велику ревизију, најпре кроз простор у коме се ликовне активности обављају. Подразумевајући природни амбијент као најбољи за сваку врсту дечјих активности, рад у простору и са простором помаже разумевању окружења и наше улоге у њему.

Кључне речи: ликовно образовање, предшколска деца, визуелна култура, просторно обликовање.

Bojana Nikolic, Ph.D., Dragana Dragutinovic

Preschool Teachers' Training College, Pirot, The Republic of Serbia

MULTIDIMENSIONALITY OF ART EDUCATION OF PRESCHOOL CHILDREN

Summary: Art is an area that engages the entire potential of a human being. Children are born with a variety of possibilities and it is our responsibility, as educators and parents, to activate and develop these possibilities. Methods applied in our education and upbringing are far behind European educational models, not only in art, but also in the field of general education. This paper, in addition to criticizing the existing educational system, deals with proposals on innovative methods in art education of preschool children by applying contemporary artistic practices. The paper refers to examples of preschool educational practices from around the world. Children's creativity should be encouraged multidimensionally and simultaneously: in terms of new technologies, and in terms of the theory of returning to nature. Stimulation of the child at an early age and the activation of the child's entire being creates a socially responsible, creative and conscious man. During art activities, focus should be put on the process, and not the result of the work. Art activities should be seen as part of a larger whole, and not as rigid and uniformed activity in which children cannot express their inner worlds. The whole system of art education of the youngest requires a major overhaul, primarily within the space in which art activities are performed. Since natural environment is assumed to be the best for all the types of children's activities, working in the open space and working with the space helps children understand the environment and our role in it.

Key words: art education, preschool children, visual culture, spatial design.

Др Анђелка Лазих

Висока школа струковних студија за васпитаче у Шапцу, Република Србија
andjelka11@gmail.com

НЕПОСРЕДАН СУСРЕТ УЧЕНИКА СРЕДЊЕ ШКОЛЕ СА ЛЕКSIКОМ ТРАДИЦИОНАЛНЕ КУЛТУРЕ

Сажетак: Бројне речи из народне књижевности и из текстова писаца романтичарске и реалистичке епохе присутних у нашим сре-

дњошколским читанкама убрајају се у лексичка подручја и семантичке кругове који су сасвим удаљени од искуства наших данашњих ученика. У *Школи за уметничке занате* у Шапцу спроведено је микроистраживање с намером да се утврди колико ученици познају семантику лексике традиционалне културе, што је неопходан услов за рецепцију старијих текстова, комуникацију са својим непосредним сеоским окружењем, нарочито у оним сегментима који се директно тичу наставних циљева школе у којој се образују. Пошло се од провере знања ученика као конкретног показатеља на основу кога ће се издвајати лексика. Тестом је утврђено да је нашим ученицима непозната семантика лексике традиционалне културе у текстовима у нашим читанкама, што представља проблем и наставницима и ученицима при обради и рецепцији текстова. Да би се разумео начин живота у 19. веку, као и у савременом селу и терминологији старих заната, први је услов да се загонетка семантике лексике као аналогije вантекстовне стварности решава кључем језика у адекватном речнику лексике традиционалне културе све док културу, схваћену као начин живота, лексикограф не учини познатом и на појмовном и на лексичком плану.

Кључне речи: лексикологија, семантика лексике традиционалне културе, полисемија, лингвокултурологија, анкета.

Andjelka Lazic, Ph.D.

Preschool Teachers' Training College in Sabac, The Republic of Serbia

SECONDARY SCHOOL STUDENTS' ENCOUNTER WITH THE LEXIS OF TRADITIONAL CULTURE

Summary: Numerous words from folk literature and from the texts written during the epochs of romanticism and realism appearing in our high school reader books belong to the semantic and lexical fields which are rather remote from the nowadays students' experience. In the secondary *School of Artistic Crafts* in Sabac, a micro research was conducted in order to determine the extent to which the students comprehend the semantics of the traditional culture lexis. This comprehension is a prerequisite for older texts' reception and communication with the close rural environment, especially within those segments directly related to the teaching objectives of the school they attend. The starting point was the testing of the students' knowledge as a determiner based on which the lexis can be chosen. The test results revealed that our students are not familiar with the semantics of the

lexis of traditional culture in reader books' texts, which makes the analysis and reception of these texts hard for both teachers and students. In order for students to comprehend the lifestyle of the 19th century as well as in contemporary rural environment and the terminology of old crafts, several conditions need to be fulfilled. The first condition is to solve the riddle of the lexis' semantics, seen as the analogy of extra-textual reality, by using key words from an adequate vocabulary of traditional culture lexis, until the culture, grasped as a lifestyle, is made familiar at both the conceptual and lexical level by a lexicographer.

Key words: lexicology, semantics of the lexis of traditional culture, polysemy, linguoculturology, questionnaire.

Др Јован Љуштановић, мр Милена Зорић

Висока школа струковних студија за образовање васпитача у Новом Саду,
Република Србија
joljilja@gmail.com

ДРАМАТИЗАЦИЈА КЊИЖЕВНОГ ТЕКСТА У ВРТИЋУ – ДЕЧЈА ИНДИВИДУАЛИЗАЦИЈА И СОЦИЈАЛИЗАЦИЈА

Сажетак: Предшколска деца уживају у причама: у бајци, у причи о животињама, у алегоријским и реалистичким причама о дечјем животу... Истовремено, симболичка игра је најдубље повезана с дечјим начином мишљења и осећањем света. У њој се остварује нешто што је кобајаги, деца играју фиктивне улоге, све личи на позориште. Обједињујући причу и игру, драматизација књижевног текста у вртићу одговара на неке од најдубљих дечјих потреба. Једна од њих је, свакако, потреба детета да се самоизрази, да покаже своје жеље и стрепње, да изрази свој субјективитет. Подела улога, костимирање, маскирање, коришћење лутке, преузимање улоге и партнерска игра дају детету огромне могућности самоизражавања и самореализације и, истовремено, упућују дете на другог – доприносе његовој социјализацији. Из свега тога произлазе задаци васпитача везани за избор текста, обезбеђење средине погодне за драматизацију и за различите облике непосредног рада с децом. Овај рад ће, на једном броју примера из праксе, показати учешће и деце и васпитача у креативним процесима драматизације књижевног текста у вртићу.

Кључне речи: прича, драматизација, игра, индивидуализација, социјализација.

Jovan Ljustanovic, Ph.D., Milena Zoric, M.Sc.

Preschool Teachers' Training College in Novi Sad, The Republic of Serbia

DRAMATIZATION OF A LITERARY TEXT IN THE KINDERGARTEN – CHILDREN'S INDIVIDUALIZATION AND SOCIALIZATION

Summary: Preschool children enjoy stories: fairy-tales, stories about animals, allegoric and realistic stories about children's life... At the same time, the symbolic game is in the deepest connection with the children's way of thinking and understanding the world. In the symbolic game, it is possible to achieve something that is pretence, children play fictive roles, and everything resembles a theatre. By uniting the story and the game, the dramatization of a literary text in kindergarten meets of the deepest children's needs. One of them certainly is the children's need to express themselves, to show their own wishes and anxieties, to express their subjectivity. The casting, costuming, masking, using puppets, assuming the roles and entering partner games all offer a child freedom for self-expression and self-realization and, at the same time, direct the child towards others, thus contributing to their socialization. Everything mentioned results in preschool teachers' tasks aimed at text selection, creating an environment suitable for dramatization and other types of direct work with children. In this paper, the authors use a certain number of practical examples to show how children and teachers participate in a creative process of dramatizing literary texts in the kindergarten.

Key words: story, dramatization, game, individualization, socialization.

Др Марта Дедај, др Тања Панић

Висока школа струковних студија за васпитаче и пословне информатичаре – Сирмиум, Сремска Митровица, Република Србија
vs.marta.dedaj@gmail.com

КОМПЕТЕНЦИЈЕ ВАСПИТАЧА ЗА РАД У ПРЕДШКОЛСКОЈ УСТАНОВИ

Сажетак: Глобализацијски процеси постављају захтеве за развој компетенција код васпитача које ће им осигурати поред индивидуалног успеха и друштвени успех у целини. У раду је дат приказ савремених теоријских приступа компетенцијама. Полази се од

функционалног, конструктивистичког и холистичког приступа образовању васпитача. Елабориране су компетенције васпитача неопходне за рад у савременој предшколској установи. Поред приступа образовању који се темељи на исходима, посебан акценат је стављен на социјалну природу компетенције и развој самокомпетенције. Темelj напредовања појединца и друштва је професионално усавршавање, као инструмент на путу за друштво знања.

Кључне речи: компетенције, компетенцијски приступ образовању, професионално усавршавање.

Marta Dedaj, Ph.D., Tanja Panic, Ph.D.

College of Professional Studies for Preschool Teachers and Business Informatics
– Sirmium, Sremska Mitrovica, The Republic of Serbia

COMPETENCES OF TEACHERS FOR WORK IN PRESCHOOL INSTITUTIONS

Summary: Globalization processes set the requirements for the development of competences of preschool teachers that will ensure both their individual success and the success of a society as a whole. This paper gives an overview of current theoretical approaches to competences. It starts from the functional, constructivist and holistic approach to the education of teachers. The authors elaborate the competences of preschool teachers needed for work in today's preschool institutions. In addition to access to education based on learning, special emphasis is placed on the social nature of competences and the development of self-competence. The basis of the progress of the individual and the society is professional development as a tool on the way to a knowledge society.

Key words: competence, competential access to education, professional development.

Др Слађана Миленковић, Дарко Дражић, мастер

Висока школа струковних студија за васпитаче и пословне информатичаре – Сирмиум, Сремска Митровица, Република Србија
vs.sladjana.milenkovic@gmail.com

Маријана Ристић

Предшколска установа „Пчелица“, Сремска Митровица, Република Србија

ВИРТУЕЛНО ОБРАЗОВАЊЕ ВАСПИТАЧА У СРБИЈИ

Сажетак: Образовање васпитача у Србији реформисано је применом новог Закона о високом образовању и данас предвиђа школовање на два нивоа: струковном и мастер. Образовање на даљину представља уобичајену праксу европског високошколског простора, а у Србији је оно на свом почетку. Овај вид виртуелног образовања у малој мери је присутан у пољу друштвено-хуманистичких наука. Висока школа струковних студија за васпитаче и пословне информатичаре – Сирмиум у Сремској Митровици прва је у Србији која примењује образовање васпитача на даљину. Овакав студијски програм струковни васпитач савремено је конципиран и заснован је на савременим методама и технологијама образовања на даљину подржаним ресурсима који обезбеђују квалитетно извођење студијског програма. Наставни материјал у погледу квалитета, садржаја и обима у потпуности одговара циљевима образовања и постављен је на веб адреси Школе за ДЛС. Требало би утврдити да ли студије на даљину обезбеђују исти ниво знања студената, ефикасност студирања и квалитет као у случају акредитованог студијског програма који се реализује на класичан начин. С тим циљем спроведено је истраживање ставова и мишљења студената све три године Високе школе у Сремској Митровици о промени парадигме студија у тој школи. С обзиром на то да још нису уписани студенти на овај смер, одређена је експериментална група од 30% студената на свакој години, којој је током месец дана презентован садржај виртуелним путем. На основу истраживања добијен је пресек стања реформе у струковној школи као и смернице за даљи рад.

Кључне речи: виртуелно образовање, васпитачи, ДЛС, реформе високог образовања.

Sladjana Milenkovic, Ph.D., Darko Drazic, M.A.

College of Professional Studies for Preschool Teachers and Business Informatics
– Sirmium, Sremska Mitrovica, The Republic of Serbia

Marijana Ristic

Preschool Institution “Pcelica”, Sremska Mitrovica, The Republic of Serbia

VIRTUAL EDUCATION OF PRESCHOOL TEACHERS IN SERBIA

Summary: Education of preschool teachers in Serbia was reformed by the implementation of the new Law on Higher Education and now provides education on two levels: vocational and master. Distance learning is a common practice in the European higher education area, while in Serbia it is at its beginning. This type of virtual education is just starting to appear in the field of humanities. College of Professional Studies for Preschool Teachers and Business Informatics – Sirmium in Sremska Mitrovica has made a step forward in this direction and is the first in Serbia to offer teachers to study by distance. None of the pedagogical faculties in Serbia offers virtual education. This study program for preschool teachers is up-to-date and based on modern methods and technologies of distance education supported by the resources that ensure the study program’s quality. Teaching materials fully correspond to the goals of education in terms of quality, content and scope and are posted on the School’s website for DLS: <http://dls.sm-vaspitac.edu.rs>. We tried to determine whether distance learning provides students with the same level of knowledge and the same study efficiency and quality as in the case of an accredited degree program implemented in the conventional way. For this purpose, an attitude and opinion survey was conducted within students of all three years of College in Sremska Mitrovica on changing the paradigm of study at this school. Since there are still no students enrolled in this program, it was decided to form experimental groups at each year, consisting of 30% of students, to whom contents were presented virtually during one month. Then they were entered in the survey and their attitudes and opinions explored. This research provided an overview of the reform of vocational colleges as well as guidelines for further work.

Key words: virtual education, preschool teachers, DLS, reform of higher education.

Др Милош М. Ђорђевић

Висока школа струковних студија за образовање васпитача у Вршцу „Михаило Палов“, Република Србија
milosdjordj@yahoo.com

**МОДЕРНИЗАЦИЈА НАСТАВЕ ДЕЧЈЕ КЊИЖЕВНОСТИ
У ВРТИЋУ (ТЕОРИЈА, ПОЕТИКА И ПРАКСА)**

Сажетак: Рад анализира примену теорије и поезике књижевности за децу и њену примену у пракси. Примена у пракси укључује, критику, реторику и стилистику. Рад анализира осам радова искусних васпитача из Панчева и Београда, који су завршили специјалистичке студије. Анализа показује изузетну оспособљеност васпитача у реализацији сложених циљева и задатака књижевности за децу у вртићу. Намеће се потреба састављања приручника од таквих радова васпитача.

Кључне речи: књижевност за децу, методика, поезика, критика, теорија, пракса, вртић, васпитач.

Milos M. Djordjevic, Ph.D.

Preschool Teachers' Training College "Mihailo Palov", Vrsac, The Republic of Serbia

**MODERNIZATION OF TEACHING CHILDREN'S
LITERATURE IN THE KINDERGARTEN (THEORY,
POETICS AND PRACTICE)**

Summary: The paper analyzes the application of theory and poetics of children's literature and its application in practice. Practical implementation includes criticism, rhetoric and stylistics. This paper analyzes eight other papers written by experienced preschool teachers from Pancevo and Belgrade who have all graduated from specialist vocational studies. The analysis of these papers shows that there exists a remarkable capability of teachers to implement complex goals and objectives of children's literature in kindergarten, which further leads to stating the need for comprising such papers written by preschool teachers into a manual.

Key words: children's literature, methodology, poetry, criticism, theory, practice, kindergarten, teacher.

Др Милорад Степанов

Висока школа струковних студија за образовање васпитача у Кикинди,
Република Србија
stepanovmilorad@yahoo.com

СЛИКА И НАСЛЕЂЕ ИЛИ О МЕТОДАМА УМЕТНИЧКОГ ИСТРАЖИВАЊА

Сажетак: У раду се разматрају методе уметничког (сликарског) изражавања кроз истраживање примера повезивања и преплитања разних стваралачких приступа који су најчешће условљени личним поетикама аутора. Утицаји културног (уметничког) наслеђа, при том, имају веома значајну улогу. Компаративном методологијом назначују се уметничка и теоријска истраживања уметничког доприноса аутора текста у контексту савремене ликовне уметности данас. Ново-успостављене докторске уметничке студије на уметничким факултетима Универзитета уметности послужиле су као одговарајући илустративан пример таквих настојања.

Кључне речи: уметничко истраживање, поетика, методологија, теорија, културно наслеђе.

Milorad Stepanov, Ph.D.

Preschool Teachers' Training College in Kikinda, The Republic of Serbia

THE PAINTING AND HERITAGE OR ON METHODS OF ARTISTIC RESEARCH

Summary: The article analyzes the methods of artistic (painter's) expression by researching examples of the connecting and merging of different approaches which in most cases spring from the author's personal poetics. The influences of cultural (artistic) heritage have a very important role here. Comparative methodology enables artistic and theoretical research of the artistic contribution of the author of a text in the context of contemporary visual arts. Recently established doctoral studies of art on the University of Arts can now serve as an adequate illustrative example of such efforts.

Key words: artistic research, poetics, methodology, theory, cultural heritage.

Др Милутин Ђуричковић

Висока школа за васпитаче струковних студија, Алексинац, Република Србија
 mdjurickovic@yahoo.com

КЊИЖЕВНО-КРИТИЧКА ДОСТИГНУЋА МИОМИРА МИЛИНКОВИЋА

Сажетак: У овом раду биће речи о књижевно-критичким и књижевно-историјским остварењима др Миомира Милинковића, истакнутог универзитетског професора, аутора неколико запажених студија и монографија, али и писца белетристике (поезија и проза за децу и одрасле). У последњих неколико година објавио је низ значајних научно-стручних дела: *Нацрт за периодизацију српске књижевности за децу* (2010), *Књижевност за децу и младе – поетика* (2012) и *Бајковите форме у књижевности за децу и младе* (2012), која завређују пажњу не само читалаца већ и уже стручне јавности.

Кључне речи: поетика, књижевност за децу, периодизација, студија.

Milutin Djurickovic, Ph.D.

Preschool Teachers' Training College in Aleksinac, The Republic of Serbia

MIOMIR MILINKOVIC AS A WRITER AND LITERARY CRITIC

Summary: This paper deals with literary-critical and literary-historical works of Miomir Milinkovic, an eminent university professor, the author of several noted studies and monographs, but also author of poetry and prose for children and adults. In the last several years, he has published a series of noted theoretical and critical works: *A Framework for the Periodization of Serbian Literature for Children* (2010), *Literature for Children and Youth – the Poetics* (2012) and *Fairy tale Forms in Literature for Children and Youth* (2012), which deserve attention from both readers and scholars.

Key words: poetics, literature for children, periodization, fairy tale forms.

Др Александра Перих-Николић, др Емилија Ђикић-Јовановић
Висока струковна школа за текстил, Лесковац, Република Србија
apericnikolic@gmail.com

УЛОГА ВАСПИТАЧА У ПОДСТИЦАЊУ И ПРЕПОЗНАВАЊУ ДАРОВИТОСТИ КОД ДЕЦЕ ПРЕДШКОЛСКОГ УЗРАСТА

Сажетак: Даровитост је одређени потенцијал који омогућава појединцу да се његове способности развију до највишег степена, што исказује кроз продукте у бржем, бољем и успешнијем постизању натпросечних резултата у једној или више активности. Овај рад темељи се на улози васпитача у препознавању и подстицању даровитости код деце предшколског узраста, пружајући им истовремено слободу изражавања, подршку и подстицај. Значајан изазов за васпитача јесте препознавање и неговање даровитости код деце предшколског узраста. Даровитост код мале деце односи се, пре свега, на превремену или брзу стопу развоја у једном или више домена, стога је неопходно идентификовати их на време, пратити, усмеравати и неговати. Допринос васпитача лежи у томе што деци, путем усмерених активности, улива аналитичке способности, способности за решавање проблема, истрајност и осећај за естетику.

Кључне речи: даровитост, васпитач, дете.

Aleksandra Peric-Nikolic, Ph.D., Emilija Djikic-Jovanovic, Ph.D.
The College of Textile, Leskovac, The Republic of Serbia

THE ROLE OF A TEACHER IN RECOGNIZING AND ENCOURAGING GIFTEDNESS IN CHILDREN OF PRESCHOOL AGE

Summary: Giftedness is a certain potential that enables a person to develop their capacities to the fullest extent and productively express them in a quicker, better and more successful achieving of results that are above average, in one or more activities. This paper concentrates on the role the preschool teacher plays in recognizing and encouraging giftedness in preschool children, while providing them the freedom of expression, by being supportive and encouraging. It is a considerable challenge for a teacher to recognize and nurture giftedness in preschool children. In very young children, giftedness primarily refers to their early or quick development in one or more domains. Therefore, it is vital to identify gifted

children on time, to monitor, direct and foster them. The contribution of the teacher lies in the fact that he or she can use guided activities to instill in children analytical abilities, problem solving abilities, perseverance, and a sense for esthetics.

Key words: giftedness, teacher, child.

Др Адмира Конићанин

Гимназија и Техничка школа у Тутину, Република Србија

admirak@hotmail.com

Мр Алма Трговац Дедетић

Депарман за Спорт и физичко васпитање, Учитељски факултет у Београду, Универзитет у Београду, Наставно одељење у Новом Пазару, Република Србија

ВЕЖБЕ ОБЛИКОВАЊА УЗ МУЗИКУ ЗА ДЕЦУ ПРЕДШКОЛСКОГ УЗРАСТА

Сажетак: Физичко васпитање деце предшколског узраста саставни је део целовитог система образовања и васпитања као организованог процеса развоја личности. Циљ физичког васпитања деце предшколског узраста је, пре свега, да у систему целокупног васпитања доприноси целовитом развоју личности, првенствено развоју физичких, функционалних и моторичких способности, очувању и унапређивању здравља, садржајнијем и кориснијем провођењу времена и развоју позитивних особина личности. Деца у најранијем узрасту у вртићу имају организовану физичку активност. Физичке активности се одвијају претежно кроз игру а имају и сазнајну функцију. Вежбама обликовања утиче се на цео апарат за кретање, а и преко њега и на друге виталне функције организма. Вежбе обликовања су специјално одабрани покрети за поједине делове тела и тела у целини ради повећања покретљивости, јачања, истезања или лабављења појединих мишићних група, ради усавршавања координације покрета и правилног држања тела. Игра је незаменљиво средство за упознавање деце уопште. Дечји плес представља облик примене разних активности у коме се обједињује рад на телесном развоју, развоју складног, лепог, ритмичког кретања, те на развоју способности да се кроз покрет изрази оно што дете доживљава приликом слушања музике. Ритмичке игре и плесне вежбе имају изузетан значај у раду са децом предшколског узраста. Дете кроз плес упознаје музику, простор у коме се креће, сарађује са другом децом.

Кључне речи: вежбе обликовања, физичко васпитање, музичко васпитање, плес, покрет, игра.

Admira Konicanin, Ph.D.

Grammar School and Technical school in Tutin, The Republic of Serbia

Alma Trtovac Dedeic, M.Sc.

Department of Sports and Physical Education, State University of Novi Pazar Teachers' Training Faculty, University of Belgrade, Teaching Department in Novi Pazar, The Republic of Serbia

**BODY SHAPING EXERCISES ACCOMPANIED
WITH MUSIC IN KINDERGARTEN**

Summary: Physical education of preschool children is an integral part of the system of education and upbringing as an organized process of personal development. The goal of physical education of preschool children as part of the education system is, above all, to contribute to the overall personal development, and primarily the development of physical, functional and motor abilities, to help in preserving and improving health, offer more meaningful and more useful activities, and encourage development of positive personality traits. Kindergarten offers organized physical activities to children from their earliest age. Physical activities are in most cases part of the games, but they also have a cognitive function. Body shaping exercises affect the whole apparatus of movement and, through it, other vital functions of the organism. Body shaping exercises are specific movements of individual body parts and the body as a whole selected to increase mobility, strengthening, stretching or loosening of certain muscle groups, for improving coordination of movement and good posture. Play is an invaluable tool for getting to know the children in general. Children's dance enables implementation of various activities and combining work on physical development, development of harmonious, beautiful, rhythmic movement, and the development of the children's ability to express what they experience while listening to music through movement. Rhythmic games and dance exercises are an extremely important part of preschool education. Through dance, children learn about the music, the space in which they move, and cooperate with each other.

Key words: body shaping exercises, physical education, music education, dance, movement, play.

Др Драгана Гавриловић-Обрадовић

Основна школа „Ђура Јакшић“, Каћ, Република Србија

gagaonn@gmail.com

КЊИЖЕВНИ ТЕКСТ У ФУНКЦИЈИ ПРЕВАЗИЛАЖЕЊА ДЕЧЈИХ СТРАХОВА

Сажетак: Страхови код деце су природни и пролазни, углавном универзални и део су њиховог нормалног емотивног развоја. О њима треба разговарати како би се лакше превазишли. Читање књига и текстова може бити добар подстицај да се започне разговор о ономе чега се деца плаше, а добар пример за то може бити и анализа *Јуначке песме* Мирослава Антића која на шаљив начин говори о страховима једног дечака. У раду су дати само нацрти могућих реализација обраде *Јуначке песме*. С обзиром на њену слојевитост, ученици је могу упознати помоћу различитих облика рада. Било који модел обраде васпитач-учитељ да одабере, битно је подстаћи ученике да садржаје из песме повезују са сопственим искуствима и страховима, да слободно причају о њима, како би на тај начин покушали и да их превазиђу.

Кључне речи: деца, дечаци, капетани, страхови, јунаци.

Dragana Gavrilovic-Obradovic, Ph.D.

Primary School “Djura Jaksic”, Kac, The Republic of Serbia

LITERARY TEXT AS A TOOL FOR HELPING CHILDREN OVERCOME THEIR FEARS

Summary: For children, fears are natural and transient, mostly universal and are part of their normal emotional development. They should be talked about so they can be overcome more easily. Reading books and literary texts can be a good incentive to start a conversation about the things children are afraid of, and a good example of such a conversation might be the analysis of the poem *Junacka pesma* written by Miroslav Antic, which speaks humorously about fears of a young boy. This paper suggests several different ways of analyzing this poem. Due to its multiple layers of meaning, students can be introduced to it through several different activities. No matter which model of analysis a teacher chooses, it is important to encourage students to associate the contents of the song with their own experiences and fears, talk about them freely, and try and overcome them in this way.

Key words: children, boys, captains, fears, heroes.

Olga G. Fetisova

Regional Foniatic Center, Siberian Independent Institute, Novosibirsk, Russia
fetisov_private@mail.ru

Marina G. Chukhrova, MD., Ph.D.

Novosibirsk State Pedagogical University, Psychology Department, Novosibirsk, Russia

THE PROCESS OF VOICE-SPEECH FORMATION AND SPEECH INTONATION IN CHILDREN

Summary: Recently there has been observed a common bias that promotes the domination of political and economic motivation of behavior. Such an education, especially in the conditions of mega polices, forms the citizens not capable to use the possibility of the brain completely, comprehensively and harmoniously, and unable to connect their mind and sober calculation to aspiration to cultural wealth and ideals. A “correct” voice-speech formation and intonation is physiologically based and gives pupils the chance to independently regulate a muscular tone, to remove cognitive stress, to reduce uneasiness and psycho emotional loading. Positive emotional background promotes the best mastering of knowledge, removal of cogitative stress, forms readiness for new reception of the information. Application of correctly organized speech allows to reach easily and harmlessly the counterbalanced inwardness of the pupil. Corrective work on the organizational rate-rhythmic, the rhythm of the intonational organization of speech, and correction of an individual timbre are necessary in modern conditions and are directed towards restoration of qualitative sounding of a voice, sounds, restoration of a rhythmic contour of words. The essence of this technique consists of the formation of correct use of vocal resonators in a combination of simple skills of relaxation and liquidation of muscular clips of pupils. The technique allows removing “cognitive stress” effectively, contains elements of self-organizing, self-education, and finally promotes organism self-control. It allows compensating in cases of lack of noble emotions, fastening of pacification, rest, and pleasure as necessary attributes of educational process. Pedagogical monitoring of the application of corrective work on the organizational rate-rhythmic, the rhythm into-national organization of speech reveals considerable positive shifts in the functional condition of pupils: reduction of excessive impellent activity, improvement of perception of texts, improvement of mutual relations of pupils, normalization of sleep, behavior, mood, uneasiness decrease. High-grade intonational organization under native language laws includes “the health mechanism” that allows the child to develop in conditions of normal psychophysiology.

Key words: pedagogical innovations, process of voice-speech-formation, speech intonation in children.

Tatyana G. Orlova, MD.

Novosibirsk State Pedagogical University, Psychology Department, Novosibirsk, Russia
orlova_tatiana57@mail.ru

CORRECTION OF TEENAGERS' DEVIATIONS IN THE SYSTEM OF SCHOOL EDUCATION

Summary: The developed educational program "Psychology of deviation in school" is approved in practice by psychologists, both in formal establishments, and in the psychological centers of social rehabilitation. Realization of the educational program and the results received by us after carrying out the psychological diagnostics, the qualitative and quantitative analysis, have allowed us to determine that the most effective form of regulation of teenagers' deviation in school is the combination of psychological prevention and intervention (correction). Under the influence of psychological training in teenagers decrease has been noted in animosities and aggression index and situational and personal uneasiness, there was an openness and naturalness in behavior and interaction with peers and adults, readiness for cooperation, ease in establishing interpersonal contacts, emotional stability, consistency, steadiness, responsibility, self-trust, and adequate self-estimation. The importance of the results received is confirmed statistically.

Key words: regulation of teenagers' deviation in school.

Marina P. Sutyryna

Social Rehabilitation Institute Novosibirsk State Technical University, Novosibirsk, Russia
sutyryny@mail.ru

MENTAL ABILITIES OF STUDENTS WITH HEARING DISORDERS

Summary: The problem of abilities of persons with hearing disorders remains poorly developed not only in nursery surd-psychology, but also in adult deaf persons' psychology. The urgency of research of this problem is determined by its importance for training and education, including

professional, of persons with proven hearing disorders. In researches of abilities of deaf and hard of hearing students we were guided by the position according to which abilities are considered as integrated properties of the person having complex, multi-component structure presented by different individual components. Initially, students with relative deafness and deafness took part in researches in Social Rehabilitation Institute of Novosibirsk State Technical University, and students without a pathology of hearing at State Pedagogical University, Novosibirsk, pupils of senior classes of comprehensive schools. Research problems consisted of: 1) testing of the technique of R.Amthauer (a computer variant) in work with the students having profound hearing disorders; 2) revealing of similarity and distinctions of componential structure of intelligence and features of interrelation of components of intelligence in students with the broken hearing; 3) definition of an opportunity of further use of this technique in professional rehabilitation of persons with the broken hearing, and development of recommendations. Within the analysis of results of the intelligence structure of students with hearing disorders in comparison to intelligence structure of normally hearing students it was found that they are essentially different. In the structure of general and special opportunities components and characteristics, it is necessary for them to pay attention to the organization of the educational process, as it is obvious that during social training and education, basic contribution to acquisition of knowledge of a person is brought with an education system.

Key words: mental abilities, structure of intelligence, broken hearing.

Irina E. Valitova, MD.

The Brest State University of A.S. Pushkin, Brest, Republic of Belarus
irvalitova@yandex.ru

**FORMATION OF SOCIAL COMPETENCE
IN CHILDREN WITH AUTISM**

Summary: Primary violation of autism is a disorder of the child's interactions with others and hypersensitivity to environment. Autism as a symptom of extreme loneliness leads to violations of a child's emotional and volitional development, its presence is a violation of communication and social interaction, as well as of language development, since language does not actually perform communicative functions. Characteristics of a specific developmental disorder such as autism make the problem of

development of self-consciousness in children much more prominent. A child with autism has maximum pointed egocentric position, he/she cannot put him/herself in the place of other person, nor understand the differences between him/herself and other people. The formation of identity in children with autism should be in the context of the more general areas of development, namely, social competence. Social competence is defined as a system of knowledge about human social life and about themselves, a system of complex social interaction skills. We have worked out a program for the development of self-awareness in children and adolescents with autism in the context of the formation of their social competence. The work is aimed to understanding the children themselves in interaction with other people. The most successful is the use of the specific situations from the child's personal experience, a description of real people or familiar literary characters. At any stage, it is important to expand the child's views about him/herself and others, including new criteria in the analysis of their own behavior and the behavior of other people. The I block of "Understanding oneself" is being implemented in two ways: I and my emotions, and what I am. The results of testing showed the principal possibility of formation of self-consciousness in children with autism in the conditions of forming their social competence.

Key words: autism, social competence, self-consciousness.

Anna A. Strelenko, MD., Ph.D.

Vitebsk State University of P. M. Masherov, Vitebsk, Republic of Belarus
strelenko@list.ru

PREVENTION OF CHILD AND TEENAGE VICTIMIZATION

Summary: We developed and approved for realization an innovative project directed towards the prevention of emergency social and psychological disadaptation and victimization of children and teenagers by means of psychological empowerment of the educational environment for preservation and strengthening of the health of its participants, creation of safe working and studying conditions in educational institutions, and protection against all forms of discrimination. The introduction of the project in educational practice will allow revealing of risks, thunder-storms, dangers of full development of children and teenagers in the conditions of the environment of educational institution and the family environment. By means of creation of a psychologically safe educational environment it will be possible to lower the degree of risk of victimization of children

and teenagers, and have as a result reduction of cases of committing illegal actions by minors. Furthermore, it will be possible to introduce nonviolent educational technologies for work with victimized pupils in work practice.

Key words: school disadaptation, educational practice, victimization of children and teenagers.

Lidia B. Schneider, MD., Ph.D.

Moscow Psychology-social University, Moscow, Russia

lshnejder@yandex.ru

**EDUCATIONAL INNOVATIONS:
POSITIVES AND NEGATIVES**

Summary: The current state of the civilization even further highlights the importance of an education system. The world became difficult, interdependent, complete, quickly changing, and unpredictable. Mass media and various information technologies became the most influential processes of identification in society. They broadcast social experience and knowledge, models of behavior and lifestyles, thereby creating conditions, both for integration, and for “egoism” fragmentation. Before changing such a world, it needs to be understood. The modern science and equipment allow the person to make enormous actions on scale, but in many cases do not allow expecting not only the remote, but also the closest consequences of the started processes. Consequences of the insufficient level of professionalism are felt not locally as it was before, but become global catastrophic consequences. Spontaneous development of a civilization ended and there is sharp increase in the responsibility of society – for training. At the heart of a classical educational system lies the imperative of preparing the person for knowing while the world most of all needs the person of understanding – understanding other people, other cultures, specifics of modern life lies. Reorientation of public consciousness towards the acquisition of qualitatively new knowledge and skills is necessary for providing an effective description of the person in a quickly changing world. The new idea of education has to proceed not only from the idea of preparation of the growing-up person for maturity, the preparation assuming assimilation of knowledge, and involvement of the person in an active process of opening, world development. Educational influences have to provide a freedom of choice, identity of an educational way for the personality. Transition to self-education is connected with

another type of psychological change: education through self-education submits in this case to the purposes of personal growth and improvement, becomes the moment of mental activity of the person, a form of his cultural life.

Key words: educational innovations, models of behavior and life-styles, professional deformation.

Marina Shpecht

Novosibirsk State Pedagogical University, Department of Psychology, Novosibirsk, Russia
m.shpeht@yandex.ru

FEATURES OF FORMATION OF COMMUNICATIVE COMPETENCE IN THE COURSE OF TRAINING OF SPECIALISTS IN MILITARY INSTITUTION OF HIGHER EDUCATION

Summary: The article describes the psychological and pedagogical aspects of the formation of professional qualities of cadets at training in military higher education institution. The author investigated the communicative and organizational aptitude, interpersonal activity and their interaction on the example of cadets of military institute. The author shows the results of the research of the most important professional competences: communicative and organizational aptitudes, and interpersonal interaction, while taking into account the specificity of military profession. In the majority of cadets, the following was revealed: high communicative, organizational aptitudes; average and good indicators of the activity of communication. Statistically significant positive correlation was determined between the activity of communication and communicative tendencies ($r=0,72$; $p<0,05$), and organizational tendencies ($r=0,57$; $p<0,05$). Statistically significant positive correlation was determined between the activity of communication and communicative tendencies, and organizational tendencies. Cadets with high communicative and organizational skills take initiative to communicate and are active in military service. These are necessary qualities for military profession and help achieve effective communication. The results of empirical studies show that it is necessary to further investigate personality characteristics – communicative and emotional characteristics of communication activity, and the negative aspects of interpersonal communication. The author proposes use of the methods and techniques of active teaching (discussions, training, problem

tasks, etc.) for a successful formation of professional communication in the learning process in the military institution of higher education.

Key words: communicative and organizational skills, professional military activity, military professional competence, interpersonal interaction.

Edit Lezha, M.Sc.

Faculty of Education, Department of Psychology and Social Work, University of Shkodra “Luigj Gurakuqi“, Albania
editlezha@gmail.com

**THE ROLE OF PSYCHOLOGICAL EMPOWERMENT IN THE
EDUCATION SETTING; A THEORETICAL APPROACH**

Summary: The purpose of this paper is to give a theoretical analysis of the role of psychological empowerment in education settings and its relation to workplace stress. This study examines different organizational theories which also involve the role of environmental empowerment in teaching. Perceived powerlessness and insecurity in the workplace is detrimental to teachers' well-being as it results in reduced psychological well-being. Feelings of empowerment result in teachers having more positive attitudes in terms of their satisfaction at work as well as their commitment. Teachers who perceived themselves as empowered had increased work satisfaction and decreased likelihood to leave their profession. It has also been found that empowered teachers reported less job strain. Meaningful work may lead to positive feelings and as a result encourage employees to stay engaged in spite the challenging work circumstances. Recommendations of what kind of strategies should be used are given based on the deduction from the analyzed theoretical models.

Key words: education setting, teacher, psychological empowerment, occupational strains.

Мр Марко Мијатовић

Факултет друштвених знатности др Миленка Бркића, Свеучилиште „Херцеговина“, Босна и Херцеговина
marko.mijatovic@fdzmb.org

ОДГОЈ ДЈЕЦЕ У ОБИТЕЉИ

Сажетак: Напредак човјечанства и сувремене увјети захтијевају да се посвети позорност одгоју дјецe у обитељи. Одгој дјецe у обитељи даје значај остваривања изградње партнерства основне школе и обитељи, повећава мотивираност и задовољство свих који су укључени у одгојно-образовни процес. У овом раду ће се говорити о обитељи као фактор одгоја и улози одгоја кроз повјест. Пратит ће се повјесни развој обитељи, као и улога обитељи у одгајању дијетета. Послије ће бити објашњени типови обитељи. Велики значај за обитељ представља и педагошка клима у обитељи. Обитељ ће се пратити кроз облике педагошке климе, која има велики утјецај на развој и одрастање дијетета. Исто тако у раду ће се објаснити: морални одгој, интелектуални одгој, тјелесни одгој, естетски и радно - технички одгој, те значај истих за обитељски одгој. Поред овога у раду ће се говорити о средствима и методама обитељског одгоја која ће помоћи родитељима у одгајању дијетета. На крају рада ће се објаснити принципи обитељског одгоја.

Кључне ријечи: ученик, школа, обитељ, остваривање партнерства.

Marko Mijatovic, M.Sc.

Faculty of Social Sciences dr Milenko Brkić, University “Herzegovina“, Bosnia and Herzegovina

FAMILY UPBRINGING

Summary: The progress of the human kind and the modern-day conditions ask for attention to be drawn towards family upbringing. Family upbringing adds to the meaning of establishing a partnership between elementary school and the family, and increases motivation and satisfaction in all the people participating in the educational process. In this paper, the author writes about the family as a factor in the upbringing and about the role upbringing has had throughout history. The author follows the development of family through history and the role of the family in a child’s upbringing.

Family is observed through different forms of pedagogical climate that greatly influences child's growth and development. Furthermore, the author explains moral upbringing, intellectual upbringing, physical upbringing, esthetic and labor-technological upbringing, and their influence on family upbringing. In addition to that, the author writes about the means and methods of family upbringing which can help parents in raising a child. In the end, the principles of family upbringing are explained.

Key words: pupil, school, family, establishing a partnership.

Мр Ивана Бабић, мр Маријана Шкутор

Факултет природословно-математичких и одгојних знаности, Мостар, Босна и Херцеговина
babic.ivana@yahoo.ca

ПРОЦЕС САМОВРЕДНОВАЊА ОСНОВНЕ ШКОЛЕ

Сажетак: Самовредновање је процес развојне функције праћења напретка школе и добар инструмент за потицање квалитете школе и њихових организација. У циљу сталног унапређења квалитете образовања урађено је истраживање у 2012/2013. у Основној школи у Стоцу коришћењем методологије Индекса инклузивности. Инклузија се проучава преко три међусобно повезане димензије промицања школе: стварање инклузивне културе, креирање инклузивне политике и развијање инклузивне праксе. За прикупљање мишљења, процјену задовољстава, те приједлога за побољшање кориштене различите методе и инструменти који ће бит наведени у самом раду. SWOT анализом су препознате добре стране, односно квалитета и предности школе, те слабости и недостаци. Сви ученици знају коме се могу обратити за помоћ у школи када имају потешкоће са учењем или ако су доживјели неки облик насиља. Пригодом оцјењивања ученика наставници узимају у обзир способности, интересовања и знања ученика. Овим истраживањем се показало да постоје приоритети које треба побољшати у сврху цјелокупног одгојно образовног развоја ученика.

Кључне речи: самовредновање, основна школа, инклузивна пракса, компетенције ученика и наставника.

Ivana Babic, M.Sc., Marijana Skutor, M.Sc.

Faculty of Science and Education, Mostar, Bosnia and Herzegovina

THE PROCESS OF SELF-EVALUATION IN ELEMENTARY SCHOOL

Summary: Self-evaluation is a process of the developmental function of monitoring a school's progress and a good tool to encourage quality improvement of schools and their organization. The research was done in Stolac elementary school in the academic 2012/2013 using the Index of inclusion method with the goal of constant improvement of education quality. Inclusion was studied through three interlinked dimensions of school's improvement: creating an inclusive culture, constructing an inclusion policy and developing inclusion practices. Various methods that will be elaborately discussed in the paper were used to gather opinions, to assess contentment and to gather proposals for improvement. SWOT analysis was used to determine the good sides, qualities and advantages of the school, but also its weaknesses and faults. Every student knows whom to address for help in case they have studying difficulties or have suffered any kind of violence. During student evaluation, teachers take into consideration their students' abilities, interests and knowledge. The research also showed there are priorities that need to be improved in order to enhance the overall students' educational development.

Key words: self-evaluation, elementary school, inclusive practice, students' and teachers' competences.

Мр Алма Тртовац Дедечић

Учитељски факултет, Универзитет у Београду, Република Србија
alma.trtovac@gmail.com

КОМПЕТЕНЦИЈЕ ВАСПИТАЧА У КУЛТИВИСАЊУ ДЕЧЈИХ МУЗИЧКИХ ИГАРА У САВРЕМЕНОМ ВАСПИТАЊУ И ОБРАЗОВАЊУ

Сажетак: Циљ васпитно-образовног рада је да подстиче, развија и негује музичко стваралачке способности деце за активним бављењем музиком, разумевањем порука музичких дела. Тиме се култивишу музичке, естетске и психофизичке способности личности у целини. Култивисање дечје музичке игре један је од најсложенијих проблема педагогије, опште и посебних методика васпитно-

образовног рада са децом млађег узраста у савременом образовању. С обзиром на захтев да музичку игру не треба претворити ни у задатак за извршавање и учење, нити искључиво рачунати на њен спонтани развој, поставља се питање како је могуће култивисати игру да би се њоме развијале стваралачке, музичке и моторичке способности. У култивисању музичке игре треба поћи од неговања дечјег покрета, а затим прелазити на развијање ритма и мелодије ка језику, ликовним, драмским и другим елементима.

Кључне речи: култивисање игре, музика, предшколски узраст, педагогика.

Alma Trtovac Dedeic, M.Sc.

Teacher Training Faculty, University of Belgrade, The Republic of Serbia

COMPETENCES OF TEACHERS FOR CULTIVATING CHILDREN'S MUSIC GAMES IN MODERN-DAY EDUCATION

Summary: The aim of the educational work is to encourage, develop and nurture musical and creative abilities of children needed for their active engagement in understanding music and the message of musical works. In this way, a person's musical, aesthetic, and mental and physical abilities are cultivated. In modern-day education, cultivating children's music games is one of the most complex issues of pedagogy and general and specific methodologies of early education. If we keep in mind the requirement that the teacher should not turn a music game into a learning task nor rely on its spontaneous development, we are left with the question of how it is possible to cultivate the game in order to use it for the development of creative, musical and motor skills. When cultivating a music game, we should start from fostering the children's movement, and then move on to the development of rhythm and melody, and proceed towards language, art, drama and other elements.

Key words: cultivating games, music, preschool age, pedagogy.

Mr Марко Станковић, мр Марија Јордановић, мр Сања Јанковић
Учитељски факултет у Врању, Универзитет у Нишу, Република Србија
markos@ucfak.ni.ac.rs

ПРИМЕНА ПРОГРАМСКОГ ПАКЕТА *GEOGEBRA* У ЦИЉУ ОСАВРЕМЕЊИВАЊА НАСТАВЕ МАТЕМАТИКЕ

Сажетак: У савременом систему образовања оспособљавање наставника за употребу образовних софтвера у настави постаје императив. *GeoGebra* је један од програмских пакета који нуди изузетно велике могућности за наставу и учење математике. То је динамички математички софтвер отвореног кода који повезује геометрију, алгебру, аритметику и математичку анализу. Највећа предност *GeoGebra* у односу на традиционалну наставу је могућност интерактивне манипулације објектима. У раду су описане могућности примене овог програма у циљу осавремењивања наставе врло атрактивним интерактивним материјалима. Такође, рад илуструје употребу *GeoGebra* на конкретним примерима за различите узрасте. Текст садржи и корисне линкове ка занимљивим *web* страницама са квалитетним садржајима, форумима и упутствима за рад у овом програму.

Кључне речи: образовни софтвер, *GeoGebra*, настава математике, интерактивна настава.

Marko Stankovic M.Sc., Marija Jordanovic, M.Sc., Sanja Jankovic, M.Sc.

Teacher-Training Faculty in Vranje, University of Nis, The Republic of Serbia

USING *GEOGEBRA* SOFTWARE PACKAGE TO MODERNIZE THE TEACHING OF MATHEMATICS

Summary: In the modern educational system, teacher training for the use of educational software in teaching becomes an imperative. *GeoGebra* is one of the software packages that offers extremely large possibilities for teaching and learning mathematics. It is a dynamic mathematical open-source software that joins geometry, algebra, arithmetic and mathematical analysis. The greatest advantage of *GeoGebra* compared to traditional teaching is the possibility of interactive manipulation of objects. The paper describes the possibilities of this program in order to modernize teaching by very attractive interactive materials. Also, the paper illustrates the use of

GeoGebra on concrete examples for different ages. The text contains useful links to interesting web sites with quality contents, forums and instructions for using this program.

Key words: educational software, *GeoGebra*, teaching mathematics, interactive teaching.

Мр Марина Токин

Филозофски факултет, Универзитет у Новом Саду, Република Србија
marinatokin@gmail.com

ПРАКТИЧНА ПРИМЕНА ПРИНЦИПА КОМУНИКОЛОГИЈЕ У НАСТАВИ СРПСКОГ ЈЕЗИКА

Сажетак: Неопходан услов успешне наставе је добра комуникација. Рад испитује начин развијања културе изражавања ученика, кроз практичну примену основних принципа педагошке комунологије у настави српског језика (у старијим разредима основне школе). Могућа методичка решења, креирана у складу са програмским захтевима језичке културе, и потврђена у пракси, акценат стављају на подизање нивоа међувршњачке комуникације. Радом се настоји доказати да се позитивном наставном комуникацијом подстиче стваралаштво, креативност, самосталност ученика и да се подизањем нивоа културе изражавања утиче на ефикасност целокупног наставног процеса.

Кључне речи: култура изражавања, комунологија, говорна вежба, писмена вежба.

Marina Tokin, M.Sc.

Faculty of Philosophy, University of Novi Sad, The Republic of Serbia

THE PRACTICAL APPLICATION OF THE MAIN PRINCIPLES OF COMMUNICOLOGY IN SERBIAN LANGUAGE CLASSES

Summary: A necessary condition for successful teaching is good communication. The paper examines the way students develop their culture of speech, through the application of basic principles of educational communicology in Serbian language classes (in the higher grades of primary school). Possible methodological solutions, created according

to program requirements of language culture, and confirmed in practice, put the emphasis on raising the level of peer communications. This paper demonstrates that positive communication in education encourages creativity, independence of students and raises their level of speech culture which has a positive affect on the efficiency of the overall learning process.

Key words: culture of speech, communicology, speech practice, writing practice.

Мр Виолета Петковић

Педагошки завод Војводине, Нови Сад, Република Србија
violeta.petkovic@gmail.com

Изабела Халас, мастер

Предшколска установа „Радосно детињство“, Нови Сад, Република Србија

УТИЦАЈ ПРОФЕСИОНАЛНОГ РАЗВОЈА ВАСПИТАЧА НА ПОДИЗАЊЕ КОМУНИКАТИВНИХ КОМПЕТЕНЦИЈА У РАДУ СА РОДИТЕЉИМА

Сажетак: Савремени трендови у васпитању и образовању имају тенденцију развоја компетенција васпитача који унапређују примену савремених знања, али и комуникативних процеса неопходних за изградњу сарадничких односа и пуне подршке на релацији васпитач–дете–родитељ. У раду се разматра значај испуњења општих циљева васпитања и образовања који су у васпитној функцији породице, даљем васпитању и образовању деце, укључивању у друштвену заједницу и развијању потенцијала детета као претпоставке за развој друштва и његов напредак. Полазиште рада је реализовани акредитовани програм *Како припремити и водити успешан родитељски састанак* који је акредитован за школску 2012/2013. и 2013/2014. годину у Каталогу (www.zuov.rs) и изведен за 15 група васпитача запослених у Предшколској установи „Радосно детињство“, Нови Сад. Анализирани су радови васпитача након реализације тематских родитељских састанака уз креиране евалуационе листове за родитеље у функцији мерења задовољстава. Приказани радови указују на значај циља и садржаја преноса порука које утичу на ставове родитеља, помажу обликовању боље комуникацијске културе и обликовању аутентичне атмосфере у васпитној групи.

Кључне речи: сараднички односи, успешна комуникација, родитељски састанци, подршка.

Violeta Petkovic, M.Sc.

Pedagogical Institute of Vojvodina, Novi Sad, The Republic of Serbia

Izabela Halas, M.A.

Preschool Institution "Radosno detinjstvo", Novi Sad, The Republic of Serbia

THE IMPACT OF PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF EDUCATORS ON RAISING COMMUNICATIVE COMPETENCES IN WORKING WITH PARENTS

Summary: Current trends in education impose the development of competences of teachers who promote the application of their up to date knowledge and communicative processes necessary for building collaborative relationships and full support between the teacher, the child and the parents. This paper discusses the importance of reaching the basic goals of education which serve the educational function of the family, further education and the education of children, involvement in the community and the development of a child's potential as a precondition for a society's development and progress. The starting point of this paper is the accredited program *How to prepare and perform a successful parents meeting* accredited for the academic 2012/2013 in the Catalog (www.zuov.rs) and realized in 15 groups of teachers employed in PI "Radosno detinjstvo", in Novi Sad. The authors analyze the papers written by teachers after the implementation of thematic meetings with parents followed by evaluation sheets designed to measure parents' satisfaction. The papers analyzed here draw attention to the importance of the goal and the content of communicated messages that affect the attitudes of parents, help teachers in shaping a better communication culture and in shaping the authentic atmosphere in the kindergarten group.

Key words: collaborative relationships, successful communication, parent-teacher meetings, support.

Мр Соња Величковић

Висока школа за васпитаче струковних студија, Алексинац, Република Србија

sonja_velickovic@hotmail.com

**УВОЂЕЊЕ ИНФОРМАЦИОНЕ ТЕХНОЛОГИЈЕ
У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ РАДУ ВАСПИТАЧА
СА ПРЕДШКОЛСКОМ ДЕЦОМ**

Сажетак: Примена информационе технологије у васпитно-образовном раду са децом предшколског узраста представља новину, која споро улази у нашу васпитно-образовну праксу и која тек треба да покаже своју ефикасност и у нашим условима. Васпитач је прва стручна особа која децу предшколског узраста уводи у свет науке и технике у свим њеним појавним облицима. Да би васпитач у васпитно-образовном раду са децом користио рачунар, неопходно је да поседује основно информатичко знање, затим и знање о методичко-дидактичкој употреби образовног софтвера, али и да зна да организује разноврсне активности које ће развити дечју радозналост, креативност, интерактивни однос са другом децом, логичко мишљење. У раду се указује на значај и потребу осавремењивања рада васпитача применом различитих дигитализованих садржаја који у многоме могу да олакшају њихов свакодневни рад, а са друге стране примена дидактичких програма и те како могу да подигну квалитет васпитно-образовног рада са децом предшколског узраста.

Кључне речи: професионални развој, информационе технологије, васпитач.

Sonja Velickovic, M.Sc.

Preschool Teachers' Training College in Aleksinac, The Republic of Serbia

**INTRODUCING INFORMATION TECHNOLOGY
IN PRESCHOOL EDUCATION**

Summary: The application of information technology in educational work with preschool children is an innovation, which is slowly entering our educational practices and has yet to demonstrate its effectiveness in our conditions. The preschool teacher is the first professional who introduces children into the world of science and technology in all its forms. In order to be able to use the computer in kindergarten classroom, the teacher needs

to have basic computer knowledge, knowledge on the methodological and didactic principles of using educational software, but also to know how to organize a variety of activities to develop a child's curiosity, creativity, interactive relationships with other children, and logical thinking. The paper points out the importance and the need to modernize preschool teaching by applying different digitalized contents and didactic programs that can be of great help in teachers' daily activities and significantly improve the quality of preschool education.

Key words: professional development, information technology, preschool teacher.

Мр Валерија Вечен-Фунда

Висока школа струковних студија за менаџмент и пословне комуникације,
Сремски Карловци, Република Србија
valerijave58@gmail.com

Јелена Портнер Павићевић

Прва Основна школа, Вараждин, Република Хрватска

Горан Фунда

Висока школа за пословање и управљање „Балтазар Адам Крчелић“, Запрешић, Република Хрватска

ЕЛЕКТРОНИЧКО УЧЕЊЕ ДОСТУПНО СВИМА

Сажетак: Због великих предности све чешће се користи технологија у поучавању и преносу информација. Не постоји јединствени термин и дефиниција која се користи за то, али најчешће се употребљава електронско учење, онлајн учење или учење потпомогнуто рачунаром/интернетом. Електронско учење подразумева да је онај који учи удаљен од водитеља или предавача, да користи неки облик технологије (најчешће рачунар) како би имао приступ наставним материјалима, да користи технологију како би комуницирао с водитељем или предавачем и другима који уче, те да му је пружен неки облик подршке. Стратешка је одлука оног који поучава (и/или дизајнира) и институције која нуди електронско учење осигуравање приступа образовним материјалима и настави. Неопходна је технологија, али и свест о важности приступачности наставног материјала свима без обзира на могућа ограничења. Помоћна технологија је технологија намењена особама с разним врстама инвалидитета као и особама старије животне доби. Помаже превладавању моторичких, сензорних и когнитивних ограничења те равноправном партиципирању у акти-

вностима образовног процеса. Примери су прилагођене тастатуре или миш за особе с моторичким оштећењима. Осим прилагођеног хардвера, универзални дизајн образовног материјала и информациона приступачност одговара на потребе, како циљане групе тако и свих осталих корисника.

Кључне речи: електронско учење, помоћне технологије, приступачност.

Valerija Vecei-Funda, M.Sc.

College of Professional Studies for Management and Business Communication, Sremski Karlovci, The Republic of Serbia

Jelena Portner Pavicevic

First Elementary School, Varazdin, The Republic of Croatia

Goran Funda

College of Business and Management “Baltazar Adam Krcelic”, Zapresic, The Republic of Croatia

E-LEARNING ACCESSIBLE TO ALL

Summary: The use of technology in teaching and transferring information is becoming more frequent due to its many advantages. There is no single definition for this way of teaching, but the most commonly used terms are e-learning, online learning and computer/internet-aided learning. Electronic learning implies that a learner is separated from the tutor or instructor and uses some form of electronic technology (usually a computer) to access the learning materials, to communicate with the tutor or instructor and other learners and to receive some form of support through the same technology. Providing the access to educational materials and teaching is a strategic decision made by the one who teaches (and/or designs software) and the institution that offers e-learning. Except technology, the awareness of the importance of accessibility of teaching materials to all without regard to possible limitations is important as well. Assistive technology is technology designed for people with various types of disabilities and the elderly. It helps them overcome the motor, sensory and cognitive limitations and enables equal participation in the activities of the educational process. Examples are adapted keyboard or mouse for people with motor impairments. In addition to custom hardware, universal design of educational materials and information accessibility respond to the needs of target groups and all the other users.

Key words: e-learning, assistive technology, accessibility.

Мр Ивана Ђ. Ђорђевић

Висока школа струковних студија за образовање васпитача „Михаило Палов“, Вршац, Република Србија
ivanacurcin@yahoo.com

**СТАВОВИ ВАСПИТАЧА КАО ПУТОКАЗИ КА
УНАПРЕЂИВАЊУ КУЛТУРЕ ГОВОРА ДАРОВИТЕ ДЕЦЕ У
ПРЕДШКОЛСКИМ УСТАНОВАМА**

Сажетак: У овом раду интерпретирају се резултати испитивања ставова васпитача о идентификацији даровите деце за језик из предшколских установа у Београду, Панчеву, Вршцу и Пљевљима (Црна Гора). Циљ испитивања је да се уоче критеријуми, којима се идентификују деца надарена за језик, присутни у васпитачкој пракси, те размотре могући методички поступци за подстицање језичког стваралаштва даровитих у предшколским установама. Према исказима васпитача, децу која су даровита за језик карактерише: флуентан језички израз, флексибилност, оригиналност, неукалупљивост, проницљивост и дивергентно мишљење; надарени предшколци (намерно) мењају интонацију гласа када желе да *делују* језиком, реагују на неправилно акцензоване речи, служе се гестом и мимиком у говорничким наступима, траже од васпитача да им покажу како језиком могу утицати на саговорнике, што је у домену културе говора. Ови искази васпитача послужили су као путокази за осмишљавање језичких игара за афирмацију језичког стваралаштва и унапређивање говорне културе даровитих предшколаца, што је уједно и припрема деце за школовање (када ће се деца са елементима културе говора упознати са теоријског становишта). У раду се даје и кратак осврт на компетенције васпитача за извођење активности из области културе говора.

Кључне речи: култура говора, даровити, језичке игре.

Ivana Dj. Djordjev, M.Sc.

Preschool Teachers' Training College "Mihailo Palov", Vrsac, The Republic of Serbia

TEACHERS' ATTITUDES AS A GUIDE TOWARDS IMPROVING THE GIFTED CHILDREN'S CULTURE OF SPEECH IN PRESCHOOL INSTITUTIONS

Summary: In this paper, we interpret teachers' attitudes towards identification of linguistically gifted children in preschool institutions in Belgrade, Pancevo, Vrsac and Pljevlje (Montenegro). The aim of the study was to detect the criteria for identifying linguistically gifted children existing in the teaching practice and to discuss possible methodological procedures for the promotion of linguistic creativity of gifted children in preschool institutions. According to teachers' statements, linguistically gifted children are characterized by verbal fluency, flexibility, originality, distinction, insight and divergent thinking; gifted preschoolers (intentionally) change the intonation of their voice when they want to *act* with their language, they react to improperly accented words, use gestures and mimic expressions when speaking, ask their teachers to show them how they can affect the interlocutors with their language, which all falls within the domain of speech culture. These preschool teachers' statements have been used as guidelines for designing linguistic games for the affirmation of linguistic creativity and further development of gifted preschoolers' speech culture, which is at the same time preparation of these children for school. The paper also gives a brief overview of teachers' competences for carrying out activities designed for speech culture development.

Key words: culture of speech, gifted children, linguistic games.

Мр Ивана Иконић

Висока школа струковних студија за менаџмент и пословне комуникације,
Сремски Карловци, Република Србија
ikonici@nscable.net

ЈЕДАН ВИД РЕКОНСТРУКЦИЈЕ СРЕМЧЕВЕ БЕЛЕЖНИЦЕ У ФУНКЦИЈИ УСПЕШНЕ РЕЦЕПЦИЈЕ ПОП ЂИРЕ И ПОП СПИРЕ

Сажетак: Рецепција Сремчевог романа *Поп Ђира и поп Спира* зависи од „хоризонта очекивања” ученика који у појединим сегментима

значањски може бити изневерен. Том семантичком јазу „доскочили” су приређивачи овог издања из 2010. године (Креативни центар) кроз својеврсни вид реконструкције Сремчеве књижевне бележнице и укупног Сремчевог поетичког поступка. Реверзибилним поступком Сремчев роман о банатским свештеницима поред препознатљивог „словног дезена” на маргинама добија релевантна, додатна објашњења, текстуалне и визуелне природе. Читалац нове генерације уз примарни текст добија и одговарајући контекст за разумевање (прилагођен животном искуству, непознато постаје познато), што највише подсећа на реконструисање бележница. Оваква интеракција (примењен методички принцип очигледности) отвара нове могућности у настави, дајући јој ширу образовну перспективу, посебно за упознавање приватног живота Срба у 19. веку. Објашњења непознатих речи на периферији странице, фотографије етнографске вредности, цртежи-илустрације карикатурално хумористичког проседа (својственог Сремчевој поетици) у служби су разумевања прочитаног текста у центру. Таквом међусобном интеракцијом постигнут је један вид реконструкције Сремчеве бележнице која омогућава позитиван рецепцијски моменат.

Кључне речи: Стеван Сремац, *Пон Ћира и пон Спира*, реконструкција, „хоризонт очекивања”, методика наставе српског језика.

Ivana Ikonic, M.Sc.

College of Professional Studies for Management and Business Communication,
Sremski Karlovci, The Republic of Serbia

ONE WAY OF RECONSTRUCTING SREMAC'S NOTEBOOKS WHICH RESULTS IN AN ENHANCED RECEPTION OF *PRIEST ĆIRA AND PRIEST SPIRA*

Summary: The reception of Sremac's novel *Priest Ćira and Priest Spira*, relies heavily on the students' "horizon of expectation" which often happens to be semantically impaired. In an attempt to bridge this semantic gap, the authors of the 2010 edition (Kreativni centar) used an extraordinary method to reconstruct Sremac's literary notebooks and the whole poetic procedure Sremac used when writing. This reverse process complements the recognizable "textual pattern" of the novel about two priests in Banat with textual and visual explanations given on the margins. Along with the primary text, a present-day reader gets the corresponding context which improves their understanding (it is adapted to correspond to life experience

of readers, the unfamiliar becomes familiar), which is very similar to the act of reconstructing notebooks. Such an interaction (application of methodological principle of exactness) opens new opportunities for teaching, providing the teaching process with a broader educational perspective, especially for learning about the life of Serbian people in the 19th century. Explanations of the unfamiliar vocabulary given on the margins, ethnographically valuable photographs, drawings-illustrations done with a lot of humor (typical of Sremac's literary style) all serve the purpose of better understanding the text in the centre. Such interaction of diverse instruments results in what we can call the reconstruction of Sremac's notebooks.

Key words: Stevan Sremac, *Priest Cira and Priest Spira*, reconstruction, "horizon of expectation", methodology of teaching Serbian language.

Мр Србислава Павлов, мр Снежана Ладичорбић

Висока школа струковних студија за образовање васпитача у Кикинди, Република Србија
srbislavapavlov@yahoo.com

КОМУНИКАТИВНЕ ИГРЕ У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ РАДУ

Сажетак: Комуникација је важан аспект васпитно-образовног процеса, па је неки педагози сматрају и његовом суштином. Настава се може схватити као процес међуљудске комуникације која је усмерена на васпитање и образовање, односно на целокупан развој личности ученика. Потребно је да сви видови комуникације буду такви да деца прихвате, интерпретирају и усвоје комуникациону поруку. Усклађеност са биопсихофизичким узрастом ученика, јасност и повратност, основни су услови успешног остваривања наставне комуникације. Ауторке се у раду фокусирају на конкретне примере. Представљене су интерактивне, креативне, комуникативне игре чији је циљ иновирање васпитно-образовног рада васпитача и учитеља. Понуђене су занимљиве технике које могу да се примене у пракси како би помогли ученицима разредне наставе, као и деци предшколског узраста, да развију своје комуникативне, сарадничке и креативне способности.

Кључне речи: комуникација, комуникативне игре, ученик, васпитно-образовни рад.

Srbislava Pavlov, M.Sc., Snezana Ladicorbic, M.Sc.

Preschool Teachers' Training College in Kikinda, The Republic of Serbia

COMMUNICATIVE GAME IN THE EDUCATIONAL PROCESS

Summary: Communication is an important aspect of the educational process, and according to some educators, its essence. Classes can be understood as a process of interpersonal communication that is focused on education, and on the overall personality development of students. It is necessary that all forms of communication are such that children accept, interpret and acknowledge a communication message. Compliance with biopsychophysical age of the students, clarity and reversibility are the basic conditions for effective communication in class. The authors of the paper focus on concrete examples. They represent interactive, creative, communicative games aimed at innovating the educational work of preschool and elementary school teachers. They suggest interesting techniques that can be applied in practice in order to help pupils in the lower grades of elementary school, as well as preschool children, develop their communicative, collaborative and creative skills.

Key words: communication, communication games, student, educational process.

Мр Ангела Месарош-Живков

Висока школа струковних студија за образовање васпитача у Кикинди,
Република Србија

angelamesaros.zivkov@gmail.com

РЕКРЕАТИВНЕ АКТИВНОСТИ СТУДЕНАТА ВИСОКЕ ШКОЛЕ СТРУКОВНИХ СТУДИЈА ЗА ОБРАЗОВАЊЕ ВАСПИТАЧА

Сажетак: Савремено друштво у физичкој култури види могућност за опстанак људске врсте и друштвени напредак. Неукључивање човека у специфичне кретне активности, односно планског и систематичног телесног вежбања, спутава развој човековог потенцијала. Рекреативни спорт је област спорта која обухвата бављење спортским активностима ради одмора и рекреације, унапређивања здравља или сопствених резултата у свим сегментима популације. То је активност човека која се одвија у слободно време, по властитом избору, а задовољава његове потребе и интересовања за

стваралаштвом, доприноси оживљавању и освеживању физичких и психичких моћи човека. У истраживање ће бити укључени студенти Високе школе струковних студија за образовање васпитача у Кикинди свих година. Проблем рада је да се утврди да ли се студенти баве рекреативним активностима у току слободног времена, који су најзаступљенији садржаји и студенти које године су процентуално највише физички активни. За прикупљање података користиће се анкета. Циљ истраживања је да се утврди у којој мери и којим рекреативним активностима се баве студенти у слободном времену, који су фактори неактивности и који су предлози за побољшавање услова бављења рекреацијом.

Кључне речи: студент, рекреативне активности, слободно време.

Angela Mesaros-Zivkov, M.Sc.

Preschool Teachers' Training College in Kikinda, The Republic of Serbia

RECREATIONAL ACTIVITIES OF PRESCHOOL TEACHERS' TRAINING COLLEGE STUDENTS

Summary: The society today considers physical culture to be the one which can enable survival of the human kind and ensure social progress. If a person fails to get involved in specific physical activities, i.e. planned and systematic physical exercise, their potential growth is restricted. Recreational sport is a sports field which includes practicing sports as a mode of relaxation and rest, whereas improving one's health or one's results in all the segments of a population. Recreational sports is a matter of choice, people practice it in their spare time, and still it satisfies their needs and creative interests and contributes to animating and refreshing a person's physical and mental powers. This research shall involve students of all three years of study of Preschool Teachers' Training College in Kikinda. The article's problem is to determine whether students practice recreational activities in their spare time, what sports are most popular and what year's students are proportionally most physically active. A survey shall be used for gathering data. The goal of the research is to determine to what extent students practice recreational sports in their spare time and which sport activities are practiced, which factors cause the lack of physical activity and what the suggestions for improving conditions necessary to practice recreational sports are.

Key words: college student, recreational activities, spare time.

Мр Јулијана Зрно

Школа за моду и дизајн, Загреб, Република Хрватска

julijana.zrno@gmail.com

ПРОФЕСИОНАЛНЕ КОМПЕТЕНЦИЈЕ СТРУКОВНИХ НАСТАВНИКА

Сажетак: Педагошким истраживањима у свијету, али и Хрватској у неопходној мјери припада проучавање курикулума педагошко-дидактичке изобразбе струковних наставника. Квалитети образовања предметних наставника у значајној мјери придоноси педагошко-дидактичка изобразба. У том смислу помно планиран и добро осмишљен курикулум педагошко-дидактичке изобразбе струковних наставника може увелико придонијети њиховој оспособљености на оној разини изврности која осигурава просперитет и напредак. Први корак у процесу планирања и промјене курикулума је процјена тренутног стања и потреба у изобразби струковних наставника. Истраживање, чији су резултати приказани у овоме раду бави се анализом хрватског модела изобразбе наставника струковног образовања, компарацијом хрватског и еуропског састава изобразбе наставника струковног образовања те стјецање увида у актуално стање са стајалишта струковних наставника. Резултати истраживања указују на потребу за побољшањем квалитете иницијалног образовања наставника, које би наставнике требало припремити за сложене и неријетко стресне задаће и одговорности.

Кључне речи: курикулум, струковни наставници, педагошко-психолошка изобразба, изобразба струковних наставника.

Julijana Zrno, M.Sc.

High School for Fashion, Leather and Design, Zagreb, The Republic of Croatia

PROFESSIONAL COMPETENCES OF VOCATIONAL TEACHERS

Summary: Analysis of the vocational teachers' pedagogical and didactic training curriculum is an important part of pedagogical research in the world, and in Croatia. Pedagogical and didactic training contributes largely to the quality of vocational teachers' training in general. Therefore, carefully planned and well-designed curriculum for pedagogical and didactic training of vocational teachers can greatly contribute to their competence on the level of excellence that enables prosperity and progress.

The first step in the process of planning and developing a curriculum is the assessment of the current situation and needs in vocational teachers' training. In this process, special importance is given to empirical analysis of the teachers' attitudes, based on first-hand experiences of vocational teachers in the educational process and the process of applying the acquired knowledge in their everyday work. The results of the research indicate a need for improving the quality of the initial teacher training which is supposed to prepare teachers for complex and often stressful tasks and responsibilities.

Key words: curriculum, vocational teachers, pedagogical and psychological training, training of vocational teachers.

Мр Сања Јовановић

Центар за културу „Сирмиумарт“, Сремска Митровица, Република Србија
sanjica@neobee.net

МЕДИЈСКА КОМПЕТЕНЦИЈА НАСТАВНИКА – РАСКОРАК ТЕОРИЈЕ И ПРАКСЕ

Сажетак: Постмодерно друштво обележавају специфичности и утицаји нових медија на децу и одрасле. Изграђивање правилног односа и приступа медијима, медијским садржајима и порукама, захтева да се сваки појединац оспособи за критичку рефлексију. У томе изузетан значај имају медијска компетенција и писменост наставника и постојање медијског образовања на свим нивоима школовања. Без тога нема ни медијски компетентних ученика ни сада, ни убудуће. Медијска компетенција и њени концепти одликују се комплексношћу-мноштвом конститутивних елемената, крајњих циљева и исхода. И она треба да буде део система оквира наставничких компетенција заступљених у националним и регионалним стратегијама професионалца у 21. веку, личних и професионалних вештина и квалитета и сталног професионалног усавршавања. С обзиром на то, очито је да је у погледу важности стицања медијске компетенције наставника (тима и ученика) код нас присутан раскорак теорије и праксе. То узрокују многи фактори. Овим радом желимо да критички сагледамо и образложимо реално стање са аспекта очекиваног и (не)реализованог и да укажемо на неке од смерница и могућности за превазилажење присутних противречности.

Кључне речи: постмодерна, нови медији, медијске компетенције, наставник, школско образовање.

Sanja Jovanovic, M.Sc.

Cultural Centre “Sirmiumart”, Sremska Mitrovica, The Republic of Serbia

MEDIA COMPETENCE OF TEACHERS – THE GAP BETWEEN THEORY AND PRACTICE

Summary: Postmodern society is marked by peculiarity and the influence the new media have on children and adults. Building the right attitude and approach to media, media content and messages, requires that every individual is capacitated for critical reflection. Media competence and literacy of the teacher, as well as the existence of media education on all levels of education, are of great importance. Without all that, there can be no media competent pupils, neither now nor in the future. Media competence and its concepts are distinguished by their complexity – a great number of constitutive elements and final aims and goals. It should also be part of the framework of teachers’ competences presented in national and regional strategies of professionals in the 21st century, part of teachers’ personal and professional skills and qualities and constant professional development. In relation to all that, there is an obvious gap between theory and practice when it comes to the importance of acquiring media competence of teachers (and therefore pupils). This gap is caused by a number of factors. In this paper we want to offer a critical overview and an explanation of the current situation, from the aspect of the expected and the (un)realized, and to indicate some of the guidelines and possibilities for overcoming the existing contradictions.

Key words: postmodern society, new media, media competence, teacher, school.

Мр Славица Димитријевић

Дом за децу и омладину „Петар Радовановић“ Ужице, Република Србија
dimitrijevic73@open.telekom.rs

Радоје Стопић

Министарство просвете, науке и технолошког развоја, Београд, Република Србија

УТИЦАЈ РАЗЛИЧИТЕ ВРСТЕ И ДУЖИНЕ БОРАВКА У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОЈ УСТАНОВИ НА РАЗВОЈ МОТОРИКЕ ПРЕДШКОЛСКЕ ДЕЦЕ

Сажетак: Резултати анализе варијансе трансверзалног истраживања и укрштања варијабли различите врсте боравка деце у

предшколским установама (целодневно, полудневно и „скраћени боравак”) и различите дужине боравака деце у њима (од јасленог до предшколског узраста) са моторичким способностима предшколске деце показује да су најуспешнија деца она која су боравила у вртићу полудневно (6 часова), затим која су боравила у школи „скраћено” (4 часа), док су најлошије резултате постигла деца која су боравила целодневно (10 часова). Деца која су боравила у вртићима од јасленог узраста била су успешнија од деце која су касније кренула у вртић у 4 од 7 испитиваних моторичких тестова. Упоређивањем добијених резултата са резултатима досадашњих истраживања, аутори истичу бројне предности тестирања деце предшколског узраста које представља одличну основу за полазак у школу.

Кључне речи: анализа варијансе, моторичке способности, целодневни боравак, полудневни боравак, предшколски узраст.

Slavica Dimitrijevic, M.Sc.

Children and Youth Home “Petar Radovanovic”, Uzice, The Republic of Serbia

Radoje Stopic

Ministry of Education, Science and Technological Development, Belgrade, The Republic of Serbia

DIFFERENT TYPES AND LENGTHS OF STAY IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS AND THEIR INFLUENCE ON THE DEVELOPMENT OF MOTOR SKILLS OF PRESCHOOL CHILDREN

Summary: The authors of the paper analyzed the variance of transverse research and intersected the variables of different types of children’s stay in kindergartens (full-day, half-day and the “shortened stay”) and different lengths of children’s attendance (from nursery to preschool age) with motor skills of preschool children. The results show that the most successful were the children who spent half a day in kindergarten (6 hours a day), then those who stayed for “shortened“ period (4 hours a day), while the worst results were achieved by children on full-day regime (10 hours a day). The children who attended kindergarten from the nursery level were more successful than those who started attending later in 4 tests of motor skills out of 7 studied. After comparing the results obtained with the results of previous researches, the authors point out numerous advantages of testing preschool children since it provides an excellent basis for school.

Key words: analysis of variance, motor skills, full-day care, half-day care, preschool children.

Мр Косана Бачкуљин-Рилке, Мелита Гомбар, мастер

Основна школа „Фејеш Клара“, Кикинда, Република Србија

kosana.backuljin@gmail.com

ИГРА У РАЗРЕДНОЈ НАСТАВИ ЛИКОВНЕ КУЛТУРЕ

Сажетак: Стваралаштво и стваралачко мишљење је битан предуслов за напредак друштва. У савременом свету све више се тежи ка стваралачким променама како у привреди, тако и у образовању. Стога није случајно да се данас све више, у актуелним дидактичко-методичким упутствима за реализацију наставе, наглашавају захтеви за примену игре у образовним активностима. Из тих разлога проистекла је и потреба за интересантнијом и квалитетнијом наставом ликовне културе, где ће дете бити активан учесник, а не пасиван посматрач, и игра подстиче његову идеју, машту, те самим тим долази до креативнијег, интересантнијег и оригиналнијег решења. У раду су приказане карактеристике дечје игре, њихова класификација и врсте, као и могућности њихове примене у настави ликовне културе.

Кључне речи: разредна настава, настава ликовне културе, игра, стваралаштво.

Kosana Backuljin-Rilke, M.Sc., Melita Gombar, M.A.

Primary School “Feješ Klara”, Kikinda, The Republic of Serbia

GAME-BASED ACTIVITIES IN ART CLASSES IN LOWER ELEMENTARY SCHOOL

Summary: Creativity and creative thinking are essential prerequisites for the progress of society. The modern world is insisting on creative changes both in economy and in education. Therefore, it is not a coincidence that today, in the current didactic and methodological guidelines for teaching, more emphasis is being put on the application of games in educational activities. This resulted in the need for more interesting art classes that will also be of a better quality, classes in which a child will be an active participant and not a passive observer, and where the game will encourage

his ideas and imagination, thus helping him reach a more creative, more interesting and more original solution. The paper presents the characteristics of children's play, its classification and subtypes and the possibilities for its application in teaching art.

Key words: lower elementary school, art education, play, creativity.

Мр Олгица Бабић-Бјелић

Предшколска установа, Зрењанин, Република Србија
bjelic@sbb.rs

УНАПРЕЂИВАЊЕ КОМПЕТЕНЦИЈА ЗА УЧЕЊЕ И ПОУЧАВАЊЕ КРОЗ ПСИХОЛОШКЕ РАДИОНИЦЕ „ШЕШИР ЗА РАЗМИШЉАЊЕ”

Сажетак: У раду су представљени резултати извођења радионица „Шешир за размишљање” са 240 деце од 5,5 до 6,5 година у Предшколској установи у Зрењанину. Реч је о 4 радионице: „Размисли мало о... о... о размишљању”, „Шта нам треба за размишљање”, „Зашто је важно да људи размишљају?” и „Нацртај проблем, нацртај решење проблема”. Циљеви радионица су: да размишљање буде деци представљено као самостална активност; да се деца усредсреде на процес размишљања, да размишљају о свом размишљању; да уоче повезаност размишљања са спољашњим радњама, да уоче везу између размишљања и осећања; да уче како да у глави смишљају разне начине за остварење постављених циљева. Примена радионица показала је да су остварени сви циљеви. Радионице су осмишљене као метод за спровођење истраживања „Шта деца предшколског узраста мисле о размишљању?”. Резултати истраживања: 57% деце мисли да људи размишљају када треба да реше неки проблем, 24% мисли да људи размишљају да би сачували живот, здравље и имовину, 13% мисли да људи размишљају да би се забавили. Децу у размишљању највише омета бука, вика, (76%). Закључак истраживања је да деца предшколског узраста од 5,5 до 6,5 година могу да размишљају о размишљању и способна су да опишу шта се дешава у њиховим главама.

Кључне речи: дете предшколског узраста, размишљање.

Olgica Babic-Bjelic, M.Sc.

Preschool Institution, Zrenjanin, The Republic of Serbia

IMPROVING COMPETENCES FOR LEARNING AND TEACHING THROUGH PSYCHOLOGICAL WORKSHOPS “THINKING HATS”

Summary: This paper presents the results of the implementation of workshop “Thinking hats“ with 240 children aged 5.5 to 6.5 years from the Preschool Institution in Zrenjanin. There were 4 different workshops: “Think about... about... about thinking“, “What we need for thinking“, “Why is it important for people to think?” and “Draw the problem, draw a solution to the problem”. The goals of the workshops were: to introduce children to thinking as an independent activity; to draw the children’s attention to the process of reflection, so they start thinking about their thinking; to help them see the connections between thinking and external actions; to help them recognize the connection between thoughts and feelings; to teach them how to come up with different ways to achieve the goals set. Application of these workshops showed that all the goals were achieved. The workshops were designed as a method for conducting the research “What preschool children think about thinking”. Research results: 57% of children think that people think when they need to solve a problem, 24% think that people think in order to preserve their life, health and property, 13% think that people think to have fun. When thinking, children are mostly distracted by noise, clamor (76%). The study conclusion was that preschool children aged 5.5 to 6.5 years can think about thinking and are able to describe what is going on in their heads.

Key words: child of preschool age, thinking.

Biljana Petkovska, M.A., Snezana Kirova, M.A., Dragana Kuzmanovska, M.A.

Faculty of Philology, “Goce Delchev” University, Stip, The Republic of Macedonia
biljana.petkovksa@ugd.edu.mk

STUDENTS’ ATTITUDES REGARDING TEACHERS’ COMPETENCES

Summary: Any teacher is primarily supposed to have deep subject knowledge in the sphere of his/ her specialization and professional skills if he/she is to teach efficiently. But, is this a sufficient prerequisite for

effective teaching practice? Does subject knowledge alone make a teacher a good one, or what really matters to students are the teacher's human qualities? Do students think their teachers possess the key European teachers' competences? This paper deals with the views and attitudes of the students of second and fourth year at the Faculty of Philology, University "Goce Delchev" – Stip, R. Macedonia. The students were asked to answer the question of whether and to what extent their teachers possess teacher competences in the European sense of the term, meaning competences as an important factor for the success of teaching in general, students' achievement and mobility. For this purpose, a questionnaire was used and the answers analyzed.

Key words: effective teaching, students' achievements, skills, professional development.

Darja Antolin, Alenka Lipovec, Ph.D.

Faculty of Education, University of Maribor, Slovenia

darja.antolin@uni-mb.si

PRE-SERVICE PRESCHOOL TEACHERS' COMPETENCES OF INTEGRATING MATHEMATICS, MUSIC AND MOVEMENT IN PRESCHOOL EDUCATION

Summary: In the article, the possibilities of connecting mathematics, music and movement in preschool education are discussed. The importance of holistic learning is exposed and advantages of teaching and learning mathematics through dance and physical activities are indicated. Additionally, movement in mathematics classes is discussed. The empirical part of the article presents the results of research done to determine how good are future preschool teachers in identifying songs that could be associated with mathematics, and to explore future preschool teachers' abilities to write dance and movement choreography to a selected song, so that it would become relevant from a mathematical point of view also.

Key words: preschool education, mathematics education, movement songs, gestures, creative movement, holistic learning.

Снежана П. Перишић, мастер

Учитељски факултет, Универзитет у Призрену, Лепосавић, Република Србија
snezana.perisicmr@gmail.com

СТВАРАЛАЧКИ ПРИСТУП ИНТЕРПРЕТАЦИЈИ РОМАНА ЗА ДЕЦУ У ОСНОВНОЈ ШКОЛИ

Сажетак: Обимност и комплексност романа као књижевне форме подразумева активан и сложен приступ наставној интерпретацији. Посебне специфичности интерпретације произилазе из узрасне ограничености на период млађег основношколског узраста. У овом периоду, пресудном за развијање читалачких навика и љубави према белетристици, креативни и стваралачки приступ интерпретацији књижевних дела има пресудан значај. У раду ће бити изложене етапе стваралачког приступа у интерпретацији романа „Алиса у Земљи чуда” Луиса Керола са адекватним наставним активностима које ученике покрећу на креативно ангажовање и активан рад на часу.

Кључне речи: роман, интерпретација, основна школа, стваралачки приступ.

Snezana P. Perisic, M.A.

Faculty of Education in Prizren – Leposavic, University in Prizren, The Republic of Serbia

CREATIVE APPROACH TO THE INTERPRETATION OF NOVELS FOR CHILDREN AT PRIMARY SCHOOL

Summary: The extensiveness and complexity of the novel as a literary form implies an active and complex approach to interpretation in class. Interpretation becomes especially specific with the age limitation of younger primary school children. In this period, decisive for the development of children’s reading habits and their love for fiction, a creative and artistic approach to the interpretation of literary works is crucial. In this paper, the author presents the phases of the artistic approach to the interpretation of the novel “Alice in Wonderland” by Lewis Carroll with appropriate class activities that encourage students to be creative and actively participate in class.

Key words: novel, interpretation, primary school, artistic approach.

Бојана Марковић, мастер

Филозофски факултет, Универзитет у Новом Саду, Република Србија
bojana55555bm@gmail.com

КОНЦЕПЦИЈА ОПШТЕГ ОБРАЗОВАЊА НЕКАД И САД

Сажетак: Опште образовање и његов смисао и значење је и данас сложено и важно друштвено питање јер се односи на све грађане и захвата сва подручја човековог деловања. Садржај општег образовања мењао се током времена и све више се веже за техничко образовање. Већ се седамдесетих година осећа утицај и повезаност технике и општег образовања. Техника утиче сваким даном све више на начин мишљења и понашања савременог човека, она је део наших схватања и она обликује и мења концепцију општег образовања, која данас ставља акценат на то да ученици имају опште информатичко образовање, на првом месту, као што је то некад било основно читање и писање. Савремено опште образовање ће одговорити на захтеве које му намећу друштвене прилике ако буде целовито и уколико води рачуна и о квантитету и о квалитету садржаја, са циљем да допринесе развоју друштва, а самим тим и његових појединаца. Свест наших људи о опште образовном човеку који поред основних знања из природних и друштвених наука, говори један и више страних језика, има развијену свест о очувању животне средине, има општа знања потребна за рад на рачунару, посећује културне манифестације, постоји, али тих људи са том свешћу је мало. На свима нама који радимо са младима и за младе јесте да на ту свест утичемо и мењамо је.

Кључне речи: опште образовање, техничко образовање.

Bojana Markovic, M.A.

Faculty of Philosophy, University of Novi Sad, The Republic of Serbia

THE CONCEPT OF GENERAL EDUCATION THEN AND NOW

Summary: General education and its meaning and significance is still a complex and important social issue because it affects all citizens and covers all areas of human activity. The content of general education has changed over time and is more and more closely linked to technology education. The impact of technology and its correlation to general education was felt as early as in the seventies. The impact of technology on the way of thinking and behavior of modern man becomes stronger every day, it has

become part of our understanding and it shapes and changes the concept of general education. General education now sees computer literacy as a number one prerequisite, as it once saw basic reading and writing skills. Modern general education will respond to the demands imposed by the social conditions if it is complete, if it takes care of the quantity and the quality of contents, and if it aims to contribute to the development of society, and thus its individuals. There is an awareness among our people of a generally educated person who in addition to having basic knowledge in natural and social sciences, speaks one or more foreign languages, has a developed environmental awareness, is computer literate, and visits cultural events, but there are not many people with this awareness. It is the task for all of us who work with young people and for young people to raise this awareness and change this.

Key words: general education, technological education.

Сања Гагић, др Мирјана Јапунца-Милисављевић, др Александра Ђурић-Здравковић

Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију, Универзитет у Београду,
Република Србија

Sanjagagic85@gmail.com

**ВЕШТИНА ЦРТАЊА КОД ДЕЦЕ С ЛАКОМ
ИНТЕЛЕКТУАЛНОМ ОМЕТЕНОШЋУ У ОДНОСУ НА ПОЛ**

Сажетак: Домаћи и инострани аутори сагласни су да цртеж представља најслободнији и најспонтанији начин изражавања, како код деце типичног развоја, тако и код деце с лаком интелектуалном ометеношћу (ЛИО). Циљ рада је да се утврди разлика у вештини цртања код деце с ЛИО у односу на пол. Узорак је обухватио 69 испитаника с ЛИО, календарског узраста од 8 до 16 година, школског узраста од I до VIII разреда, оба пола (38 дечака, 31 девојчица). Према резултатима хи-квадрат теста, узорак је уједначен према параметрима пола ($\chi^2=0,710$, $df=1$, $p=0,399$). За процену вештине цртања коришћен је цртеж на тему „Необичан цвет”, конструисан посебно за потребе овог истраживања. Цртеж се оцењује на основу употребе боје, облика, просторног распореда елемената и тачности пропорција. Максималан скор је 20 поена. Применом t -теста за независне узорке није добијена статистички значајна разлика између испитаника различитог пола, ни на укупном скору ($t=-0,750$, $p=0,456$), ни на појединим критеријумима

коришћеним за процењивање дечјих радова (боја $t=-0,409$, $p=0,684$, облик $t=0,381$, $p=0,705$, просторни распоред $t=-0,195$, $p=0,846$, пропорција $t=-0,729$, $p=0,468$). Како би се јасније сагледао однос вештине цртања и пола код деце с ЛИО, у будућим истраживањима неопходно је обухватити већи број испитаника, али и применити већи броја различитих тестова за процену постигнућа у области цртања.

Кључне речи: лака интелектуална ометеност, цртање, пол.

Sanja Gagic, Marijana Japundza-Milisavljevic, Ph.D., Aleksandra Djuric-Zdravkovic, Ph.D.

Faculty of Special Education and Rehabilitation, University in Belgrade, The Republic of Serbia

DRAWING SKILLS OF CHILDREN WITH MILD INTELLECTUAL DISABILITY WITH REGARD TO GENDER

Summary: Both domestic and foreign authors agree that drawing represents the freest and most spontaneous means of expression, both in children with typical development and children with mild intellectual disability (MID). The aim of this paper is to determine the difference in the drawing skills in children with MID in relation to gender. The sample comprised of 69 participants with MID of calendar age 8 to 16 years, school pupils from first to eighth grade, of both genders (38 boys, 31 girls). According to the results of chi-square test, the sample was balanced by parameters of gender ($\chi^2=0,710$, $df=1$, $p=0,399$). To assess the drawing skills, the drawing theme "Peculiar flower", designed specifically for this research, was used. Drawing was assessed based on the use of color, shape, spatial arrangement of elements and the accuracy of proportion. Maximum score was 20 points. Using the t-test for independent samples, no statistically significant difference between subjects of different gender was concluded, neither on the overall score ($t=-0,750$, $p=0,456$), nor the specific criteria used to evaluate children's work (color $t=-0,409$, $p=0,684$, shape $t=0,381$, $p=0,705$, spatial arrangement $t=-0,195$, $p=0,846$, proportions, $t=-0,729$, $p=0,468$). In order to view the relation of drawing skills to gender in children with MID more thoroughly, in future research it is necessary to include a greater number of participants, as well as apply a greater number of different tests for evaluating achievements in the field of drawing.

Key words: mild intellectual disability, drawing, gender.

Наташа Здравковић

Учитељски факултет у Врању, Универзитет у Нишу, Република Србија
natadusha@gmail.com

**ПОГОДНОСТИ НАСТАВНИХ САДРЖАЈА ЛИКОВНЕ
КУЛТУРЕ ЗА ЕКОЛОШКО ОБРАЗОВАЊЕ УЧЕНИКА
У ЦИЉУ ОСАВРЕМЕЊИВАЊА НАСТАВЕ**

Сажетак: Човек је од свог постанка па све до данас био везан за своју животну средину коју је годинама мењао и прилагођавао својим потребама. Са интензивнијом индустријализацијом он је престао да мисли на очување природе и отпочео бездушну експлоатацију природних ресурса чиме је почело уништење планете које може зауставити само промењен став према животној средини и очувању природе. Имајући у виду изреку да на младима свет остаје, морамо се потрудити да код тих, младих, развијемо еколошку свест, да истакнемо значај очувања животне средине и научимо их да брину о својој околини. Ликовна култура као предмет у основним школама (нарочито у нижим разредима основне школе) има одличан садржај који је погодан за истицање еколошких садржаја и корелацију са многим предметима, а нарочито са онима који су уско повезани са екологијом и дају још једну велику предност Ликовној култури у формирању еколошке свести. Нажалост, овај наставни предмет је неправедно изостављен у подстицању ученика да брину о својој околини, а задатак еко-едукатора добили су други наставни предмети. Имајући то у виду, овај рад је усмерен на анализу садржаја наставе Ликовне културе и указивање на његове погодности у реализацији еколошких садржаја на часовима редовне наставе ликовне културе у нижим разредима основне школе, како би се модернизовала настава и отпочело са масовним еколошким образовањем на свим пољима.

Кључне речи: екологија, животна средина, наставни план, наставни програм, ликовна култура.

Natasa Zdravkovic

Teacher Training College, Vranje, University of Nis, The Republic of Serbia

**FINE ARTS TEACHING CONTENTS AND THEIR SUITABILITY
FOR ENVIRONMENTAL EDUCATION OF PUPILS AND
MODERNIZATION OF THE TEACHING PROCESS**

Summary: People have always been closely related to their environment, which they have been constantly changing and adapting to their needs. With the more intensive industrialization, people stopped thinking about the nature and began heartless exploitation of the natural resources, which brought the beginning of the destruction of the planet that can only be stopped by a changed attitude towards the environment and nature conservation. Bearing in mind the saying that our world remains to our young ones, we need to try and develop environmental awareness in these young ones, to highlight the importance of preserving the environment and teach them to care for their environment. Fine arts as a subject in primary schools (especially in the lower grades of elementary school) has excellent contents suitable to highlight the environmental content and correlation with many other school subjects, especially with those closely connected to ecology, the contents which are yet another big advantage of fine arts in the formation of environmental awareness. Unfortunately, this subject has been unfairly neglected in the efforts to encourage students to take care of their environment, and the task of eco-educators was given to other subjects. This paper focuses on the analysis of the teaching contents of art classes and points out how suitable these contents are for the implementation of environmental education in regular art classes in primary school in order to modernize teaching and begin mass environmental education in all fields.

Key words: ecology, environment, study plan, curriculum, fine arts.

Јелена Вукичевић, мастер

Филозофски факултет, Универзитет у Новом Саду, Република Србија
jel.vukicevic@gmail.com

**КОМПЕТЕНЦИЈЕ НАСТАВНИКА ЗА КРЕИРАЊЕ
РОДНО ОСЕТЉИВОГ ОКРУЖЕЊА ЗА УЧЕЊЕ**

Сажетак: Савремене европске политике и стратегије препознају неопходност креирања родно осетљивог образовања у циљу развијања родно равноправног друштва. Родно осетљиво образова-

ње није само обogaћивање образовних садржаја темама као што су родна питања и родна (не)равноправност, на шта се оно често и симплификовано своди, него образовање које ствара услове за равноправно учешће мушкараца и жена у образовном процесу. У раду се заступа мишљење да је родно осетљиво образовање оно образовање које родност постулира у свим друштвеним интеракцијама и тежи остваривању родне равноправности у пракси. Основна тема овог рада јесу компетенције наставника за креирање једног важног аспекта образовања – родно осетљивог окружења за учење. На основу анализе савремених европских докумената о образовању, у раду се указује на потребу целовитог приступа родној осетљивости кроз све аспекте образовања, те се посебно анализирају карактеристике окружења за учење које препознаје и одговара на потребе оба рода, као и компетенције наставника за планирање, реализацију и евалуацију таквог окружења. Поред основних карактеристика родно осетљивог окружења, у раду се упућује на знања, вештине, ставове и вредности које наставник треба да поседује како би успешно креирао такво окружење и износе препоруке за креирање програма за усавршавање наставника са циљем развоја наведених компетенција.

Кључне речи: родна осетљивост, компетенције наставника, окружење за учење.

Jelena Vukicevic, M.A.

Faculty of Philosophy, University of Novi Sad, The Republic of Serbia

TEACHER'S COMPETENCES FOR CREATING A GENDER SENSITIVE LEARNING ENVIRONMENT

Summary: The contemporary European policies and strategies recognize that in order to achieve a gender equal society it is necessary to develop a gender sensitive education. Gender sensitive education should not be considered simply as education about gender issues and gender (in)equality, but as the one that creates opportunities for equal participation of men and women in the education process. This paper argues that gender sensitive education is education that postulates gender in all social interactions and aims to achieve gender equality in practice. The topic of this paper are teacher competences necessary for creating one important aspect of the education process – a gender sensitive learning environment. By analyzing existing European educational documents, this

paper emphasizes the need for a holistic approach to gender sensitivity in all aspects of education, and it particularly examines the characteristics of a learning environment that recognizes and responds to both genders' needs and teacher competences for planning, realization and evaluation of that environment. Besides presenting basic characteristics of gender sensitive learning environment, this paper points out the knowledge, skills, attitudes and values a teacher should poses in order to be able to successfully create such an environment and offers recommendations for teaching programs that increase these competences.

Key words: gender sensitivity, teacher competences, learning environment.

Јован Јовановић, др Тамара Грујић

Висока школа струковних студија за образовање васпитача у Кикинди,
Република Србија
jovanjovanovic86@gmail.com

НАЈФРЕКВЕНТНИЈЕ СУПСТАНДАРДНЕ ЈЕЗИЧКЕ ФОРМЕ ЕЛЕКТРОНСКИХ МЕДИЈА И ДРУШТВЕНИХ МРЕЖА

Сажетак: У овом раду приказане су уобичајене нестандардне и неправилне форме српског књижевног језика које, под све већим утицајем медија и друштвених мрежа, почињу да се устаљују у говор млађих, али и старијих говорника српског језика. Примери који ће илустровати тренутну језичку ситуацију узети су са неколико портала, интернет издања водећих недељника у Србији и друштвених мрежа. Истраживање приказује какве језичке моделе млади усвајају и употребљавају, нарушавају тиме лексику српског књижевног језика. Навођењем и анализирањем најчешћих примера огрешења о норму, дата је и могућност њиховог контрастивног сагледавања, што показује какав утицај интернет врши на млађе говорнике српског језика. У завршном делу рад садржи могуће начине превазилажења оваквих појава у циљу квалитетног образовања и очувања језичке културе.

Кључне речи: Српски језик, медији и друштвене мреже, говор младих, ортографија.

Jovan Jovanovic, Tamara Grujic, Ph.D.

Preschool Teachers' Training College in Kikinda, The Republic of Serbia

THE MOST FREQUENT SUBSTANDARD LINGUISTIC FORMS FOUND IN ELECTRONIC MEDIA AND SOCIAL NETWORKS

Summary: In this paper, the authors represent the usual non-standard and irregular forms of Serbian literary language, which, under the growing influence of media and social networks, are becoming parts of the speech of the younger, and also older speakers of Serbian language. The examples used to illustrate the current linguistic situation have been taken from several Internet portals, online editions of the leading Serbian magazines and from social networks. The results of the research show what linguistic models younger people acquire and use, and how they damage the Serbian lexis by doing so. By listing and analyzing the most frequent examples of disregarding linguistic rules, the authors offer a possibility for their contrastive analysis which shows in what way the Internet influences younger speakers of Serbian language. In the final part of the paper, the authors suggest possible ways of overcoming such occurrences so the quality of education is ensured and the linguistic culture preserved.

Key words: Serbian language, media and social networks, younger generations' speech, orthography.

Јован Јовановић, Маријана Силашки, мастер, Ана Митровић

Висока школа струковних студија за образовање васпитача у Кикинди,

Република Србија

jovanjovanovic86@gmail.com

КОМПЕТЕНЦИЈЕ ВАСПИТАЧА У ЦИЉУ УНАПРЕЂИВАЊА ДЕЧЈЕГ ГОВОРА

Сажетак: Рад приказује лингвистички и методолошки аспект способности савременог васпитача чији је утицај на говор детета неоспоран. Пошто се говор развија брже од мисли, а дете врло често опонаша говор одраслих, размотриће се каквим језичким изразом васпитач треба да располаже на свим језичким нивоима, нарочито на фонолошком као базичном нивоу, у циљу савладавања говорних препрека, ваљане комуникације и богаћења језичке апаратуре детета предшколског узраста. Један од главних задатака васпитача јесте развој говора предшколског детета, те је фокус овог истраживања на

компетенције којим васпитач треба да овлада како би процес усвајања матерњег језика и богаћење језичког садржаја био испуњен.

Кључне речи: компетенције васпитача, лингвистика, дечји говор, матерњи језик.

Jovan Jovanovic, Marijana Silaski, M.A., Ana Mitrovic

Preschool Teachers' Training College in Kikinda, The Republic of Serbia

PRESCHOOL TEACHERS' COMPETENCES FOR IMPROVING CHILDREN'S SPEECH

Summary: This paper presents linguistic and methodological aspects of the capability of a modern educator whose impact on the child's speech is indisputable. Starting from the facts that speech develops faster than thought and that children often imitate the speech of adults, the authors choose to study the linguistic expression an educator must possess at all linguistic levels, especially the phonological level as the basic one in order for preschool children to overcome speech impediments, acquire proper communication skills and enrich their vocabulary. One of the main goals a preschool teacher needs to reach is the development of a preschool child's speech and so this study focuses on the competences an educator should develop in order to make the process of acquiring native language and its enrichment complete.

Key words: teachers' competences, linguistics, child's speech, native language.

Маријана Силашки, мастер, Ана Митровић

Висока школа струковних студија за образовање васпитача у Кикинди, Република Србија

manuska89@gmail.com

КОМПЕТЕНЦИЈЕ ВАСПИТАЧА У РАДУ СА ДЕЦОМ СА ПОСЕБНИМ ПОТРЕБАМА

Сажетак: Сама идеја о инклузивном образовању и васпитању подразумева образовање све деце и младих, где је посебан акценат стављен на интеграцију деце са посебним потребама. Инклузија представља синоним за квалитетно образовање чиме се омогућава свој деци улазак у редовне вртиће, што је отворило питање колико

су васпитачи компетентни за рад са децом са посебним потребама. Инклузивни процес састављен је од многобројних, малих и великих корака и захтева време, поступност, а изнад свега добру промишљеност, а базиран је на веровањима, ставовима и вредностима, педагошким знањима и способностима. Будући да се у центру остварења инклузивног васпитања и образовања налазе васпитачи, као носиоци и реализатори инклузивних програма, у овом раду бисмо се бавиле основним компетенцијама васпитача за рад са децом са посебним потребама. Улога васпитача у реализацији поменутих програма од великог је значаја и неопходно је посветити велику пажњу њиховим компетенцијама и мотивисаности за рад са маргинализованим групама.

Кључне речи: компетенције васпитача, деца са посебним потребама, инклузивно образовање.

Marijana Silaski, M.A., Ana Mitrović

Preschool Teachers' Training College in Kikinda, The Republic of Serbia

COMPETENCES OF AN EARLY CHILDHOOD EDUCATOR FOR WORKING WITH CHILDREN WITH SPECIAL NEEDS

Summary: The idea of inclusive education refers to the right to education for all children and young people. Special emphasis is placed on the integration of children with special needs. The effort to enable children with special needs to enter regular kindergartens guided by the basic argument that interaction with peers provides the best possible development has raised the question of whether the educators in regular kindergartens are competent enough to work with children with special needs. Inclusive process of education is composed of numerous small and large steps that require time, graduality and above all good planning, and is based on the beliefs, attitudes and values, pedagogical knowledge and skills. Since the main obstacles to the realization of inclusive education are the lack of teachers' motivation, the existence of prejudices against the children with special needs, the lack of expert knowledge and refusal to accept new educational models, the study reveals the core competences of a teacher needed for the above-mentioned task.

Key words: teachers' competences, children with special needs, inclusive education.

Мелита Гомбар, мастер

Основна школа „Фејеш Клара“, Кикинда, Република Србија
gombar.melita@sbb.rs

**КОМПЕТЕНЦИЈЕ НАСТАВНИКА У ФУНКЦИЈИ
МЕТОДИЧКЕ ОСПОСОБЉЕНОСТИ ЗА РАЗВОЈ ХУМАНИХ
ОДНОСА У ВАСПИТНО-ОБРАЗОВНОМ ПРОЦЕСУ**

Сажетак: Једна од карактеристика савремене школе, као и самог наставног процеса, јесте висок степен хуманизације која прожима све интерперсоналне односе у школској заједници. Истраживања потврђују да је позитивна школска клима важан фактор који утиче на постигнуће ученика, а њена основна предиспозиција је у доброј комуникацији и интеракцији ученика и наставника, као и самих ученика. Овај рад указује на наставничке компетенције, као и на неке методичке поставке којима се код ученика нижих разреда основне школе развијају и подстичу способности квалитетне комуникације и интеракције, у циљу стварања што позитивније школске климе и хуманих односа.

Кључне речи: компетенције, хумани односи, школска клима, комуникација и интеракција, наставне методе.

Melita Gombar, M.A.

Primary School “Fejes Klara“, Kikinda, The Republic of Serbia

**TEACHERS’ COMPETENCE IN THE FUNCTION
OF METHODOICAL CAPACITIES FOR THE DEVELOPMENT
OF HUMANE RELATIONS IN THE EDUCATIONAL PROCESS**

Summary: One of the characteristics of the modern school and the teaching process is a high degree of humanization, which permeates all interpersonal relationships in the school community. Researches confirm that a positive school climate is an important factor affecting pupils’ achievements, and its basic prerequisite is good communication and interaction between pupils and teachers, and among pupils themselves. This paper suggests some teachers’ competences and methodical settings that develop and promote the ability of high-quality communication and interaction among primary school pupils, with the aim to create positive school climate and humane relations.

Key words: competence, humane relations, school climate, communication and interaction, teaching methods.

Марија Цвијетић, мастер

Основна школа „6. октобар“, Кикинда, Република Србија

maja.flower@yahoo.com

РАНА ИНТЕРВЕНЦИЈА КОД ДЕЦЕ СА СМЕТЊАМА У РАЗВОЈУ

Сажетак: Последњих деценија порасло је интересовање стручњака за ефекте ране интервенције код деце са сметњама у развоју. Рана интервенција подразумева спектар едукативних и терапеутских програма усмерених на дете и његову породицу у првим годинама живота детета. Основни циљ ране интервенције је да се унапреде способности детета у свим развојним областима, као и да се превенира или минимизира заостајање у развоју. Програми могу бити усмерени на средински или биолошки вулнерабилну децу (превентивни програми), или децу код које су установљене развојне сметње и поремећаји (програми третмана). Ови програми су прилагођени индивидуалним потребама детета и породице. Студије ефикасности показале су да примена програма ране интервенције доводи до унапређења когнитивног развоја, језичких способности, адаптивног функционисања, моторичких способности и социјалног и емоционалног развоја деце са различитим облицима сметњи у развоју. Учешће деце у предшколским програмима ране интервенције повезано је са бољом припремљеношћу за школу и каснијим вишим академским постигнућима. Сугерише се да најбоље резултате дају систематски, свеобухватни, интензивни, рано започети програми, који подразумевају и ангажовање родитеља. Улагање у програме ране интервенције било би од велике користи за децу са сметњама у развоју и њихове породице и могло би имати дугорочне позитивне финансијске ефекте.

Кључне речи: рана интервенција, развојне способности, третман.

Marija Cvijetic, M.A.

Primary School "October 6th", Kikinda, The Republic of Serbia

EARLY INTERVENTION FOR CHILDREN WITH DEVELOPMENTAL DISABILITIES

Summary: Interest of experts in the effects of early intervention for children with developmental disabilities has increased during the last few decades. Early intervention includes a variety of educational and therapeutic programs focused on the child and his/her family in the early years of the child's life. The main goal of early intervention is to improve the child's abilities in all developmental areas, as well as to prevent or minimize developmental delay. Programs can be directed towards environmentally or biologically vulnerable children (prevention programs), or towards children in whom developmental disabilities or disorders were established (treatment programs). These programs are adapted to the individual needs of the child and the family. Efficacy studies have shown that the implementation of an early intervention program leads to improved cognitive development, language skills, adaptive functioning, motor skills and social and emotional development of children with various forms of disabilities. Children's participation in preschool early intervention programs is associated with their better preparedness for school and subsequent higher academic achievement. It is suggested that the best results are achieved with systematic, comprehensive, intensive programs that involve parents' engagement and are implemented early. Investing in early intervention programs would be of great benefit for children with disabilities and their families and could have long-term positive financial effects.

Key words: early intervention, developmental abilities, treatment.

Мила Радовановић, мастер

Висока школа струковних студија за образовање васпитача и тренера у Суботици, Република Србија
radovanovic.mila@gmail.com

Др мед. Мирјана Миланков

Висока школа струковних студија за образовање васпитача у Кикинди, Република Србија

**ПРЕВЕНЦИЈА ПОРЕМЕЋАЈА У ПОНАШАЊУ
И ЕМОЦИОНАЛНИХ ПОРЕМЕЋАЈА КОД ДЕЦЕ
– УЛОГА ПРЕДШКОЛСКЕ УСТАНОВЕ**

Сажетак: Ментално здравље деце представља основу интелектуалног, емоционалног и социјалног развоја деце, а тиме и благостања и функционалности током целог животног века. Емоционални проблеми и проблеми понашања представљају најчешће проблеме менталног здравља деце. Познавање учесталости, структуре и етиолошких фактора представља основу програма превенције, доприноси раном препознавању, као и ефикаснијем третману ових проблема. Резултати релевантних истраживања из ове области указују да је учесталост ових проблема међу децом предшколског узраста до 10-15%. Проблеми менталног здравља утичу на актуелно функционисање детета, породице, али и ширег друштвеног контекста-вртића, друштвене заједнице. Увремењено препознавање и превентивне интревенције су од великог значаја, с обзиром на то да ако оне изостану, ови проблеми се развијају и усложњавају, те могу довести до озбиљнијих проблема као што су деликвенција, злоупотреба психоактивних супстанци, анксиозност, депресија. Имајућу у виду наведене чињенице, у раду се разматра улога предшколске установе као превентивног чиниоца. Свој допринос предшколска установа може пружити кроз различите аспекте свог деловања, како у самом васпитнообразовном раду кроз превентивне програме из области менталног здравља који се могу спроводити са децом, тако и активном сарадњом са породицом, организовањем индивидуалних разговора са родитељима, али и тренинга родитељских вештина који су се показали као ефикасна метода у превенцији.

Кључне речи: ментално здравље, превенција, сарадња са породицом, предшколска установа.

Mila Radovanovic, M.A.

Preschool Teachers' and Trainers Training College in Subotica, The Republic of Serbia

Mirjana Milankov, MD., Ph.D.

Preschool Teachers' Training College in Kikinda, The Republic of Serbia

PREVENTION OF CHILDREN'S EMOTIONAL AND BEHAVIORAL DISORDERS – THE ROLE OF KINDERGARTEN

Summary: Mental health of children is the foundation of intellectual, emotional and social development of children, and thus their well-being and functionality throughout the life cycle. Emotional problems and behavioral problems are the most common mental health problems of children. Gathering data on the frequency, structure and etiological factors is the basis of prevention programs, it contributes to early recognition and efficient treatment of these problems. Results of relevant researches done in this area suggest that the frequency rate of these problems among preschool children is up to 10-15%. Mental health problems affect the actual functioning of the child, the family and the wider social context – the kindergarten, or wider community. Early detection and preventive interventions are very important because without them these problems tend to become more complex and more serious such as delinquency, substance abuse, anxiety, depression. In view of these facts, the paper discusses the role of preschool institution as a preventive factor. The preschool institution can contribute through various aspects of its professional work. It can help through its basic, educational work, through preventive programs in the area of mental health that can be carried out with the kids, and by actively cooperating with the family through individual interviews with parents or organizing parenting skills trainings that have proven to be an effective method of prevention.

Key words: mental health, prevention, cooperation with the family, preschool institution.

Радмила Хоманов, мастер

Предшколска установа „Драгољуб Удицки“, Кикинда, Република Србија
radmilahomanov@yahoo.com

Дијана Брусин, мастер

Предшколска установа „Пава Сударски“, Нови Бечеј, Република Србија

**СПЕЦИЈАЛИЗОВАНИ ПРОГРАМИ У ПРЕДШКОЛСКИМ
УСТАНОВАМА У АП ВОЈВОДИНИ – КОМПЕТЕНЦИЈЕ
УСТАНОВА И ВАСПИТАЧА**

Сажетак: У времену које намеће све веће захтеве предшколским установама, веома је важно унапређивати васпитно-образовни рад и адекватно одговорити на њих. Новина у организацији рада предшколских установа је „Правилник о врстама, начину оставривања и финансирања посебних, специјализованих програма и других облика рада и услуга које остварује предшколска установа”, којим је од недавно уређена ова област. Истраживањем у ком су учествовале предшколске установе са територије АП Војводине, утврдили смо да ли су, од када и колико су заступљени специјализовани програми у раду установа; које области васпитно-образовног рада су заступљене; колико су реализатори програма компетентни за извођење програма; да ли се специјализовани програми одвијају према новом правилнику и колико се повећао број програма од када је ова област уређена правилником. Истраживање даје и одговоре на питања која најчешће постављају васпитачи, а која се тичу хонорара, времена у ком се програми реализују и друго. Данас, када су ваннаставне активности деце предшколског узраста постале веома потребне и када је изражено схватање значаја додатног ангажовања деце и тиме раног откривања дететових талената, способности и склоности, предшколске установе својим ресурсима требало би да могу да понуде специјализоване програме који ће одговорити на захтеве родитеља и потребе деце.

Кључне речи: предшколска установа, специјализовани програми, организација рада, компетенције васпитача и установа.

Radmila Homanov, M.A.

Preschool Institution “Dragoljub Udicki”, Kikinda, The Republic of Serbia

Dijana Brusin, M.A.

Preschool Institution “Pava Sudarski”, Novi Becej, The Republic of Serbia

SPECIALIZED PROGRAMS IN PRESCHOOLS IN AP VOJVODINA – COMPETENCES OF INSTITUTIONS AND PRESCHOOL TEACHERS

Summary: In time when more and more serious demands are imposed on preschool institution, it is necessary to improve educational work and respond to these demands adequately. One of the recent changes in the organization of preschool institutions was brought by the “Rulebook of the types, ways of implementing and ways of financing special, specialized programs, and other forms of work and services provided by preschool institutions”, which now regulates this field. Based on the research carried out in preschool institutions on the territory of Autonomous Province of Vojvodina, we were able to determine whether specialized programs existed in the institutions, when these programs were implemented and what their status is. Also, the research showed us which areas of educational work are covered, the extent to which program implementers are competent for carrying out the programs, whether the specialized programs are conducted in accordance to the new Rulebook, as well as if the number of such programs has increased since the enactment of this Rulebook. Furthermore, the study provided answers to the questions frequently asked by teachers, relating their fees, the time in which the programs are implemented and such. Today, when extracurricular activities of preschool children have become very important and when there exists high awareness of the importance of extracurricular engagement of children and thereby early detection of a child’s talents, abilities and preferences, preschool institutions should have the resources enabling them to offer specialized programs with which to meet the demands of parents and the needs of children.

Key words: preschool institutions, specialized programs, organization of work, competences of teachers and institutions.

Драгана Стојадиновић-Рудњанин, Габријела Чмерић, Александар Ракић, мастер васпитачи

Предшколска установа „Олга Јовичић-Рита“, Краљево, Република Србија
gabrijelakv@hotmail.com

ЕЛЕКТРОНСКИ ПОРТФОЛИО КАО МОГУЋНОСТ ПРАЋЕЊА И ДОКУМЕНТОВАЊА ДЕЧЈЕГ РАЗВОЈА

Сажетак: Живимо у свету у коме се промене брзо дешавају и у коме информационе и комуникационе технологије заузимају све значајније место и у свакодневном животу. Деца предшколског узраста су већ увелико закорачила у свет информационе технологије, те следи обавеза оних који се баве васпитањем предшколске деце да иду у корак са временом и са дечјим потребама, да се информатички образују и да употребу рачунара искористе на најбољи могући начин. Модернизација и унапређивање квалитета васпитно-образовног рада захтева непрестано активно истраживање и рад на стварању нових ефикаснијих облика рада, као и проналажење нових, прецизнијих техника процењивања развоја деце који ће бити у складу са модерном технологијом образовања. Један од новијих, алтернативних видова процене постигнућа је електронски портфолио. Електронски портфолио постаје популарна алтернатива традиционалном папирном портфолиу и представља дигиталну збирку докумената појединца, групе или институције. Иако је идеја о електронском портфолиу одавно присутна, није заживела у предшколским установама Србије јер нема довољно опреме и адекватног софтвера који би се могао користити за његову израду, недовољна је обученост васпитача, а у предшколским установама посебно отежавајућу околност у пракси представља велики број деце уписане у васпитне групе. Без обзира на све те недостатке, неопходно је да васпитачи и сви они који се баве васпитно-образовним радом надограђују своја знања, теоријска и практична како би ишли у корак са временом, а при томе допринели иновирању васпитно-образовног рада. Циљ рада је указивање на смисао, значај и потребу израде електронског портфолиа деце предшколског узраста. Поред тога, аутори указују на важност и стицање нових знања и компетенција васпитача, као и развијање креативности у оквиру стручног усавршавања и професионалног развоја из ове области.

Кључне речи: информациона технологија, електронски портфолио, целоживотно учење, праћење дечјег развоја.

Dragana Stojadinovic Rudnjanin, M.A., Gabrijela Cmeric, M.A., Aleksandar Rakic, M.A.

Preschool Institution "Olga Jovicic-Rita", Kraljevo, The Republic of Serbia

ELECTRONIC PORTFOLIO AS A POSSIBLE TOOL FOR MONITORING AND DOCUMENTING CHILDREN'S DEVELOPMENT

Summary: We live in a world where change happens quickly and in which information and communication technologies occupy a more and more important place in everyday life. Children enter the world of information technology as early as at preschool age, which means that all those involved in preschool education are obliged to keep up with the times and with the children's needs, to develop their computer skills and use computers in the best possible way. Modernization and improvement of the quality of educational work require continuous active exploration and work on creating new, more efficient forms of teaching, as well as finding new, more accurate techniques for assessing the children's development that comply with the modern technology of education. One of the newer, alternative tools of assessment is the electronic portfolio. The electronic portfolio, as a digital collection of documents of an individual, a group or an institution, is now becoming a popular alternative to the traditional, paper-based portfolio. While the idea of an electronic portfolio has long been present, it did not take off in preschool institutions in Serbia because of the lack of equipment and appropriate software that could be used to create an electronic portfolio, the low level of computer training of teachers in preschools, and a large number of children enrolled in educational groups as a particularly aggravating factor. Regardless of all these shortcomings it is necessary for teachers and all those involved in the educational work to upgrade their knowledge, both theoretical and practical, in order to be able to keep pace with the times and thereby contribute to the innovation of the educational work. The aim of this paper is therefore to point to the meaning, importance and necessity of developing electronic portfolios for preschool children. In addition, the authors emphasize the importance of educators acquiring new skills and competences, as well as developing creativity through professional development.

Key words: information technology, electronic portfolio, lifelong learning, monitoring children's development.

Радмила Ђурић, мастер васпитач

Предшколска установа „Пчелица“, Апатин, Република Србија
radmiladjuric11@gmail.com

**УТИЦАЈ ВАСПИТНИХ СТИЛОВА РОДИТЕЉА
НА ПОНАШАЊЕ ДЕЦЕ У ГРУПИ**

Сажетак: Учење угледањем на узор типичан је облик учења социјалног понашања, те се и назива обликом социјалног учења. Родитељи су обично први и најзначајнији узор, а касније то постају особе изван породичног круга. У раду се разматра утицај васпитних стилова родитеља на понашање деце у васпитној групи. У истраживању се пошло од претпоставке да карактеристични васпитни стилови родитеља значајно корелирају са социјалним учењем деце и наученим понашањем. Циљ микроистраживања је био да се утврде објективне везе у васпитним стиловима родитеља и понашању њихове деце. Метода истраживања је била дескриптивна, а технике посматрање и анкетирање, а инструменти чек-листе и упитници које смо конструисали с питањима отвореног и затвореног типа. Узорак у истраживању подразумева осамдесет и петоро родитеља и деце. Резултати истраживања су представљени табеларно, графички и текстуално. Дакле, добијени резултати указују да васпитни стилови имају велики утицај на научено понашање деце у васпитној групи. Како савремено предшколско васпитање и образовање мења односе између васпитача и родитеља кроз нове улоге и облике сарадње, указује се неопходност јачања компетенција васпитача које почивају на научним сазнањима на подручју педагошких и психолошких наука.

Кључне речи: дете, родитељ, васпитни стил, васпитач, компетенције васпитача.

Radmila Djuric, M.A.

Preschool Institution “Pcelica”, Apatin, The Republic of Serbia

**INFLUENCE OF PARENTAL BEHAVIOR STYLES
ON THE CHILDREN’S BEHAVIOR IN THE GROUP**

Summary: Learning by the model is a typical form of social behavior, and is referred to as a form of social learning. Parents are the first and most important role models, and later a person outside the family circle becomes a role model. This research examines the impact of parenting

styles on the children's behavior in a group. The research started from the assumption that the characteristic parental style significantly correlates with the social learning of the children and their learned behavior. The aim of the micro-research was to establish an objective relationship between the educational styles of parents and the behavior of their children. The study was descriptive, using observation and interviewing techniques, and the instruments used were checklists and questionnaires containing both open-ended and closed-ended questions. The sample consisted of eighty-five parents and children. Results were presented graphically, in tables and text. The results indicate that the parenting style has a great impact on the learned behavior of children in an educational group. With the modern preschool education changing the relationships between the teachers and the parents by assigning them new roles in new forms of cooperation, there arises a necessity to strengthen the preschool teachers' competences based on expert knowledge in pedagogical and psychological science.

Key words: child, parent, educational style, teacher, educator's competences.

Милица Ђујић

Учитељски факултет, Универзитет у Београду, Република Србија
sujicmilica@yahoo.com

КОМПЕТЕНЦИЈА И КВАЛИФИКАЦИЈА – ПОЈАМ И ОДНОС

Сажетак: У пракси васпитача постоје две синергистичке силе-компетенција и квалификација. Будући да се ова два термина често поистовећују, аутор настоји да пружи њихову појмовну дистинкцију онако како су оне дефинисане Болоњском конвенцијом. Квалификација се односи на објективну стручну спрему, диплому која се добија након завршеног образовања за посао, док су компетенције знања, вештине и способности које се остварују тим образовањем. Са стране васпитања, компетенције су способности и знања која се континуирано профилишу кроз цео процес образовања. Компетенција је лични циљ који се потенцијално остварује у будућности захваљујући квалификацији. У овом смислу, квалификација и компетенција са својим специфичностима коегзистирају, такмиче се међусобно, приближавају се или се својом разноликошћу удаљавају једна од друге.

Кључне речи: квалификација, компетенција, опште компетенције, специфичне компетенције, Болоњска декларација.

Milica Cujic

Teacher Training Faculty, University of Belgrade, The Republic of Serbia

COMPETENCE AND QUALIFICATION – CONCEPT AND RELATIONSHIP

Summary: In practice, for an educator, there are two types of synergistic forces of teaching – competence and qualification. Since these two terms are often mistaken one for the other, the author tries to give them a conceptual distinction as they are defined in the Bologna Convention. Qualification relates to the objective degree, the diploma which is obtained after completing the education for the job, while competence is knowledge, skills and abilities developed in this process of education. On the side of education, competences are skills and knowledge that are continuously profiled through the process of education. Competence is a personal goal that can potentially be realized in the future by acquiring qualification. In this sense, qualification and competence and their specificities co-exist, compete with each other, become closer or move away from each other through their diversities.

Key words: qualification, competence, general competence, specific competence, the Bologna Declaration.

Љубица Филодор

Предшколска установа „Чукарица“, Београд, Република Србија

bubafilodor@gmail.com

ЕКОЛОГИЈА И ЖИВОТНЕ ВРЕДНОСТИ/ЕКОЛОГИЈА У ДЕЧЈЕМ ВРТИЋУ – РЕЦИКЛАЖА

Сажетак: Овај рад се бави екологијом и њеним животним вредностима кроз теорију и примере добре праксе васпитача са децом. Упознавање деце са екологијом као науком која се бави проучавањем животне средине, условима, међусобним односима живих бића у њој као и загађивањем, процес је који траје а почиње још у раном детињству. Шетњом у природи, истраживањем, проналажењем, откривањем, уочавањем, огледним активностима, значи кроз практичне примере, можемо пробудити дечју свест и научити их да воле Земљу и уочавају узрочно-последичне везе. Деца у сталној интеракцији са животном средином показују велико интересовање за учење, а то интересовање се стално развија и треба им помоћи да

схвате односе између живих бића на Земљи и која је улога детета у очувању Планете. Еколошко образовање деце предшколског узраста је веома важно јер се процеси који се одигравају у области упознавања околине надовезују и подржавају дечју урођену радозналост према науци, усмеравајући еколошко образовање у правцу који се поклапа са еколошким циљевима и задацима који код деце развијају интелектуалну радозналост, стваралаштво, креативност, сазнајну способност, унапређујући живот у складу са природом и развијајући навике за здрав живот.

Кључне речи: екологија, васпитање образовање, предшколска деца, еколошке активности, животна средина.

Ljubica Filodor

Preschool Institution "Cukarica", Belgrade, The Republic of Serbia

bubafilodor@gmail.com

ECOLOGY AND LIFE VALUES / ECOLOGY IN NURSERY SCHOOLS – RECYCLING

Summary: This paper analyzes ecology and its values through theory and good practice examples. Introducing children to ecology as a science that studies our environment, conditions, interaction between living beings and pollution is a process that begins in their early childhood. Through practical examples given during walks, research, discovering, observation, experiments, we can awake environmental awareness in children and teach them to love the Earth and recognize the causes and consequences. The children, who are in constant interaction with the environment, show a big interest for learning, and that interest is constantly developing, so we should help them realize the relations between living beings on the Earth and their role in saving our planet. Environmental education of preschool children is very important, because the processes in the field of learning about the environment build up on and support the children's natural curiosity for science and direct their environmental education to the environmental goals and tasks which further develop the children's intellectual curiosity, creativity and cognitive ability. These processes also improve the children's lives in harmony with the nature and develop their healthy life habits.

Key words: ecology, education, preschool children, ecological activities, environment.

Биљана Петковић

Предшколска установа „Чукарица“, Београд, Република Србија
biljaps@yahoo.com

**ЖИВОТНА СРЕДИНА ДЕТЕТА КАО
КОНТЕКСТ ОДРАСТАЊА И АКТИВНОСТИ
У ПРЕДШКОЛСКОМ ПЕРИОДУ**

Сажетак: Овај рад има за циљ да прикаже организацију и садржаје излета кроз летовања и зимовања, код деце предшколског узраста. Објашњено је какве се тачно активности одвијају на излетима, летовањима и зимовањима (из области методике околине), као што су: еколошке, откривачке, логичке и практичне активности и који је њихов значај. У раду се говори о примерима добре праксе. Које од понуђених дестинације су биле најинтересантније деци и због чега. Описане су активности на планинама: Тара, Букуља, Копаоник. Затим, који излети су оставили највећи утисак на децу као што су обиласци Ергеле Љубичево, манастира, музеја, сеоских газдинстава, пећине. У раду се говори и о значају боравка у природи, и о томе колико деца предшколског узраста на излетима, летовањима и зимовањима сазнају о животној средини. Корист боравка деце у природи је од непроцењиве важности, значајно је да правилно опажају, развијају способност посматрања и разумевања оног што опазе. Подстицати децу да упознају природне појаве и процесе. Сваким боравком у природи (излети, шетње, посете) омогућавати деци низ садржаја чиме они могу богатити своја искуства, стицати нова сазнања и помагати им да постепено освајају и упознају свет око себе.

Кључне речи: активности, природа, садржаји, значај, екологија.

Biljana Petkovic

Preschool Institution “Cukarica”, Belgrade, The Republic of Serbia

**ENVIRONMENT AS THE SETTING OF GROWING UP
AND ACTIVITIES IN THE PRESCHOOL PERIOD**

Summary: The goal of this paper is to show the organization and contents of summer excursions and winter camps organized for preschool children. It explains the exact activities during the excursions, summer and winter camps (from the field of Methodology of Teaching Natural and Environmental Science), such as environmental, research, logical and

practical activities, as well as their significance. The paper includes several good practice examples and answers the question which destinations were most appealing to children and why. A description is given of activities on the mountains Tara, Bukulja and Kopaonik. The excursions that made the biggest impression on children were the visit to Ljubičevo horse-farm, and visits to monasteries, museums, farms, caves. The authors also explain how important it is for preschool children to spend time in nature and what they can learn about environment during the excursions, summer and winter camps. Children benefit immensely from spending time in nature, since it is of great importance for them to learn to observe correctly and develop their ability of observation and understanding of what they have observed. Children should be encouraged to learn about natural events and processes. Each outdoor activity should be used to provide children with opportunities to enrich their experience, acquire new knowledge and gradually master their environment and get to know it.

Key words: activities, nature, contents, significance, ecology.

Јасмина Радић

Предшколска установа „Чукарица“, Београд, Република Србија
bojanradic@ikomline.net

МЕДИЈСКА КОМПЕТЕНЦИЈА ВАСПИТАЧА КАО УСЛОВ МЕДИЈСКЕ КУЛТУРЕ ДЕТЕТА

Сажетак: Медији су важан саставни део сваког друштвеног система, као комуникациона технологија и као простор у коме се комуницира. Важно је учествовати у свом друштвеном и културном окружењу и разумети га, развијати критичко мишљење и користити сопствене креативне потенцијале за успешан пласман својих идеја и вредности. У овом раду се разматрало у којој мери медијска компетенција васпитача одређује ниво медијске културе детета и како се рефлектује на активности деце у вртићу. Дете је од рођења окружено различитим медијима, те је њихов утицај у свакодневном животу и васпитно-образовном процесу велики. Улога васпитача се огледа у томе да подстиче активности и ствара услове за игру, проширује искуство детета пружајући позитивне примере и подстиче децу на дивергентна решења. Перцепција детета је увод у конструктивно размишљање и креативност. Битно је развијање критичког начина мишљења, а не пасивно усвајање садржаја. Медијски компетентан васпитач развија код деце способности опажања, посматрања, упо-

ређивања, закључивања; ствара радознало и активно дете које је способно да своја искуства користи у новим ситуацијама.

Кључне речи: медији, медијска компетенција, медијска култура, масовна комуникација, активности у вртићу.

Jasmina Radic

Preschool Institution “Cukarica”, Belgrade, The Republic of Serbia

MEDIA COMPETENCE OF A NURSERY SCHOOL TEACHER AS THE PRECONDITION FOR A CHILD’S MEDIA CULTURE

Summary: The media, as the communication technology and as the communication space, are an important part of every social system. It is important to participate in our social and cultural environment and to understand it as well as to develop critical thinking and use our own creative potential for the successful placement of our ideas and values. This paper analyzed the extent to which the nursery school teacher’s media competence determines the level of media culture of children and how this reflects to the activities in nursery school. A child is surrounded with various media from birth so the influence of media is great both in everyday life and in the educational process. The role of the nursery school teacher is to encourage the activities and create conditions for play, to broaden the child’s experience by offering positive examples and to encourage children for finding divergent solutions. The perception of the child is an introduction to constructive thinking and creativity. It is important to develop critical thinking in children, and not encourage their passive acceptance of contents. The media competent teacher will develop the child’s ability of observation, watching, comparison, making conclusions; which all creates a curious and active child, able to use his/her experience in new situations.

Key words: media, media competence, media culture, mass communication, activities in nursery school.

Данијела Миличић-Требатицки

Предшколска установа „Радост“, Србобран, Република Србија
daniijela.nadalj@gmail.com

ФИЗИЧКА АКТИВНОСТ КАО ФАКТОР ПРАВИЛНОГ РАЗВОЈА ПРЕДШКОЛСКЕ ДЕЦЕ

Сажетак: Деца данашњице све се мање играју и физички вежбају, а све више времена проводе у тзв. пасивним положајима-седењу и лежању. Такве навике их удаљавају од природних потреба за кретањем и битно смањују већину физичких и функционалних способности. Спроведена истраживања показују да више од 60% деце има елементе лошег држања који прете да веома брзо прерасте у телесне деформитете. Циљ овог рада је да се покаже колики утицај имају активности у вртићу на целокупан психофизички развој деце, колико свакодневне физичке активности помажу у превенцији телесних деформитета и отклањању последица тзв. лошег држања тела и корекцији физичких аномалија код деце. Представљене су телесне вежбе, покретне игре и друге активности које доприносе правилном физичком развоју деце, као и активности у које је укључена породица и шира друштвена заједница.

Кључне речи: физичка активност, предшколска деца, превенција.

Daniijela Milicic-Trebaticki

Preschool Institution “Radost”, Srbobran, The Republic of Serbia

PHYSICAL ACTIVITY AS A FACTOR IN PROPER DEVELOPMENT OF PRESCHOOL CHILDREN

Summary: The children of today are playing and exercising less, and are spending more and more time in the so-called passive positions – sitting and lying down. Such habits alienate them from their natural need for movement and significantly reduce most of their physical and functional abilities. Conducted researches show that more than 60% of children have poor posture elements that threaten to quickly grow into physical deformities. The goal of this project is to show how big an influence activities in kindergarten have on the overall mental and physical development of children, how much daily physical activities can help in prevention of physical deformities, elimination of the consequences of poor posture and correction of physical abnormalities in children. The authors

presented some physical exercises, motion games and other activities that can contribute to proper physical development of children, as well as activities in which families and wider community are included.

Key words: physical activity, preschool children, prevention.

Александра Лудајић

Предшколска установа „Драгољуб Удицки“, Кикинда, Република Србија
sandraludajic@predskolskakikinda.edu.rs

УТИЦАЈ ВАСПИТАЧА НА КВАЛИТЕТ ЖИВОТА ПОРОДИЦЕ ДЕТЕТА СА АУТИЗМОМ

Сажетак: Овим радом ауторка ће покушати да укаже у којој мери васпитач може да утиче на квалитет живота породице која има дете са аутизмом. Један од основних услова за то је да се код родитеља створи осећање спокојности док је њихово дете у вртићу, односно да имају поверење у васпитача да ће у радној соби допринети стварању позитивне атмосфере и да се дете неће осећати одбаченим. Свакодневна двосмерна дискусија између чланова породице и васпитача допринеће стицању и развијању поверења родитеља у компетенције и саосећајност васпитача. Циљ васпитача је да код родитеља, а посебно мајке сузбије стрес који је изазван осећањем да дете није довољно безбедно у вртићу с обзиром на то да његове реакције могу да буду непредвидљиве. Васпитач аргументима треба да увери родитеље да је способан да антиципира реакције детета и да је способан да реагује онако како је то у најбољем интересу детета. У овом раду биће приказано у којој мери је васпитач допринео квалитету живота породице јер је успео да увери родитеље да вртић њиховом детету пружа велике васпитно-образовне могућности. Родитељи су за време боравка детета у вртићу могли опуштено да обављају своје обавезе. Дете са аутизмом је у потпуности прихваћено од вршњака што је код родитеља изазвало осећање самопоштовања. Такође су у васпитачу, поред стручњака, видели и поверљиву и добронамерну особу која различитост њиховог детета није прихватила као препреку већ као професионални, морални и хумани изазов. Мерама подршке које су у основи имале компензаторне елементе васпитачица је допринела да дете са аутизмом постане функционалније. Наведено је допринело да се квалитет живота породице врати у релативно уобичајене токове.

Кључне речи: квалитет живота, дете са аутизмом.

Aleksandra Ludajic

Preschool institution “Dragoljub Udicki”, Kikinda, The Republic of Serbia

THE INFLUENCE OF PRESCHOOL TEACHER ON LIFE QUALITY OF FAMILIES OF AUTISTIC CHILDREN

Summary: In this article, the author will try to indicate the extent to which the preschool teacher can affect the quality of life of families of children suffering from autism. One of the main prerequisites for this is to make the parents feel at peace while their child is in the kindergarten, i.e. to develop their trust in the teacher as a person who will contribute to creating a positive atmosphere in the classroom and make sure the child does not feel rejected. Daily communication between family members and the teacher will contribute to the building and development of the parents' trust in the competences and compassion of the teacher. The educator's goal is to suppress the stress of parents, especially mothers, caused by the feeling that the child is not safe enough in the kindergarten due to the fact that the child's reactions can be unpredictable. The educator needs to use arguments to assure the parents that he is able to anticipate the child's reactions and to react in the way most favorable for the child. This article will show the extent to which a preschool teacher has helped improve the quality of life of the family by convincing the parents that the kindergarten provides great educational opportunities for their child. Thus the parents were able to perform their everyday duties while their child was in kindergarten. The child with autism was fully accepted by their peers, which developed the feeling of self-esteem in parents. Furthermore, the parents saw their child's teacher not only as a professional but also as a reliable and supportive person who did not see their child's special condition as an obstacle but as a professional, moral and humanitarian challenge. By support measures, which were based on compensatory elements, the teacher contributed to that the child with autism become more functional. All of the above has contributed to improving this family's quality of life and allowing it to function fairly normally.

Key words: the quality of life, a child with autism.

Никола Марков

Предшколска установа „Радосно детињство“, Нови Сад, Република Србија
markovnikola64@gmail.com

**ПЕДАГОШКА ДОКУМЕНТАЦИЈА,
ПОСМАТРАЊЕ И ПРАЋЕЊЕ РАЗВОЈА ДЕЦЕ У ВРТИЋУ**

Сажетак: Аутор на конкретним примерима из праксе указује на неопходност посматрања и праћења развоја предшколске деце. Применом анегдотских белешки, протокола посматрања, скала процена и других инструмената (Крњаја, Мишкељин, 2006), васпитачи процењују почетну позиционираност деце. Наведено им омогућава да утврде ефекте васпитно - образовног рада и да у складу са тим планирају активности. Ово захтева високе компетенције васпитача и потребу за промишљањем и критичности сопственог рада. Васпитач посматра дете као целовиту личност, бележи његове активности, интересовања, понашања, интеракције са вршњацима и друго, те на основу тих информација стиче увид у дететове индивидуалне способности. На основу егзактних резултата он запажа варијације у стиловима учења деце што директно утиче на планирање и програмирање васпитно – образованог рада.

Кључне речи: деца, педагошка документација.

Nikola Markov

Preschool Institution “Radosno detinjstvo”, Novi Sad, The Republic of Serbia

**PEDAGOGICAL DOCUMENTATION, OBSERVING
AND MONITORING THE DEVELOPMENT
OF CHILDREN IN KINDERGARTEN**

Summary: The author uses practical examples to point to the necessity of observing and monitoring the development of preschool children. By keeping anecdotal notes, observation protocols, scales of assessment and similar tools (Krnjaja, Miskeljlin, 2006) they assess the starting position of each child. All of the tools listed enable teachers to determine the effects of the educational work and plan their activities accordingly. This process asks for the teacher to be highly competent and aware of the necessity to rethink and critically evaluate their own work. The teacher observes a child as a whole person, records the child’s daily activities, interests, behaviors,

peer interaction and such, and uses all those kinds of information to assess the child's individual capacity. Based on the exact results, the teacher notices variations in the children's learning styles, which directly affects the planning and programming of the educational work.

Key words: children, pedagogical documentation.

Хана Балабан

Основна школа „Васа Стајић“, Мокрин, Република Србија
hanabalaban@gmail.com;

Дијана Суботић, Весна Мајсторовић

Предшколска установа „Драгољуб Удицки“, Кикинда, Република Србија

УЛОГА И КОМПЕТЕНЦИЈЕ ПЕРСОНАЛНОГ АСИСТЕНТА У РАДУ СА ДЕЦОМ СА СМЕТЊАМА У РАЗВОЈУ

Сажетак: Ауторке у свом раду разматрају професионалне компетенције персоналног асистента у подршци деци са сметњама у развоју. Анализирају рад педагошких асистената са нагласком на њихову саосећајност у односу на децу која су им поверена на бригу и укључивање у васпитно-образовни процес. Оне такође испитују ниво и квалитет сарадње између васпитача и персоналних асистената. Вођењем интервјуа са васпитчима и персоналним асистентима, анегдотских белешки и протокола посматрања, ауторке долазе до података којима се указује на значај увођења персоналних асистената у васпитно-образовни процес. Персонални асистент је веома значајан за дете са сметњама у развоју јер оно уз његову подршку има могућност да развија своје биолошке потенцијале и да се социјализује у групи својих вршњака.

Кључне речи: персонални асистент, деца са сметњама у развоју.

Hana Balaban

Elementary School "Vasa Stajic", Mokrin, The Republic of Serbia

Dijana Subotic Vesna Majstorovic

Preschool Teachers' Training College in Kikinda, The Republic of Serbia

**PERSONAL ASSISTANTS WORKING WITH CHILDREN
WITH DISABILITIES – THEIR ROLE AND COMPETENCES**

Summary: The authors discuss in their paper a personal assistant's professional competence to support children with disabilities. They analyze the work of teaching assistants with emphasis on their compassion to children entrusted to them and their involvement in the educational process. They also examine the level and quality of cooperation between preschool teachers and PAs. By conducting interviews with preschool teachers and personal assistants, and with the help of anecdotal notes and survey protocol, the authors have come up with data that indicate the importance of introducing personal assistants in the educational process. The personal assistant is very important for a child with disabilities, because with his/her support the child has the opportunity to develop their biological potentials and to socialize in a group of peers.

Key words: personal assistant, children with developmental disabilities.

Марија Минић, Тијана Бајкучин, студенти

Висока школа струковних студија за образовање васпитача у Кикинди,
Република Србија
minicmijic@yahoo.com

**ИНКЛУЗИВНО ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ
ИЗ УГЛА СТУДЕНАТА**

Сажетак: У раду ауторке разматрају активности два детета са говорним поремећајима и једног детета из маргиналних група у редовном вртићу. Оне се фокусирају на подршку овој деци од стране васпитача, волонтера и педагошког асистента, у различитим активностима и ситуацијама. Истраживање обухвата и вршњачку прихваћеност деце са сметњама у развоју и маргиналних група. Вођењем анегдодотских белешки и протокола посматрања, ауторке долазе до закључака да ли, и у којој мери редовни вртић може деци са

сметњама у развоју и маргиналних група да пружи оптималне услове за биопсихосоцијални развој.

Кључне речи: деца са сметњама у развоју и маргиналних група, вртић.

Marija Minic, Tijana Bajkucin, students

Preschool Teachers' Training College in Kikinda, The Republic of Serbia

INCLUSIVE EDUCATION FROM THE PERSPECTIVE OF STUDENTS

Summary: In this paper, the authors examine the activities of two children with speech disorders and one child from marginalized groups in regular kindergarten. The authors focus on the support given to these children by the teachers, volunteers and the assistant pedagogue in various activities and situations. Peer acceptance of children with disabilities and children from marginalized groups was also part of the study. By taking anecdotal notes and observation protocols the authors come to the conclusion of whether, and to what extent a regular kindergarten can provide most advantageous conditions for the biopsychosocial development of children with disabilities and children from marginalized groups.

Key words: children with disabilities and from marginalized groups, kindergarten.

Међународна научностручна конференција
КОМПЕТЕНЦИЈЕ ВАСПИТАЧА ЗА ДРУШТВО ЗНАЊА

Књига резимеа
Кикинда 2014.

Главни и одговорни уредник
Др Тамара Грујић

Уредник
Др Јасмина Арсенијевић

Уредништво

Проф. др Милица Андевски (Филозофски факултет, Нови Сад, Универзитет у Новом Саду, Република Србија), проф. др Радмила Живковић (Факултет за туристички и хотелијерски менаџмент, Универзитет Сингидунум, Република Србија), доц. др Јелена Гајић (Факултет за туристички и хотелијерски менаџмент, Универзитет Сингидунум, Република Србија), проф. др Оља Арсенијевић (Факултет за менаџмент, Сремски Карловци, Универзитет „Унион – Никола Тесла“ у Београду, Република Србија), др Загорка Марков (Висока школа струковних студија за образовање васпитача у Кикинди, Република Србија), др Тамара Грујић (Висока школа струковних студија за образовање васпитача у Кикинди, Република Србија), др Јасмина Арсенијевић (Висока школа струковних студија за образовање васпитача у Кикинди, Република Србија), др Драгана Стојановић, (Висока школа струковних студија за образовање васпитача у Кикинди, Република Србија), мр Мирослава Којић (Висока школа струковних студија за образовање васпитача у Кикинди, Република Србија), мр Стеван Илић (Висока школа струковних студија за образовање васпитача у Кикинди, Република Србија), Тања Бркљач, мастер (Висока школа струковних студија за образовање васпитача у Кикинди, Република Србија).

Уредништво из иностранства

Проф. др Михај Радан (Филолошки, историјски и теолошки факултет, Департман за модерне језике и књижевности, Српски и хрватски језик и књижевност, Западни универзитет, Темишвар, Румунија), проф. др Михаела Радучеа (Факултет за социологију и психологију, Катедра за педагогију, Западни универзитет, Темишвар, Румунија), проф. др Митја Крајнчан (Педагошки факултет, Универзитет у Љубљани, Словенија), проф. др Марчела Батистић Зорец (Педагошки

факултет, Универзитет у Љубљани, Словенија), проф. др Роби Крофлич (Филозофски факултет, Катедра за педагогију и андрагогију, Универзитет у Љубљани, Словенија), проф. др Арјана Миљак (Филозофски факултет, Свеучилиште у Загребу, Република Хрватска), др Дејан Михајловић (Технолошки институт „Монтереј“ у Суидаду, Мексико), проф. др Зоран Трпучећ, декан (Факултет за менаџмент ресурса ЦКМ, Свеучилиште „Херцеговина“, Мостар, Босна и Херцеговина), доц. др Жељко Пожега (Економски факултет, Осиек, Република Хрватска), проф. др Весна Бедековић, декан (Висока школа за менаџмент и туризам, Вировитица, Република Хрватска), проф. др Габор Боднар (Катедра за музикологију, Филозофски факултет, Универзитет „Етвош Лоранд“, Будимпешта, Мађарска), проф. др Александар Федоров, проректор (Педагошки институт „Антон Чехов“, Таганрог, Русија), проф. др Ала Белусова, шеф Катедре за психологију образовања (Факултет за педагогију и практичну психологију, Јужни државни универзитет, Ростов, Русија), проф. др Јон Думитру, шеф Катедре за педагогију (Факултет за социологију и психологију, Западни универзитет у Темишвару, Румунија).

Издавач

Висока школа струковних студија за образовање васпитача
у Кикинди
Светосавска 57, 23300 Кикинда
vsov@businter.net www.vaspitacka.edu.rs

За издавача

Др Тамара Грујић, директор

Превод и лектура

Тања Бркљач, мастер

Лектура и коректура

Јован Јовановић

Прелом текста

Сенка Влаховић Филипов

Корице

Миомирка Меланк

Штампа

„Гармонд“ Ново Милошево

Тираж

150 примерака

International scientific conference
**COMPETENCES OF PRESCHOOL TEACHERS FOR THE
KNOWLEDGE SOCIETY**

The Book of Abstracts
Kikinda, 2014

Chief Editor

Tamara Grujic, Ph.D.

Editor

Jasmina Arsenijevic, Ph.D.

Editorial Board

Milica Andevski, Ph.D. (Faculty of Philosophy in Novi Sad, The Republic of Serbia), Radmila Zivković, Ph.D. (Faculty of Tourism and Hospitality Management, Singidunum University, Belgrade, The Republic of Serbia), Jelena Gajic, Ph.D. (Faculty of Tourism and Hospitality Management, Singidunum University, Belgrade, The Republic of Serbia), Olja Arsenijevic, Ph.D. (Faculty of Management in Sremski Karlovci, University “Union – Nikola Tesla” in Belgrade, The Republic of Serbia), Zagorka Markov, Ph.D. (Preschool Teachers’ Training College in Kikinda, The Republic of Serbia), Tamara Grujic, Ph.D. (Preschool Teachers’ Training College in Kikinda, The Republic of Serbia) Jasmina Arsenijevic, Ph.D. (Preschool Teachers’ Training College in Kikinda, The Republic of Serbia), Dragana Stojanovic, Ph.D. (Preschool Teachers’ Training College in Kikinda, The Republic of Serbia), Miroslava Kojic, M.Sc. (Preschool Teachers’ Training College in Kikinda, The Republic of Serbia), Stevan Ilic, M.Sc. (Preschool Teachers’ Training College in Kikinda, The Republic of Serbia), Tanja Brkljac, M.A. (Preschool Teachers’ Training College in Kikinda, The Republic of Serbia).

International Editorial Board Members

Mihai Radan, Ph.D. (West University of Timisoara, Romania), Mihaela Raducea, Ph.D. (West University of Timisoara, Romania), Mitja Krajncan, Ph.D. (Faculty of Education, University of Ljubljana, Slovenia), Marcela Batistić Zorec, Ph.D. (Faculty of Education, University of Ljubljana, Slovenia), Robi Kroflic, Ph.D. (Faculty of Philosophy, Department of Educational Sciences, University of Ljubljana, Slovenia), Arjana Miljak, Ph.D. (Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb, Croatia), Dejan Mihajlovic, Ph.D. (Institute of Tehnology Monterrey in Ciudad, Mexico), Zoran Trputeć, Dean of the Faculty of Resource Management CKM (University “Hercegovina”, Mostar, Bosnia

and Herzegovina), Zeljko Pozega, Ph.D. (Faculty of Economy, Osijek, Croatia), Vesna Bedekovic, Ph.D., Dean of College for Management in Tourism and Informatics (Virovitica, Croatia), Gábor Bodnár, Ph.D., Head of the Music Department of “Eötvös Loránd” University (Faculty of Philosophy, Budapest, Hungary), Alexander Fedorov, Ph.D., pro-rector (“Anton Chekhov” Taganrog State Pedagogical Institute, Russia), Alla Belousova, Ph.D., Head of Department of Educational Psychology (Faculty of Pedagogics and Practical Psychology, Southern Federal University, Russia), Ion Dumitru, Ph.D., Head of Department of Educational Sciences (Faculty of Sociology and Psychology, West University of Timisoara, Romania).

Publisher

Preschool Teachers’ Training College in Kikinda
Svetosavska 57, 23300 Kikinda, Serbia
vsov@businter.net
www.vaspitacka.edu.rs

For Publisher

Tamara Grujic, Ph.D., Principal

Translation and proofreading

Tanja Brkljac, M.A.

Proofreading

Jovan Jovanovic

Typesetting and printing

“Garmond“, Novo Milosevo

Cover Design

Miomirka Melank

Circulation

150 copies

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотека Матице српске, Нови Сад

373.213(048.3)
373.2.02(048.3)
373.211.3(048.3)

**МЕЂУНАРОДНА научно-стручна конференција Методички дани
(3 ; 2014 ; Кикинда)**

Компетенције васпитача за друштво знања [Вишеверсна грађа] :
књига резимеа / Међународна научно-стручна конференција Методи-
чки дани, Кикинда, мај 2014. ; [превод Тања Бркљач]. - Кикинда :
Висока школа струковних студија за образовање васпитача, 2014 (Ново
Милошево : Гармонд) 197 стр. ; 24 cm
1 електронски оптички диск (ЦД-РОМ) : текст ; 12 cm

Тираж 150. - Поједини резимеи упоредо на срп. или хрв. и енгл. језику.

ISBN 978-86-85625-14-5

а) Предшколска настава - Методика - Апстракти
б) Васпитачи - Стручно усавршавање - Апстракти
COBISS.SR-ID 286091015